

Till statsrådet Gunnar Lund

Genom beslut den 16 december 1999 bemyndigade regeringen statsrådet och chefen för finansdepartementet Bosse Ringholm att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av försäkringsbolagens placeringsregler m.m. (dir. 2000:15). Mot bakgrund av att beslut om utredare kunde fattas först den 20 juni 2001 förlängde regeringen genom beslut den 28 juni 2001 utredningstiden till den 29 november 2002. Den 21 november 2002 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv och förlängde utredningstiden till den 19 september 2003. Samtidigt gavs utredningen i uppdrag att senast den 14 februari 2003 redovisa ett delbetänkande med förslag till principer för hur de näringsrättsliga regler som omfattas av utredarens uppdrag bör utformas (dir. 2002:138).

Med stöd av bemyndigandet förordnades från och med den 1 augusti 2001 aktuarien Märten Ajne som särskild utredare.

Att som experter biträda utredningen förordnades från och med den 20 september 2001 teknologie doktorn och chefaktuarien Bengt von Bahr, professorn Thomas Björk (t.o.m. 2003-05-08), chefskonomen Ellen Bramness-Arvidsson, civilekonomen Lennart Gullbjörk, filosofie doktorn och chefsaktuarien Björn Palmgren, juris kandidaten och civilekonomen Bengt Söderquist, kanslirådet Gabriella Johansson (t.o.m. 2003-04-01), vice verkställande direktören Thor Marthin, juris kandidaten och civilekonomen Fredrik Juntti (t.o.m. 2003-04-16), direktören Anette Höijer (t.o.m. 2003-04-08) samt juris kandidaten Susanne Fagerberg (2003-04-01). Från och med den 16 december 2002 förordnades filosofie doktorn Joakim Jansson och från och med den 7 januari 2003 hovrättsassessorn Charlotta Erikson. Från och med den 1 april förordnades juris kandidaten och civilekonomen Peter Fredby och försäkringsjuristen Eva Lindberg.

Till sekreterare förordnades från och med den 1 augusti 2001 Peter Fredby (t.o.m. 2003-02-26) och från och med den 16 december

2002 filosofie kandidaten Erik Utterström. Från och med den 1 april 2003 förordnades på deltid advokaten Peter Kullgren. Charlotta Erikson och Joakim Jansson har på deltid bistått sekretariatet i framtagandet av detta betänkande.

Utredningen har antagit namnet Placeringsutredningen.

Utredningen lämnade ett delbetänkande den 14 februari 2003 Principer för ett moderniserat solvenssystem för försäkringsbolag (SOU 2003:14).

Härmed överlämnas slutbetänkandet *Förslag till ett moderniserat solvenssystem för försäkringsbolag* (SOU 2003:84)

Stockholm den 19 september 2003

Mårten Ajne

/Erik Utterström   Peter Kullgren

Charlotta Erikson   Joakim Jansson

Innehåll

Sammanfattning	11
Författningsförslag	15
1 Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713).....	15
2 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige	32
3 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	37
4 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.....	38
1 Allmänna utgångspunkter	39
1.1 Behovet av förändrade solvensregler	39
1.2 Vilka förändringar är nödvändiga?.....	40
1.2.1 Nuvarande solvenssystem	40
1.2.2 Konsekvenser av det nuvarande systemet.....	41
1.3 Gällande rätt och pågående reformarbete	42
1.3.1 Gällande rätt.....	42
1.3.2 Pågående reformarbete.....	43
1.4 Utredningens förslag i förhållande till gällande rätt	44
1.4.1 Förslaget i delbetänkandet	44
1.4.2 Utredningens slutliga förslag.....	46
1.4.3 Några alternativa lösningar	47

1.5	Avgränsningsfrågor	49
1.6	Betänkandets disposition	50
2	Solvensregleringens utveckling i Sverige och vissa andra länder	51
2.1	Inledning.....	51
2.2	Utvecklingen inom solvens II-projektet	53
2.3	Solvensreglering i några länder	55
2.3.1	Danmark	55
2.3.2	Nederländerna.....	57
2.3.3	Storbritannien.....	58
2.3.4	Sverige.....	60
2.3.5	USA	61
2.3.6	Australien	63
2.3.7	Finland	64
3	Värdering av försäkringsåtaganden.....	67
3.1	Inledning.....	67
3.2	Försäkringstekniska avsättningar.....	69
3.2.1	Indelning av avsättningarna.....	69
3.2.2	Beräkning av avsättningarna	71
3.3	Närmare om innebörden av realistisk värdering	78
3.3.1	Val av lägesmått.....	80
3.3.2	Val av diskonteringsränta	82
3.3.3	Prospektiv och retrospektiv metod	83
3.3.4	Kollektiv och individuell metod.....	84
4	Skuldtäckningstillgångar	89
4.1	Inledning.....	89
4.2	Värdering av skuldtäckningstillgångarna	90
4.3	Placeringsreglernas tillämpningsområde.....	93

4.4	Placeringsregler	96
4.4.1	En kompletterande kvalitativ regel?	97
4.4.2	Tillåtna tillgångsslag	97
4.4.3	Tillgångslimit	106
4.4.4	Enhandsengagemang	108
4.5	Förmånsrätt och registerföring	112
4.6	Lokalisering av skuldtäckningstillgångar	114
5	Utformning av säkerhetsavdraget	117
5.1	Inledning	117
5.2	Utgångspunkter för säkerhetsavdragets utformning	118
5.2.1	Vilka risker skall säkerhetsavdraget återspegla?	118
5.2.2	Enkelhet och verifierbarhet prioriteras	119
5.2.3	Destabiliserande effekter på de finansiella marknaderna måste undvikas	120
5.2.4	Harmonisering mellan länder och sektorer	121
5.3	Säkerhetsavdragets beräkning	121
5.4	Försäkringsrisk	123
5.4.1	Diversifierbar försäkringsrisk	125
5.4.2	Systematisk försäkringsrisk	127
5.5	Finansiell risk	130
5.5.1	Marknadsrisk	131
5.5.2	Kreditrisk	136
5.5.3	Likviditetsrisk	138
5.6	Matchningsrisk	140
5.6.1	Ränterisk	141
5.6.2	Valutarisk	142
5.7	Innehav med speciella riskegenskaper	143

6	Tillsyn	145
6.1	Allmänna utgångspunkter.....	145
6.1.1	Utvecklingstendenser inom tillsynen	145
6.2	Utgångspunkter för utredningens överväganden.....	148
6.2.1	Tillsyn över försäkringstekniska avsättningar.....	149
6.2.2	Tillsyn över skuldtäckning	150
6.2.3	Skuldtäckningsregler – regler om minsta buffertkapital.....	153
6.3	Bruket av interna modeller i tillsynen.....	154
6.4	Aktuariens roll.....	155
7	Övriga frågor	157
7.1	Försäkringsbolagens riskkapital	157
7.2	Upplåning	162
7.3	Redovisningsfrågor	164
7.3.1	Beräkning av försäkringstekniska avsättningar	164
7.3.2	Avsättningsposterna	165
7.4	Säkerhetsreserv och utjämningsavsättning	170
7.5	Utländska försäkringsgivare	171
8	Konsekvenser av förslagen	173
8.1	Ekonomiska konsekvenser	173
8.2	Konsekvenser för försäkringsbolagen.....	174
8.2.1	Praktiska konsekvenser	174
8.2.2	Försäkringstekniska avsättningar.....	175
8.2.3	Skattekonsekvenser.....	176
8.2.4	Konsekvenser av säkerhetsavdraget.....	176
8.3	Konsekvenser för de finansiella marknaderna.....	177
8.4	Behovet av övergångsregler	178
8.5	Övriga konsekvensanalyser	179

9	Författningskommentar	181
9.1	Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713).....	181
9.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige	187
9.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.....	188
9.4	Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	188

Bilagor:

1	Kommittédirektiv (Dir. 2000:15)	189
2	Tilläggsdirektiv (Dir. 2002:138).....	201
3	Regleringsansatser.....	203
4	Teoretiska värderingsmodeller.....	215
5	Praktisk utformning och beräkning av säkerhetsavdraget ..	223
6	Beräkning av diversifierbar försäkringsrisk.....	233

Sammanfattning¹

Förslagen syftar till att stärka skyddet av försäkringstagarnas intressen genom att förbättra genomlysningen och ge försäkringsbolag ökade incitament att identifiera, mäta och hantera sina risker. Skyddet stärks genom att regleringen utformas så att riskerna i försäkringsrörelsen tydligare återspeglas i de krav som ställs på bolaget. Även tillsynsmyndighetens och marknadsens möjligheter att övervaka försäkringsbolagens verksamhet kommer att förbättras genom dessa förändringar.

Förslagen ligger väl i linje med den internationella utvecklingen på området. Inom EU pågår det s.k. solvens II-projektet som syftar till en motsvarande reformering av EU:s regler. En förändring i rörelsereglerna på nationell nivå är trots detta nödvändig, vilket också sker – parallellt med solvens II-projektet – i andra länder inom EU. Förslaget är förenligt med huvudprinciperna för arbetet inom solvens II-projektet och bör ses som en naturlig övergång från nuvarande reglering till att dess den nya EG-rätten är färdig att genomföras i Sverige.

Förslagen i betänkandet har tre komponenter som samverkar och som inte kan skiljas från varandra: realistisk värdering av åtaganden, förändrade placerings- och värderingsregler för tillgångarna som skall täcka de realistiska åtagandena samt beräkning av risk genom ett säkerhetsavdrag.

Realistisk värdering av åtaganden

I betänkandet föreslås att de försäkringstekniska avsättningarna skall grunda sig på en realistisk värdering av försäkringsbolagens åtaganden. Syftet är att möjliggöra och stimulera till god riskkontroll i bolagen och att förbättra genomlysningen och

---

¹ The summary is available in English. Sammanfattningen finns översatt till engelska.

jämförbarheten mellan bolagen. Med god riskkontroll menas att riskerna uppmärksammas och att åtgärder som diversifiering, matchning och återförsäkring används för att hantera riskerna.

Den nya beräkningsmetoden kommer att innebära förändringar för såväl skade-, liv- som fondförsäkring. Den största förändringen sker dock på livförsäkringsområdet eftersom den nuvarande metoden med betryggande antaganden i avsättningsberäkningen inte längre skall tillämpas.

Förändrade placeringsregler för skuldtäckningstillgångar

I en krissituation ligger det främsta skyddet för försäkringstagarna i att de har förmånsrätt i ett försäkringsbolags s.k. skuldtäckningstillgångar, antecknade i ett särskilt register. För att avgöra vilket skydd försäkringstagarna skall ha är det nödvändigt att dels definiera hur stora skuldtäckningstillgångarna skall vara i förhållande till bolagets åtaganden, dels hur tillgångarna skall placeras och värderas.

De nuvarande placeringsreglerna beaktar den finansiella risken i tillgångarna på ett statistiskt sätt. Det finansiella risktagandet begränsas inte så länge som risktagandet håller sig inom de limiter som anges för tillgångsslagen. Tillgångslimiterna kan även sägas leda till sämre riskmedvetenhet genom att de felaktigt kan komma att uppfattas som gränser för ett acceptabelt risktagande oavsett den verkliga finansiella risken i ett försäkringsbolag.

Förslaget innebär att den finansiella risken beaktas utifrån de enskilda tillgångarnas riskegenskaper och tar sitt uttryck i värderingen av tillgångarna i solvenssammanhang snarare än genom tillgångslimiter. Så sker genom att det från skuldtäckningstillgångarnas verkliga värde görs ett säkerhetsavdrag som bestäms utifrån risknivån. Värderingsreglerna för den externa redovisningen påverkas däremot inte.

Lösningen innebär att de nuvarande placeringsbegränsningarna för enskilda tillgångsslag till en del har spelat ut sin roll och tas bort i den omfattning som är möjlig inom ramen för tvingande EG-rätt. Den ökade friheten ger försäkringsbolagen bättre möjligheter att bedriva en långsiktig kapitalförvaltning vilket är i försäkringstagarnas intresse.

Vidare tillåts ytterligare tillgångsslag för skuldtäckning. I denna del beaktas dock inte bara den förbättrade riskhantering som

säkerhetsavdraget syftar till utan även behovet av ytterligare genomlysning av skuldtäckningstillgångarna. Därför sker även en del inskränkningar med hänsyn till försäkringstagarnas skydd.

En översyn av reglerna för skuldtäckningsregistret föreslås också.

Säkerhetsavdraget

Säkerhetsavdraget fastställer i praktiken den mängd tillgångar som ett försäkringsbolag måste inneha för att skuldtäcka de försäkringstekniska avsättningarna. Avdraget skall fånga såväl försäkringsrisk som finansiell risk i syfte att avspeglade den risk försäkringstagaren löper för att försäkringsbolaget inte skall kunna fullgöra sina åtaganden. Ett ökat risktagande skall utlösa ytterligare krav på skuldtäckning. Ett minskat risktagande genom åtgärder som diversifiering, återförsäkring eller matchning bör minska detta krav.

Förslaget innebär således att dagens schablonmässiga övervärdering av de åtaganden som ligger till grund för beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna ersätts av en medvetet försiktig värdering av skuldtäckningstillgångarna. I stället för en dold buffert i avsättningarna åstadkoms en öppen säkerhetsmarginal i skuldtäckningen; en marginal som dessutom är beroende av risken i både åtagandena och tillgångarna. Genomlysningen kommer därmed att öka i förhållande till försäkringsbolagets samtliga intressenter samtidigt som bolagen ges incitament att själva mäta och hantera risken i sin portföljförvaltning.

Säkerhetsavdraget beräknas utifrån försäkringsrisker, finansiella risker och matchningsrisker. I betänkandet lämnas ett förslag på hur ett säkerhetsavdrag skulle kunna utformas. Förslaget är ett ramverk och syftet är att kortfattat beskriva hur riskerna i en försäkringsrörelse skulle kunna skattas och kvantifieras. Finansinspektionen föreslås närmare få utforma metoden för hur säkerhetsavdraget skall beräknas.

I förslaget till ett säkerhetsavdrag läggs tonvikten på att skapa incitament för försäkringsbolagen att hantera sina risker snarare än att exakt kvantifiera dem. Det är viktigt att stimulera till ett önskvärt beteende i bolagen. Utöver detta ställningstagande har särskild hänsyn tagits till försäkringsbolagens betydelse på de finansiella marknaderna och den påverkan som dessa regler kan ha på marknadernas funktion.

Tillsyn

Förslagen i betänkandet innebär en övergång från ett statiskt solvenssystem till ett mer dynamiskt system. Det leder till förändringar för tillsynen mot mer individuella och kvalitativa bedömningar avseende enskilda bolags riskhantering och styrning.

Med kravet på att skuldtäckningstillgångarna skall beräknas med ett säkerhetsavdrag definieras i praktiken en tidigare ingripandenivå som ett komplement till dagens solvensmarginal. Det gör att Finansinspektionen får ytterligare en metod för att formellt definiera när åtgärder behöver vidtas.

Förslagen ligger i linje med de allmänna utvecklingstendenser för framtida tillsyn som beskrivs av bl.a. Utredningen om Finansinspektionens roll och resurser.² Utvecklingen av tillsynen över finansiella företag går mot en kvalitativt och analytiskt inriktad tillsyn. Det gäller särskilt kravet på god framförhållning.

Övriga frågor som behandlas i betänkandet

Under senare år har mycket uppmärksamhet riktats mot de traditionella livförsäkringsbolagens överskottshantering. Frågeställningen är nära besläktad med den om bolagens riskkapital eftersom riskkapitalet i stor utsträckning motsvaras av överskottet i bolagets balansräkning. I betänkandet ges en kort beskrivning av problematiken och några tänkbara vägar för att lösa frågan i en allmän översyn av de associationsrättsliga reglerna för försäkringsföretag. Regeringen har under våren 2003 förutskickat en sådan översyn.

På sikt bör antingen försäkringstagarnas medel särskiljas från bolagets riskkapital eller också måste försäkringstagarna ges inflytande och insyn i bolagen i relation till deras riskkapitalbidrag. Det bör dock stå varje enskilt livförsäkringsaktiebolag fritt att välja vilken av dessa lösningar som bolaget föredrar.

I övrigt behandlas upplåningsregler och en del redovisningsfrågor.

---

² SOU 2003:22.

Författningsförslag

1 Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsrörelselagen (1982:713)¹
dels att 7 kap. 2 och 17 b §§ skall upphöra att gälla,
dels att 1 kap. 8 a §, 7 kap. 1, 4, 9, 10, 10 a, 10 b, 10 c, 10 f och
11 §§, 16 kap. 1 och 6 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen närmast före 7 kap. 1 § skall införas en ny
rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. 8 a §²

Ett försäkringsbolag skall, *utöver tillgångar motsvarande försäkringstekniska avsättningar enligt 7 kap. 1 §*, vid varje tidpunkt ha en tillräcklig kapitalbas. Bestämmelser om vilka poster kapitalbasen får omfatta finns i 7 kap. 22 § och 26 § fjärde stycket för livförsäkringsrörelse och i 7 kap. 24 § för skadeförsäkringsrörelse.

Ett försäkringsbolag skall vid varje tidpunkt ha en tillräcklig kapitalbas *i förhållande till den verksamhet som bedrivs*. Bestämmelser om vilka poster kapitalbasen får omfatta finns i 7 kap. 22 § och 26 § fjärde stycket för livförsäkringsrörelse och i 7 kap. 24 § för skadeförsäkringsrörelse.

Vid utövandet av verksamheten skall kapitalbasen minst uppgå till en nivå som beräknas med utgångspunkt i verksamhetens art och omfattning (solvensmarginalen) enligt bestämmelserna i 7 kap. 23 § för livförsäkringsrörelse och i 7 kap. 25 § för skadeförsäkringsrörelse. Dock skall kapitalbasen aldrig vara mindre än det

¹ Lagen omtryckt 1995:1567.

² Senaste lydelse 2003:510.

garantibelopp som anges i 7 kap. 26 § för livförsäkringsrörelse och i 7 kap. 27 § för skadeförsäkringsrörelse.

När ett försäkringsbolag bildas skall kapitalbasen minst uppgå till garantibeloppet.

Om kapitalbasen understiger solvensmarginalen eller garantibeloppet skall Finansinspektionen vidta åtgärder enligt bestämmelserna i 19 kap. 11 § fjärde, sjätte och sjunde styckena.

7 kap.

Försäkringstekniska avsättningar

1 §³

Ett försäkringsbolags försäkringstekniska avsättningar skall motsvara belopp som erfordras för att bolaget vid varje tidpunkt skall kunna uppfylla alla åtaganden som skäligen kan förväntas uppkomma med anledning av ingångna försäkringsavtal. De försäkringstekniska avsättningarna skall motsvara bolagets ansvarighet för

1. försäkringsfall, förvaltningskostnader och andra kostnader under resten av avtalsperioden för löpande försäkringar i skadeförsäkringsrörelse (ej intjänade premier och kvardröjande risker) respektive livförsäkringsrörelse (livförsäkringsavsättning),

2. inträffade oreglerade försäkringsfall, kostnader för regleringen av dessa samt återbäring som förfallit till betalning men inte betalats ut (oreglerade skador),

3. sådan återbäring som är garanterad i nominella eller reala belopp (garanterad återbäring),

Ett försäkringsbolag skall göra de försäkringstekniska avsättningar som erfordras för att bolaget vid varje tidpunkt skall kunna uppfylla samtliga åtaganden med anledning av ingångna försäkringsavtal.

³ Senaste lydelse 1999:600.

och som inte omfattas av 1 eller 2,

4. sådan återbäring inom livförsäkringsrörelse som är villkorad av värdetförändringar på tillgångar eller av ett visst försäkringstekniskt resultat som försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade står risken för (villkorad återbäring),

5. förlustutjämnning för kreditförsäkring som avses i 12 kap. 9 a § (utjämningsavsättning) upp till det belopp för avsättningens storlek som anges i första stycket andra meningen nämnda paragraf, och

6. fondförsäkringar som försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken för (fondförsäkringsåtaganden där försäkringstagaren bär placeringsrisken).

De försäkringstekniska avsättningarna skall, med undantag för vad som anges i tredje stycket, motsvara en realistisk värdering av åtagandena för samtliga försäkringsavtal. Avsättningarna skall beräknas med en vedertagen försäkringsmatematisk metod.

Avsättningar för ett försäkringsavtal skall beakta samtliga rättigheter (optioner) som försäkringstagaren har enligt avtalet och grundas på det för försäkringsbolaget minst gynnsamma alternativet.

Ansvarar flera försäkringsbolag solidariskt för en försäkring, skall vid beräkningen av det enskilda bolagets försäkringstekniska avsättningar endast beaktas den del av försäkringen som enligt avtal mellan bolagen belöper på bolaget.

Avsättning för oreglerade skador skall beräknas särskilt för varje försäkringsfall. För skadeförsäkringsrörelse får statistiska metoder användas om de leder till en tillräcklig avsättning med beaktande av skadornas art.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om de försäkringstekniska avsättningarnas innehåll och beräkning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall meddela närmare föreskrifter om beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna.

4 §⁴

Premier för livförsäkringar och skadeförsäkringar som meddelas för längre tid än tio år skall bestämmas på grundval av sådana antaganden som avses i 2 § fjärde stycket, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till bolagets ekonomiska situation.

Premier för livförsäkringar och skadeförsäkringar som meddelas för längre tid än tio år skall bestämmas till vad som minst motsvarar en värdering av försäkringsåtagandena enligt 1 §, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till bolagets ekonomiska situation.

9 §⁵

Ett försäkringsbolag som driver direkt försäkringsrörelse skall ha tillgångar till ett belopp som motsvarar försäkringstekniska avsättningar för egen räkning, med tillägg av värdet av reservdeposition som en återförsäkringsgivare har ställt hos bolaget, placerade i enlighet med 9 a–10 e, 13 och 29 §§ (skuldtäckning).

Försäkringsbolag som driver direkt försäkringsrörelse samt försäkringsbolag som driver både direkt försäkringsrörelse och återförsäkringsrörelse skall ha tillgångar till ett belopp som motsvarar de försäkringstekniska avsättningarna. Tillgångarna skall placeras och värderas i enlighet med 9 a–10 f, 13 och 29 §§ (skuldtäckning).

Om ett annat försäkringsbolag än som avses i första stycket driver sådan återförsäk-

Om ett annat försäkringsbolag än som avses i första stycket driver sådan återförsäk-

⁴ Senaste lydelse 1999:600.

⁵ Senaste lydelse 1999:600.

ringsrörelse som avses i 11 a § första stycket 3 skall bolaget ha tillgångar till ett belopp som behövs för att säkerställa försäkringstagarnas förmånsrätt enligt 4 a § förmånsrättslagen (1970:979). För sådana tillgångar gäller 9 a–10 g §§ i tillämpliga delar (särskild skuldtäckning).

Med försäkringstekniska avsättningar för egen räkning avses de försäkringstekniska avsättningarna inklusive mottagen återförsäkring och med avdrag för avgiven återförsäkring.

Om avgiven återförsäkring inte bidrar till att minska bolagets risktagande, får Finansinspektionen för visst fall bestämma att avdrag inte får göras för sådan återförsäkring.

ringsrörelse som avses i 11 a § första stycket 3 skall bolaget ha tillgångar till ett belopp som behövs för att säkerställa försäkringstagarnas förmånsrätt enligt 4 a § förmånsrättslagen (1970:979) placerade och värderade på sätt som anges i första stycket.

10 §⁶

För skuldtäckning som avses i 9 § får, med de begränsningar som anges i andra–sjätte styckena och 10 a–10 d §§, följande tillgångar användas:

1. Obligationer eller andra skuldförbindelser som svenska staten, en svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar för.

2. Obligationer eller andra skuldförbindelser som Europeiska gemenskaperna eller utländska stater eller centralbanker svarar för.

3. Obligationer eller andra skuldförbindelser som utländsk

För skuldtäckning som avses i 9 § får, med de begränsningar som anges i andra–femte styckena och 10 a–10 d §§, följande tillgångar användas:

1. Fondpapper som anges i 1 kap. 1 § andra stycket lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument.

2. Fordringar på premie eller andra fordringar på försäkringstagare som har samband med försäkringsavtal. Om en fordran enligt denna punkt varit förfallen till betalning längre tid än tre månader, får den dock inte

⁶ Senaste lydelse 1999:1124.

kommun eller därmed jämförlig utländsk samfällighet med befogenhet att kräva in offentlig uppbörd svarar för.

4. Obligationer eller andra skuldförbindelser som internationella organisationer svarar för.

5. Fordringar på premie eller andra fordringar på försäkringsstagare som har samband med försäkringsavtal, om rättssubjekt som anges i 1–4 svarar för fordran. Ett försäkringsbolag som ingår i en koncern och vars verksamhet uteslutande består i att försäkra risker inom koncernen, får för skuldtäckning även använda fordringar som bolag inom koncernen svarar för. Om en fordran enligt denna punkt varit förfallen till betalning längre tid än tre månader, får den dock inte användas för skuldtäckning.

5a. Fordringar på premier för skadeförsäkring får, när flera premieperioder avtalats och fordringarna avser premier som inte förfallit till betalning för andra perioder än den första, användas för skuldtäckning upp till det belopp som svarar mot avsättningen för försäkringsåtagandet, om avsikten är att åtagandet skall sägas upp vid dröjsmål med betalningen.

6. Skuldförbindelser med säkerhet i bolagets livförsäkringsbrev, inom återköpsvärdet.

7. Medel på konto i svensk eller utländsk bank.

8. Obligationer och andra skuld-

användas för skuldtäckning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall meddela närmare föreskrifter om de fordringar som får användas för skuldtäckning.

3. Ett försäkringsbolag som ingår i en koncern och vars verksamhet uteslutande består i att försäkra risker inom koncernen, får för skuldtäckning använda andra fordringar än sådana som avses i 2 och som bolag inom koncernen svarar för. Om en fordran enligt denna punkt varit förfallen till betalning längre tid än tre månader, får den dock inte användas för skuldtäckning.

4. Skuldförbindelser med säkerhet i bolagets livförsäkringsbrev, inom återköpsvärdet.

5. Återförsäkringsgivares fordran hos det avgivande försäkringsbolaget (återförsäkringstagaren) som grundas på att återförsäkringstagaren har hållit kvar tillgångar som motsvarar en avgiven återförsäkring.

6. Medel på konto i bank.

7. Fastigheter, tomträtter och byggnader samt andelar i sådan egendom.

8. Skuldförbindelser som pant rätt i fastighet, tomträtt eller annan betryggande säkerhet lämnats som säkerhet för. Panträtten skall ligga inom en viss andel av fastighetens eller tomträttens värde. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall meddela före-

förbindelser som ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag med tillstånd enligt 3 kap. 4 § första stycket 4 och 5 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse svarar för. Med kreditinstitut avses bank, kreditmarknadsföretag, Svenska skeppshypotekskassan, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och Sveriges allmänna hypoteksbank.

9. Obligationer och andra skuldförbindelser som ett utländskt kreditinstitut svarar för.

10. Obligationer och andra skuldförbindelser som ett publikt aktiebolag eller ett motsvarande utländskt bolag svarar för.

11. Aktier och andra värdepapper som kan jämföras med aktier, som har getts ut av ett publikt aktiebolag, ett publikt bankaktiebolag, ett publikt försäkringsaktiebolag eller ett motsvarande utländskt bolag, med undantag av bolag som avses i 12.

12. Aktier och andra värdepapper som kan jämföras med aktier, som har getts ut av ett publikt aktiebolag eller ett motsvarande utländskt bolag, under förutsättning att bolaget har till uppgift att äga sådana tillgångar som anges i 13.

13. Fastigheter, tomträtter och byggnader samt andelar i sådan egendom.

14. Skuldförbindelser som fysiska personer och andra subjekt än de som anges i 1–4 och 8–10 svarar för och som panträtt i fastighet eller tomträtt lämnats som säkerhet för. Panträtten

skrifter om

a) undantag från kravet på att säkerhet måste lämnas för skuldförbindelser,

b) den andel av fastighetens eller tomträttens värde som panträtten skall ligga inom, och

c) om värdering av fastigheter och tomträtter för tillämpningen av bestämmelserna i denna punkt.

9. Kontanta medel.

10. Andelar i fonder vilka förvaltas av fondförvaltare som har rätt att utöva fondverksamhet enligt lagen (1990:1114) om värdepappersfonder, om de förvaltade tillgångarna huvudsakligen består av tillgångar som får användas för skuldtäckning. Vid tillämpningen av denna punkt krävs inte en sådan anmälan från fondförvaltaren som avses i 7 b § andra stycket samma lag.

11. Beslutad återbäring av skatt.

12. Fordran på grund av avgiven återförsäkring, dock endast i den mån fordran överstiger värdet av deposition som har ställts av återförsäkringsgivare hos det avgivande bolaget och till högst ett belopp motsvarande den andel av avsättningen som återförsäkringen avser. Om en fordran enligt denna punkt varit förfallen till betalning längre tid än tre månader, får den dock inte användas för skuldtäckning.

13. Optioner och terminskontrakt eller andra liknande finansiella instrument med anknytning till

skall ligga inom en viss andel av fastighetens eller tomträttens värde. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall meddela föreskrifter om andelens storlek och om värdering av fastigheter och tomträtter för tillämpningen av bestämmelserna i denna punkt.

15. *Skuldförbindelser som fysiska personer och andra subjekt än de som anges i 1–4 och 8–10 svarar för och som annan betryggande säkerhet än panträtt i fastighet eller tomträtt lämnats som säkerhet för.*

16. *Kassa.*

17. Andelar i fonder vilka förvaltas av fondförvaltare som har rätt att utöva fondverksamhet enligt lagen (1990:1114) om värdepappersfonder, om de förvaltade tillgångarna huvudsakligen består av tillgångar som får användas för skuldtäckning. Vid tillämpningen av denna punkt krävs inte en sådan anmälan från fondförvaltaren som avses i 7 b § andra stycket samma lag.

18. *Beslutad överskjutande skatt.*

19. Återförsäkringsgivares fordran hos det avgivande försäkringsbolaget (återförsäkringstagaren) som grundas på att återförsäkringsagaren har hållit kvar tillgångar som motsvarar en avgiven återförsäkring.

Andra fondpapper än som avses i 10 a § första stycket 1, får endast användas för skuldtäckning om de är kortfristigt realiserbara eller är

tillgång enligt 1-12 som används för skuldtäckning. Om det finansiella instrumentet inte minskar placeringsrisken i eller effektiviserar förvaltningen av denna tillgång får instrumentet dock inte användas för skuldtäckning.

Andra fondpapper än som avses i 10 a §, får endast användas för skuldtäckning om de är kortfristigt realiserbara eller är föremål

föremål för handel på en reglerad marknad som är öppen för allmänheten.

Aktier och andra värdepapper som kan jämföras med aktier, som har getts ut av ett privat aktiebolag får användas för skuldtäckning under förutsättning att bolaget är ett dotterbolag som anges i 10 a § första stycket 1.

Utländska tillgångar som avses i första stycket 2–4, 7 och 9–12 får användas för skuldtäckning i den mån det följer av föreskrifter som meddelats av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämt

1. såvitt angår första stycket 2, om vilka utländska stater och utländska centralbanker som avses,

2. såvitt angår första stycket 4, om vilka internationella organisationer som avses, samt

3. såvitt angår första stycket 3, 7 och 9–12, om vilka stater de rättssubjekt som avses skall vara belägna eller ha sitt säte i.

Tillgångar får användas för skuldtäckning endast till den del de inte belastas av panträtt eller annan säkerhetsrätt.

För att tillgångar enligt första stycket 13 skall få användas för skuldtäckning skall byggnader som hör till fastigheter och tomträtter vara brandförsäkrade. Det samma gäller byggnader som hör till fastigheter och tomträtter som

för handel på en reglerad marknad som är öppen för allmänheten. Vid användandet av aktier och andelar i dotterföretag för skuldtäckning gäller motsvarande krav för de av dotterföretaget ägda tillgångarna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall meddela närmare föreskrifter om de utländska tillgångar som får användas för skuldtäckning.

Tillgångar får användas för skuldtäckning endast till den del de inte belastas av panträtt eller annan säkerhetsrätt.

För att tillgångar enligt första stycket 7 skall få användas för skuldtäckning skall byggnader som hör till fastigheter och tomträtter vara brandförsäkrade. Det samma gäller byggnader som hör till fastigheter och tomträtter som

utgör säkerhet för skuldförbindelser enligt första stycket 14.

Förlagsbevis och förlagsandelsbevis skall vid tillämpningen av bestämmelserna i 10 b och 10 c §§ jämföras med *tillgångar som anges i första stycket 11 och 12*.

Finansinspektionen får, om det finns särskilda skäl, medge att även andra slag av tillgångar än som anges i första stycket tillfälligt får användas för skuldtäckning.

utgör säkerhet för skuldförbindelser enligt första stycket 8.

Förlagsbevis och förlagsandelsbevis skall vid tillämpningen av bestämmelserna i 10 b och 10 c §§ jämföras med *aktier*.

10 a §⁷

Aktier och andelar i dotterföretag får användas för skuldtäckning om dotterföretaget

1. har till uppgift att direkt eller indirekt äga tillgångar som avses i 10 § första stycket,

2. är ett publikt försäkringsaktiebolag,

3. är ett publikt bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag, värdepappersbolag eller fondbolag, eller

4. är ett utländskt företag av det slag som anges i 2 eller 3.

Vid tillämpningen av bestämmelserna i 10 b och 10 c §§ skall de tillgångar som tillhör ett dotterföretag som anges i första stycket 1 behandlas som om tillgångarna ägts direkt av försäkringsbolaget.

För att aktier och andelar i dotterföretag som har till uppgift att äga tillgångar som avses i 10 § första stycket 13 eller 14, skall få användas för skuldtäckning, skall byggnader som hör till fastigheter

Ett försäkringsbolag får med Finansinspektionens tillstånd använda aktier och andelar i dotterföretag för skuldtäckning under förutsättning att dotterföretaget har till uppgift att direkt eller indirekt äga tillgångar som avses i 10 § första stycket.

Tillstånd skall ges om det kan antas att försäkringstagares och andra ersättningsberättigades förmånsrätt enligt 4 a § förmånsrättslagen (1970:979) inte försämras.

Vid tillämpningen av bestämmelserna i 10 b och 10 c §§ skall de tillgångar som tillhör sådant dotterföretag som anges i första stycket behandlas som om tillgångarna ägts direkt av försäkringsbolaget.

För att aktier och andelar i dotterföretag som har till uppgift att äga tillgångar som avses i 10 § första stycket 7 eller 8, skall få användas för skuldtäckning, skall byggnader som hör till

⁷ Senaste lydelse 1999:1123.

och tomträtter vara brandförsäkrade.

fastigheter och tomträtter vara brandförsäkrade.

10 b §⁸

Av det belopp som skall skuld-
täckas får en andel om högst

– 75 procent motsvaras av tillgångar som anges i 10 § första stycket 7–10, varav högst 50 procentenheter får motsvaras av tillgångar som anges i 10 § första stycket 10,

– 25 procent motsvaras av tillgångar som anges i 10 § första stycket 11,

– 25 procent motsvaras av tillgångar som anges i 10 § första stycket 12–14,

– 10 procent motsvaras av tillgångar som anges i 10 § första stycket 15 och

– 3 procent motsvaras av tillgångar som anges i 10 § första stycket 16.

Andra fondpapper än som avses i 10 § första stycket 17 och 10 a § första stycket 1, och som inte omsätts på någon reglerad marknad som är öppen för allmänheten, får uppgå till högst 10 procent av de tillgångar som används för skuldtäckning.

Vid tillämpningen av bestämmelserna i första stycket skall även beaktas ett försäkringsbolags indirekta ägande av tillgångar genom dess innehav av andelar i värdepappersfonder eller placeringar i utländska fondföretag som används för skuldtäckning.

Finansinspektionen får, om det finns särskilda skäl, medge tillfälliga avvikelser från de begräns-

Av det belopp som skall skuld-
täckas får en andel om högst 3
procent motsvaras av tillgångar
som anges i 10 § första stycket 9.

Andra fondpapper än som avses i 10 § första stycket 10 och 10 a § första stycket, och som inte omsätts på någon reglerad marknad som är öppen för allmänheten, får uppgå till högst 10 procent av de tillgångar som används för skuldtäckning.

Finansinspektionen får, om det finns särskilda skäl, medge tillfälliga avvikelser från de begräns-

⁸ Senaste lydelse 2001:347.

ningar som anges i första och andra styckena. Om det finns synnerliga skäl får Finansinspektionen också medge avvikelser, som inte är tillfälliga, från begränsningarna i första stycket första-fjärde strecksatserna.

Sådana avvikelser som anges i fjärde stycket får även medges om

1. det på grund av ändrade antaganden om ränta krävs en väsentlig ökning av livförsäkrings-avsättningarna,

2. en anpassning till begränsningarna i första och andra styckena skulle medföra väsentliga men för kapitalförvaltningen, och

3. bolaget har särskilda förutsättningar för att tillgodose kraven i 9 a § andra och tredje meningarna.

ningar som anges i första och andra styckena.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall fastställa den andel av det belopp som skall skuldtäckas som får motsvaras av sådan tillgång som anges i 10 § första stycket 12.

10 c §⁹

Värdet av en enskild placering får motsvara högst följande andelar av det belopp som skall skuldtäckas:

1. fem procent om placeringen utgörs av en fastighet, tomträtt eller byggnad, eller en grupp av sådan egendom, om egendomen eller egendomarna är belägna på ett sådant sätt att de ur risk-synpunkt utgör en investering. Motsvarande skall gälla för andelar i sådan egendom.

2. Fem procent om placeringen utgörs av aktier och andra värdepapper som kan jämföras med aktier eller obligationer eller

2. Fem procent om placeringen utgörs av fondpapper eller skuldförbindelse från samma emittent eller låntagare om inte annat följer

⁹ Senaste lydelse 1999:600.

skuldförbindelser från samma emittent eller samma låntagare, om inte annat följer av 3.

3. Tio procent om placeringen utgörs av *aktier och andra värdepapper som kan jämföras med aktier eller obligationer* eller skuldförbindelser från samma emittent eller låntagare, om denne är sådant rättssubjekt som anges i 10 § första stycket 8 eller 9. Det sammanlagda innehavet av sådana tillgångar får uppgå till högst 40 procent av det belopp som skall skuldtäckas. Andelen aktier eller andra värdepapper som kan jämföras med aktier från samma emittent får dock inte överstiga fem procent av det belopp som skall skuldtäckas.

4. Tio procent om placeringen utgörs av *andelar i värdepappersfonder som förvaltas av samma fondbolag eller fondföretag, om inte annat medges av Finansinspektionen.*

Begränsningarna i första stycket 2 och 3 skall tillämpas på motsvarande sätt för grupper av emittenter eller låntagare med inbördes anknytning. Med en sådan grupp avses två eller flera fysiska eller juridiska personer som utgör en helhet från risksynpunkt därför att någon av dem har, direkt eller indirekt, ägarinflytande över en eller flera av de övriga i gruppen, eller de utan att stå i sådant förhållande har sådan inbördes anknytning att någon eller samtliga av de övriga kan råka i betalningssvårigheter om en av dem drabbas av finansiella problem.

av 3.

3. Tio procent om placeringen utgörs av *fondpapper* eller skuldförbindelser från samma emittent eller låntagare, om denne är *ett utländskt kreditinstitut, ett svenskt kreditinstitut eller ett svenskt värdepappersbolag med tillstånd enligt 3 kap. 4 § första stycket 4 och 5 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse. Med svenskt kreditinstitut avses bank, kreditmarknadsföretag, Svenska skeppshypotekskassan, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och Sveriges allmänna hypoteksbank.* Det sammanlagda innehavet av sådana tillgångar får uppgå till högst 40 procent av det belopp som skall skuldtäckas. Andelen aktier eller andra värdepapper som kan jämföras med aktier från samma emittent får dock inte överstiga fem procent av det belopp som skall skuldtäckas.

Begränsningarna i första stycket 2 och 3 gäller inte sådana i 10 § första stycket 1-5 angivna tillgångar som får användas för skuldtäckning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får inom de ramar som anges i första stycket meddela ytterligare föreskrifter om lämplig riskspridning.

Finansinspektionen får, om det finns särskilda skäl, medge tillfälliga avvikelser från de begränsningar som anges i första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får inom de ramar som anges i första stycket meddela ytterligare föreskrifter om lämplig riskspridning *samt om undantag från begränsningarna i första stycket 2 och 3.*

Finansinspektionen får, om det finns särskilda skäl, *även* medge tillfälliga avvikelser från de begränsningar som anges i första stycket.

10 f §¹⁰

Fordringar på annan än försäkringstagare skall beaktas endast till den del de överstiger belopp som gäldenären har att fordra av bolaget.

De tillgångar som används för skuldtäckning skall värderas *enligt tredje-sjätte styckena. Vid värderingen skall avdrag göras för skulder som hänför sig till förvärvet av tillgången.*

Tillgångar som hänförs till posterna C.II.2 och 4, C.III samt C.IV i uppställningsformen för balansräkningen i bilaga 1 till lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkeringsföretag skall värderas till verkligt värde. Obligationer eller andra skuldförbindelser som är avsedda att säkerställa försäkringsåtag-

De tillgångar som används för skuldtäckning skall värderas *till verkligt värde med avdrag* för skulder som hänför sig till förvärvet av tillgången. *Vid skuldtäckning skall från tillgångarnas verkliga värde avdrag göras för försäkringsrisker och finansiella risker (säkerhetsavdrag).*

¹⁰ Senaste lydelse 1999:600.

anden genom att innehas till förfall eller konvertering får dock värderas med utgångspunkt i anskaffningsvärdet om de vid tidpunkten för förfall eller konvertering kan inlösas eller avyttras till ett värde som är tillfredsställande med hänsyn till de försäkringsåtaganden som säkerställs. Om en obligation eller annan skuldförbindelse värderas med utgångspunkt i anskaffningsvärdet skall den värderingsmetoden tillämpas till förfallo- eller konverteringstidpunkten. En obligation eller skuldförbindelse som värderas med utgångspunkt i anskaffningsvärdet får inte avyttras före förfallo- eller konverteringstidpunkten. Om det finns synnerliga skäl får Finansinspektionen medge undantag från förbudet att avyttra.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall meddela föreskrifter om vilket värde som tillgångar som anges i 10 § första stycket 13 högst får tas upp till.

Tillgångar som inte omfattas av tredje och fjärde styckena skall värderas enligt 4 kap. lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

För sådana aktier i dotterbolag, som med stöd av 10 a § första stycket 1 används för skuldtäckning, får inte högre värde fastställas än det värde som skulle ha fastställts för tillgångarna sammanlagt, efter avdrag för bolagets skulder, om de ägts direkt av försäkrings-

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall meddela föreskrifter om

a) beräkning av säkerhetsavdraget, och

b) vilket värde som tillgångar som anges i 10 § första stycket 7 högst får tas upp till.

För sådana aktier i dotterbolag, som med stöd av 10 a § första stycket används för skuldtäckning, får inte högre värde fastställas än det värde som skulle ha fastställts för tillgångarna sammanlagt, efter avdrag för bolagets skulder, om de ägts direkt av försäkrings-

bolaget. Om försäkringsbolaget inte äger samtliga aktier i dotterbolaget, beaktas endast så stor del av tillgångarnas värde som svarar mot aktieinnehavet.

bolaget. Om försäkringsbolaget inte äger samtliga aktier i dotterbolaget, beaktas endast så stor del av tillgångarnas värde som svarar mot aktieinnehavet.

11 §¹¹

Ett försäkringsbolag som avses i 9 § skall föra ett register som vid varje tidpunkt utvisar de tillgångar som används för skuld-täckning och tillgångarnas värde. Om en tillgång, som antecknats i registret har upplåtits med sådan rätt att dess fulla värde inte kan utnyttjas för skuld-täckning, skall detta antecknas i registret.

Försäkringsbolaget skall utse en person att vara ansvarig för registret (registerombud). Registerombudet skall ha de insikter och den erfarenhet som krävs i registerfrågor med hänsyn till arten och omfattningen av bolagets verksamhet. Styrelsen eller verkställande direktören skall, när registerombudet utsetts eller frånträtt sin befattning, genast anmäla detta för registrering.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall meddela föreskrifter om villkoren för behörighet att tjänstgöra som registerombud.

16 kap.

1 §¹²

Stiftare, styrelseledamot, verkställande direktör och aktuarie, som vid fullgörandet av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar försäkringsbolaget, skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan vållas aktieägare,

Stiftare, styrelseledamot, verkställande direktör, *registerombud* och aktuarie, som vid fullgörandet av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar försäkringsbolaget, skall ersätta skadan. Detsamma gäller när

¹¹ Senaste lydelse 1998:113.

¹² Senaste lydelse 1999:600.

delägare eller annan genom överträdelse av denna lag, lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag, bolagsordningen, de försäkringstekniska riktlinjerna eller placeringsriktlinjerna.

skadan vållas aktieägare, delägare eller annan genom överträdelse av denna lag, lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag, bolagsordningen, de försäkringstekniska riktlinjerna eller placeringsriktlinjerna.

6 §¹³

Talan för försäkringsbolagets räkning enligt 1–3 §§, som inte grundas på brott, kan inte väckas mot

1. stiftare sedan tre år förflutit från det beslutet om bolagets bildande fattades på den konstituerande stämman,

2. styrelseledamot, verkställande direktören eller aktuarien sedan tre år förflutit från utgången av det räkenskapsår då beslutet eller åtgärden, som talan grundas på, fattades eller vidtogs,

2. styrelseledamot, verkställande direktören, *registerombudet* eller aktuarien sedan tre år förflutit från utgången av det räkenskapsår då beslutet eller åtgärden, som talan grundas på, fattades eller vidtogs,

3. revisor sedan tre år förflutit från det att revisionsberättelsen lades fram på bolagsstämman eller yttrande som avses i denna lag avgavs,

4. en lekmannarevisor sedan tre år förflutit från det att granskningsrapporten lades fram på bolagsstämman,

5. aktieägare, delägare eller röstberättigad, som inte är delägare, sedan två år förflutit från beslutet eller åtgärden som talan grundas på.

Försätts bolaget i konkurs på en ansökan som gjorts innan den i första stycket angivna tiden gått ut, kan konkursboet föra talan enligt 1–3 §§ utan hinder av att frihet från skadeståndsansvar har inträtt enligt 5 §. Efter utgången av den nu nämnda tiden kan en sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från edgångssammanträdet.

Denna lag träder i kraft...

¹³ Senaste lydelse 1999:600.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige att 5 kap. 5, 7, 8, 12 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

5 §¹⁴

En försäkringsgivare från tredje land skall för sin direkta försäkringsrörelse i Sverige *redovisa* försäkringstekniska avsättningar. *En försäkringsgivares försäkringstekniska avsättningar skall motsvara de belopp som behövs* för att försäkringsgivaren vid varje tidpunkt skall kunna uppfylla *alla* åtaganden som *skäligen kan förväntas uppkomma på grund av* ingångna försäkringsavtal. *De försäkringstekniska avsättningarna skall motsvara försäkringsgivarens ansvarighet för*

1. *försäkringsfall, förvaltningskostnader och andra kostnader under resten av avtalsperioden för löpande försäkringar i skadeförsäkringsrörelse (ej intjänade premier och kvardröjande risker) respektive livförsäkringsrörelse (livförsäkringsavsättning),*

2. *inträffade oreglerade försäkringsfall, kostnader för regleringen*

En försäkringsgivare från tredje land skall för sin direkta försäkringsrörelse i Sverige *göra de* försäkringstekniska avsättningar *som erfordras* för att försäkringsgivaren vid varje tidpunkt skall kunna uppfylla *samtliga* åtaganden *med anledning* av ingångna försäkringsavtal.

¹⁴ Senaste lydelse 1999:602.

av dessa samt återbäring som förfallit till betalning men inte betalats ut (oreglerade skador),

3. sådan återbäring som är garanterad i nominella eller reala belopp (garanterad återbäring) och som inte omfattas

av 1 eller 2,

4. sådan återbäring inom livförsäkringsrörelse som är villkorad av värdetförändringar på tillgångar eller av ett visst försäkringstekniskt resultat som försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade står risken för (villkorad återbäring),

5. förlustutjämning för kreditförsäkring som avses i 12 kap. 9 a § försäkringsrörelselagen (1982:713) (utjämningsavsättning) upp till det belopp för avsättningens storlek som anges i första stycket andra meningen nämnda paragraf, och

6. fondförsäkringar som försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken för (fondförsäkringsåtaganden där försäkringstagaren bär placeringsrisken).

Ansvarar flera försäkringsgivare solidariskt för en försäkring, skall endast den del av försäkringen som enligt avtal mellan försäkringsgivarna belöper på en enskild försäkringsgivare beaktas vid beräkningen av den försäkringsgivarens försäkringstekniska avsättningar.

Avsättning för oreglerade skador skall beräknas särskilt för

varje försäkringsfall. För skadeförsäkringsrörelse får statistiska metoder användas om de leder till en tillräcklig avsättning med beaktande av skadornas art.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om de försäkringstekniska avsättningars innehåll och beräkning.

Vid beräkning av avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker respektive livförsäkringsavsättning gäller 7 kap. 2 § försäkringsrörelselagen.

Vid beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna gäller 7 kap. 1 § försäkringsrörelselagen (1982:713).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna.

5 kap.

7 §¹⁵

Premier för livförsäkringar skall grundas på antaganden om dödlighet och andra riskmått, räntesats samt driftskostnader som var för sig är betryggande. En avvikelse får ske om den är försvarlig med hänsyn till försäkringsgivarens ekonomiska situation.

Premier för livförsäkringar skall bestämmas till vad som minst motsvarar en värdering av försäkringsåtagandena enligt 5 §, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till försäkringsgivarens ekonomiska situation.

---

¹⁵ Senaste lydelse 1999:602.

5 kap.8 §¹⁶

De försäkringstekniska avsättningarna skall täckas med tillgångar på det sätt som gäller för skuldtäckning enligt 7 kap. 9 § första, tredje och fjärde styckena, 9 a-10 c, 10 e, 10 f samt 13 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av någon av dessa bestämmelser.

De försäkringstekniska avsättningarna skall täckas med tillgångar på det sätt som gäller för skuldtäckning enligt 7 kap. 9 § första stycket, 9 a-10 c, 10 e, 10 f samt 13 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av någon av dessa bestämmelser.

Dock skall skuldtäckning endast omfatta direkt försäkringsrörelse. När de försäkringstekniska avsättningarna skall täckas, får depositionen enligt 1–3 §§ räknas in under förutsättning att depositionen dels består av värdehandlingar som får användas för skuldtäckning med tillämpning av bestämmelserna i första stycket, dels inte har beaktats enligt 12 § första stycket fjärde meningen. De tillgångar som används för skuldtäckning skall finnas i Sverige.

5 kap.

12 §

En försäkringsgivare från tredje land skall, *utöver de tillgångar som motsvarar de försäkringstekniska avsättningarna enligt 5 §*, vid varje tidpunkt ha en tillräcklig kapitalbas. *Kapitalbasens storlek skall fastställas på grundval av* den direkta försäkringsrörelse som försäkringsgivaren bedriver i Sverige. Kapitalbasen skall när verksamheten bedrivs minst uppgå till en nivå som beräknas med utgångspunkt i verksamhetens art och omfattning (solvensmarginal). Kapitalbasen får dock inte understiga ett minimibelopp (garanti-

En försäkringsgivare från tredje land skall vid varje tidpunkt ha en tillräcklig kapitalbas *i förhållande till* den direkta försäkringsrörelse som försäkringsgivaren bedriver i Sverige. Kapitalbasen skall när verksamheten bedrivs minst uppgå till en nivå som beräknas med utgångspunkt i verksamhetens art och omfattning (solvensmarginal). Kapitalbasen får dock inte understiga ett minimibelopp (garantibelopp). Tillgångar som en försäkringsgivare deponerat i bank enligt 1–3 §§ skall beaktas vid bedömningen av om kravet på

¹⁶ Senaste lydelse 1999:602.

belopp). Tillgångar som en försäkringsgivare deponerat i bank enligt 1–3 §§ skall beaktas vid bedömningen av om kravet på garantibelopp är uppfyllt, dock högst till ett belopp som motsvarar hälften av det minsta beloppet för garantibeloppet.

De poster som ingår i kapitalbasen skall till ett belopp som minst motsvarar solvensmarginalen finnas i ett land som omfattas av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Dessa poster skall till ett belopp som minst motsvarar en tredjedel av solvensmarginalen finnas i Sverige.

Bestämmelserna om att Finansinspektionen i vissa fall får medge undantag från bestämmelserna om beräkning av solvensmarginalen och lokalisering av tillgångar finns i 16–18 §§.

Denna lag träder i kraft...

3 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229) att 39 kap. 7 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

39 kap.

7 §

Med försäkringstekniska avsättningar för egen räkning avses *sådana* avsättningar enligt 7 kap. 1 § *första stycket* försäkringsrörelselagen (1982:713) (*ej intjänade premier och kvardröjande risker, livförsäkringsavsättning, oregerade skador, garanterad och villkorad återbäring, utjämnings- avsättning för kreditförsäkring och fondförsäkringsåtaganden där försäkrings- tagaren bär placeringsrisken*) minskade med värdet av återförsäkringsgivares ansvarighet.

Med försäkringstekniska avsättningar för egen räkning avses avsättningar enligt 7 kap. 1 § försäkringsrörelselagen (1982:713) minskade med värdet av återförsäkringsgivares ansvarighet.

Denna lag träder i kraft...

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag att 4 kap. 9 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

9 §¹⁷

Försäkringstekniska avsättningar (DD och EE) skall tas upp i balansräkningen med tillämpning av 7 kap. 1 och 2 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713).

Försäkringstekniska avsättningar (DD och EE) skall tas upp i balansräkningen med tillämpning av 7 kap. 1 § försäkringsrörelselagen (1982:713).

Denna lag träder i kraft...

---

¹⁷ Senaste lydelse 1999:603.

1 Allmänna utgångspunkter

1.1 Behovet av förändrade solvensregler

I utredningens delbetänkande (SOU 2003:14) lämnades förslag till grundläggande principer för ett moderniserat solvenssystem för försäkringsbolag. Avsikten var att föra en förutsättningslös diskussion kring dessa frågor. Därmed gjordes ingen analys av förslagen i förhållande till nu gällande EG-rätt. Utredningen var dock medveten om att somliga av förslagen skulle stå i strid med dessa regler men valde att anlägga ett framåtblickande perspektiv och särskilt att beakta det pågående arbetet på EU-nivå inom det s.k. solvens II-projektet.

I detta slutbetänkande lämnas förslag till förändringar i de svenska rörelsereglerna för försäkringsbolag. Utgångspunkten är att stärka försäkringstagarnas nuvarande skydd genom regeländringar som står i samklang med gällande EG-rätt. Förslaget ligger dessutom väl i linje med solvens II-projektets huvudprinciper och bör ses som en naturlig övergång från nuvarande reglering till den reform som kan väntas i samband med att den nya EG-rätten är färdig att genomföras i Sverige.

Regeländringarna syftar till att ge ökade incitament till försäkringsbolagen att effektivt identifiera, mäta och hantera sina risker, förbättra genomlysningen samt stärka tillsynsprocessen. Utredningen bedömer att dessa egenskaper i viss utsträckning saknas i det nuvarande systemet.

Det kan invändas att det är olämpligt att utredningens arbete tangerar det pågående reformarbetet inom EU och att det är bättre att avvakta slutsatserna därifrån innan nya solvensregler beslutas på nationell nivå. Denna invändning tar emellertid inte hänsyn till inom vilket tidsperspektiv som resultatet av solvens II-projektet kan vara genomfört i svensk rätt,¹ eller till att utvecklingen som har

---

¹ En uppskattning är att ett direktiv kan vara färdigt tidigast år 2007.

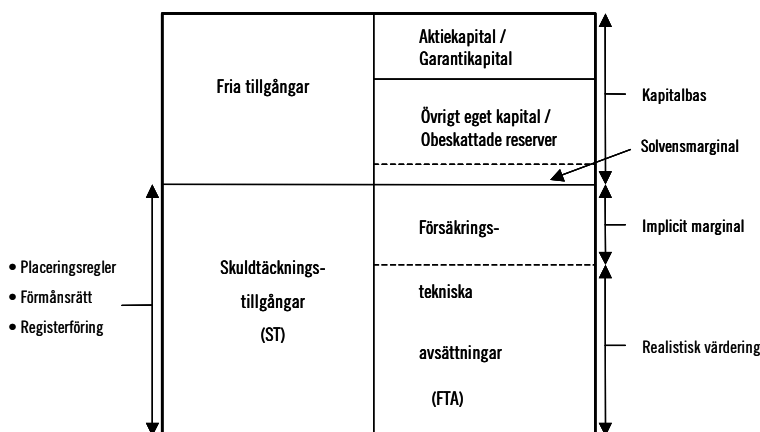
skett på försäkringsområdet i allt större utsträckning har fått de nu gällande reglerna att framstå som otidsenliga. Denna utveckling återspeglas i att andra medlemsstater inom EU rör sig mot mer riskrelaterade regler i linje med solvens II-projektets intentioner.

1.2 Vilka förändringar är nödvändiga?

1.2.1 Nuvarande solvenssystem

Hörnstenen i det nuvarande solvenssystemet är värderingen av försäkringsbolagets åtaganden. Värderingen ligger till grund för hur stora försäkringstekniska avsättningar bolagen skall göra och därmed för storleken på det belopp som skall skuldäckas. Värderingen blir således även avgörande för hur mycket tillgångar som skall omfattas av placeringsregler, eftersom sådana regler endast träffar skuldäckningstillgångarna. Värderingen påverkar också kapitalbasens storlek eftersom denna, enkelt uttryckt, kan beskrivas som en ”restpost” när de försäkringstekniska avsättningarna och andra skulder dragits av från bolagets balansomslutning.² För livförsäkring påverkas dessutom kravet på kapitalbasens storlek (solvensmarginalen), vilket är direkt relaterat till storleken på de försäkringstekniska avsättningarna. Det nuvarande systemet beskrivs i figuren nedan.

Figur 1: Nuvarande solvenssystem

² Här beaktas inte andra poster som kan ingå i kapitalbasen, exempelvis resterande uttaxeringsbelopp i ömsesidiga skadeförsäkringsbolag.

1.2.2 Konsekvenser av det nuvarande systemet

I utredningens delbetänkande analyserades det nuvarande systemet.³

Dagens solvenssystem har fördelen att det är robust och enkelt. Reglerna är dock inte känsliga för risken i försäkringsåtagandena och beaktar inte den finansiella risken i försäkringsbolagens tillgångar.

För livförsäkringsrörelse, som präglas av långa nominella eller reala åtaganden och där de finansiella riskerna således är mest framträdande, finns visserligen ett tillägg i solvensmarginalen som syftar till att fånga in denna risk. Det är dock fråga om en statisk marginal som beräknas som en andel av bolagets avsättningar och som därför inte speglar den verkliga graden av finansiell risk i skuldtäckningstillgångarna. Dessutom ger reglerna inte tillräckliga incitament till matchning mellan åtagandena och skuldtäckningstillgångarna. En förändring i marknadsräntan påverkar direkt värdet på försäkringsbolagets tillgångar eftersom dessa i allmänhet värderas till marknadsvärde. De försäkringstekniska avsättningarna påverkas däremot först när den s.k. högsta räntan justeras. Ett försäkringsbolags möjligheter att genom matchning minska risken för att en ränteförändring påverkar bolagets solvens negativt försämras därmed.

Vidare finns svagheter i den nuvarande regleringen för beräkning av försäkringstekniska avsättningar på livförsäkringsområdet. Enligt gällande regler skall beräkningen grundas på betryggande antaganden, vilket resulterar i en medveten övervärdering.⁴ Detta innebär i sin tur att avsättningarna kommer att innefatta en implicit buffert motsvarande övervärderingen. En sådan metod försvårar genomsynning och jämförbarhet och minskar möjligheten att ifrågasätta använda metoder och antaganden.

För skadeförsäkringsbolag fungerar de nuvarande solvensreglerna förhållandevis väl. I dessa bolag tvingas ägarna binda kapital i bolaget i takt med att affärerna utvecklas. De blir därmed ekonomiskt delaktiga i utfallet vilket stimulerar till riskkontroll och en övervakning av rörelsen. Eftersom åtagandena inom skadeförsäkring i allmänhet är korta är det vidare inte av lika framträdande betydelse att solvensmarginalen inte är känslig för finansiell risk.⁵ Här

³ Kapitel 2 i SOU 2003:14.

⁴ Även på skadeförsäkringsområdet kan betryggande antaganden anses tillämpliga eftersom avsättning för oreglerade skador endast får diskonteras under vissa angivna förutsättningar, bl.a. att den beräknade genomsnittliga dagen för slutreglering av skadorna ligger minst fyra år efter balansdagen. Se vidare FFFS 2002:21 4 kap. 18 §.

⁵ Långa åtaganden förekommer dock även inom skadeförsäkring; exempelvis i form av ansvarsförsäkring och sjuklivräntor.

ligger fokus i stället på försäkringsriskerna. De övergripande försäkringsriskerna fångas in av de rådande solvensreglerna men även det på ett schablonmässigt sätt som inte tar hänsyn till bl.a. diversifieringen i försäkringsportföljen. Följden har kunnat bli att bolag med samma premieinkomst och skadekostnader åläggs samma solvenskrav oberoende av det antal avtal de har i sin portfölj.

I en krissituation tryggas försäkringstagarnas skydd främst genom deras förmånsrätt i skuldtäckningstillgångarna. Det krävs därför regler för hur dessa tillgångar skall placeras. Idag består denna reglering i detaljerade, kvantitativa regler avseende tillåtna tillgångsslag och begränsningar relaterade till typ av tillgång (tillgångslimit) och per utgivare (enhandsengagemang). En svaghet är att en sådan reglering inte skapar incitament för bolagen att självständigt bedöma skuldtäckningstillgångarnas kvalitet.

1.3 Gällande rätt och pågående reformarbete

1.3.1 Gällande rätt

Det nuvarande svenska solvenssystemet för försäkringsbolag bygger främst på EG-direktiv för direkt försäkring, indelade i tre generationer.⁶ På livförsäkringsområdet föreligger numera ett konsoliderat direktiv.⁷ Därutöver måste även den EG-rättsliga redovisningsregleringen beaktas; särskilt det s.k. försäkringsredovisningsdirektivet.⁸

Första och andra generationens direktiv genomfördes i svensk rätt genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 1994.⁹ Genomförandet av den tredje generationens direktiv skedde den 1 juli 1995,¹⁰ följt av försäkringsredovisningsdirektivet den 1 januari 1996.¹¹

För svensk del framgår de EG-rättsligt styrda försäkringsrörelsereglerna i huvudsak i försäkringsrörelselagen (1982:713) – FRL, kompletterade av försäkringsrörelseförordningen (1982:790) och föreskrifter meddelade av Finansinspektionen. Vissa regler avseende utländska försäkringsgivare återfinns i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige (LUFV).

⁶ Dir. 79/267/EEG, 90/619/EEG, 92/96/EEG (livförsäkring) och dir. 73/239/EEG, 88/357/EEG, 92/49/EEG (skadeförsäkring).

⁷ Dir. 2002/83/EG (direktivet innefattar även ändringar till följd av dir. 2002/12/EG).

⁸ Dir. 91/674/EEG.

⁹ Prop. 1992/93:257.

¹⁰ Prop. 1994/95:184.

¹¹ Prop. 1995/96:10 del 4.

På redovisningsområdet har genomförandet av EG-rätten främst skett genom tillkomsten av lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL). Även på detta område har Finansinspektionen bemyndigats att meddela föreskrifter.¹²

1.3.2 Pågående reformarbete

Åtgärder under genomförande

För närvarande pågår arbete med att genomföra de två direktiv som blev resultatet av EU:s s.k. solvens I-projekt.¹³ Direktiven innebär en mindre reformering av solvensreglerna för liv- och skadeförsäkring. De nya reglerna träder ikraft den 1 januari 2004. Vidare är direktivet om rekonstruktion och likvidation av försäkringsföretag ("försäkringsinsolvensdirektivet") föremål för genomförande.¹⁴ För svensk rätt innebär direktivet att skuldtäckning nu skall ske i samtliga återförsäkringsbolag samt att vissa justeringar görs beträffande försäkringstagarnas förmånsrätt i skuldtäckningstillgångarna.

På redovisningsområdet vidtas för tillfället åtgärder med anledning av den s.k. IAS-förordningen.¹⁵ Enligt den nya regleringen skall alla börsnoterade företag inom EU, även försäkringsföretag, senast år 2005 upprätta sin koncernredovisning i enlighet med de internationella redovisningsstandarder (International Accounting Standards – IAS) som utfärdats av International Accounting Standards Board (IASB) och godkänts för tillämpning inom EU. Utöver detta får medlemsstaterna tillåta eller kräva årsredovisning enligt IAS även i företag som inte är börsnoterade. För närvarande finns dock ingen IAS som särskilt rör redovisningen av försäkringsåtaganden. FRL påverkas således inte i nuläget.

Övrigt pågående arbete

Inom ramen för det s.k. solvens II-projektet pågår en mer genomgripande översyn av solvensreglerna på EU-nivå. Det är oklart när detta omfattande arbete, som ännu inte har resulterat i något lagstiftningsförslag, kommer att slutföras. Arbetet har dock nått en

¹² FFFS 2002:21 och 2003:6.

¹³ Dir. 2002/12/EG och 2002/13/EG; se prop. 2002/03:94.

¹⁴ Dir. 2001/17/EG; se Ds 2002:59.

¹⁵ (EG) nr 1606/2002; se SOU 2003:71.

nivå där grundkriterierna för den kommande solvensregleringen kan urskiljas. Dessa redovisas nedan under avsnitt 2.2.

På redovisningsområdet pågår ett projekt inom IASB med att ta fram en standard om redovisning av försäkringsåtaganden. Ett utkast till rekommendation har nyligen remitterats.¹⁶ Alla aspekter av avtalsredovisningen täcks dock inte av förslaget; bl.a. inte hur åtagandena skall värderas i balansräkningen.¹⁷ En mer fullständig standard på försäkringsområdet är heller inte att vänta innan IAS-förordningen träder i kraft år 2005.

1.4 Utredningens förslag i förhållande till gällande rätt

1.4.1 Förslaget i delbetänkandet

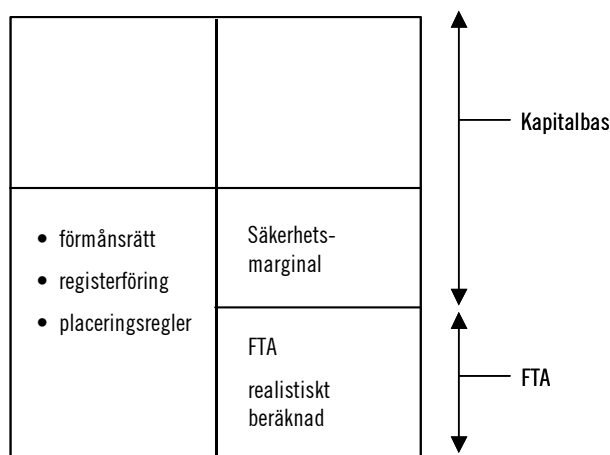
Delbetänkandets förslag utgick från att beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna skall grunda sig på en realistisk värdering av åtagandena. Avsättningarna skulle därmed minska för livförsäkring eftersom den implicita marginal som följer av övervärderingen av åtagandena försvinner. Avsikten var dock inte att minska försäkringstagarnas skydd. Dagens solvensmarginal skulle enligt förslaget ersättas med en säkerhetsmarginal bestående av ett premieskillnadsbelopp (premiens riskmarginal) samt tilläggsbelopp för försäkringsrisk respektive finansiell risk. Till skydd för försäkringstagarna föreslogs att såväl avsättningarna som säkerhetsmarginalen skulle motsvaras av tillgångar som omfattas av placeringsrestriktioner, förmånsrätt och registerföring. Modellen sammanfattas i nedanstående figur.

---

¹⁶ ED 5 Insurance Contracts.

¹⁷ Förslaget innehåller visserligen en bestämmelse om att upplysningar om verkliga värden på såväl tillgångar som skulder skall lämnas i redovisningen. Det är dock ännu oklart vad som åsyftas med verkligt värde ("fair value"). Reglerna i denna del är därför inte tänkta att träda ikraft förrän år 2006.

Figur 2: Förslaget i delbetänkandet

Som närmare kommer att utvecklas i kapitel 3 i detta betänkande bedöms en avsättningsberäkning utifrån en realistisk värdering av försäkringsåtagandena rymmas inom det tolkningsutrymme som EG-rätten ger. Inte heller innebär ett kapitalkrav beräknat i form av en säkerhetsmarginal utformad på angivet sätt i sig några problem under förutsättning att kapitalbasens storlek inte understiger vad som föreskrivs i EG-rätten.

Problemet med förslaget är huvudsakligen EG-rättens uttryckliga förbud mot att reglera försäkringsbolagens val av fria tillgångar och att inskränka bolagens förfoganderätt över tillgångar som inte motsvarar försäkringstekniska avsättningar.¹⁸ Med det nuvarande regelverket på EU-nivå är det i princip inte möjligt att på det sätt som utredningen har föreslagit belägga dessa tillgångar med särskilda placeringsrestriktioner.¹⁹ Däremot går förslaget i denna del i samma riktning som arbetet inom solvens II-projektet, där det övervägs om de tillgångar som motsvarar den s.k. målkapitalnivån skall beläggas med placeringsrestriktioner.

¹⁸ Dir. 2002/83/EG art. 31 samt dir. 73/239/EEG art. 18 ändrad gm dir. 92/49/EEG art. 26.

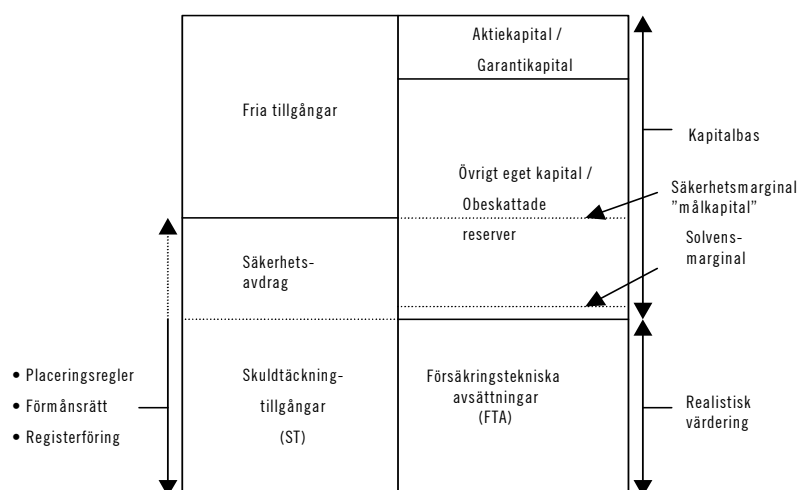
¹⁹ Problemet uppstår dock inte vad gäller förmånsrätt och registerföring, som inte kan anses utgöra förfogandeinskränkningar på det sätt som åsyftas i direktivet.

1.4.2 Utredningens slutliga förslag

I den del reglerna vilar på EG-rättslig grund måste förändringar i svensk lagstiftning ske med beaktande av EG-rätten på området. Utredningen lämnar därför ett förslag som både tar hänsyn till gällande EG-rätt och till de grundkriterier som har slagits fast inom solvens II-projektet.

Utredningen står fast vid att en realistisk värdering av ett försäkringsbolags åtaganden skall utgöra grunden för beräkningen av bolagets försäkringstekniska avsättningar. Som konstaterats är avsikten med utredningens förslag dock inte att mängden skuld-täckningstillgångar, och därmed de tillgångar som omfattas av försäkringstagarnas förmånsrätt, skall minska jämfört med vad som är fallet idag. Dessa tillgångar skall fortfarande, *till sitt värde*, med marginal täcka det realistiska värdet av bolagets åtaganden. Marginalen åstadkoms genom att tillgångarna värderas till verkligt värde från vilket ett *säkerhetsavdrag* skall göras. Modellen beskrivs i figuren nedan.

Figur 3: Utredningens slutliga förslag

Säkerhetsavdraget kan relateras till den säkerhetsmarginal som presenterades i delbetänkandet, men har nu antagit en mer utvecklad form som bl.a. medger diversifiering mellan olika riskexponeringar. Resultatet syftar till att skuldtäckningstillgångarnas värde skall vara

känsligt för riskerna i portföljen av försäkringsåtaganden och skuldtäckningstillgångar. Därmed innebär även utredningens slutliga förslag att de nuvarande placeringsrestriktionerna kan mildras.

Förslaget ansluter sig således till och utvecklar principerna i delbetänkandet, med den väsentliga skillnaden att utredningen inte avser att föreslå placeringsrestriktioner för tillgångar som inte täcker de försäkringstekniska avsättningarna – något som inte är tillåtet enligt EG-rätten. EG-rätten ställer däremot inte upp några uttryckliga krav beträffande val av värderingsprinciper för skuldtäckningstillgångarna i solvenssammanhang. Det finns heller inget krav på att dessa principer skall vara desamma som i den ekonomiska redovisningen. En sådan skillnad förekommer för övrigt redan idag.²⁰

1.4.3 Några alternativa lösningar

I det slutliga förslaget omhändertas risken i skuldtäckningstillgångar och avsättningar genom att ett säkerhetsavdrag görs från skuldtäckningstillgångarnas verkliga värde. Alternativa lösningar har dock diskuterats under arbetets gång.

Ett alternativ skulle kunna vara att – i stället för att göra ett säkerhetsavdrag från skuldtäckningstillgångarnas värde – göra en tilläggsavsättning till de försäkringstekniska avsättningarna motsvarande säkerhetsavdraget. Ett tungt vägande skäl mot denna lösning är dock att kapitalbasen skulle minska med tilläggsavsättningens storlek och därmed riskera att underskrida det EG-rättsliga kravet på minsta solvensmarginal. Kapitalkraven på de svenska försäkringsbolagen skulle därmed öka i förhållande till idag och till bolag i jämförbara länder. Ett sätt att motverka denna effekt skulle kunna vara att införa regler med innebörden att tilläggsavsättningen kan återföras till kapitalbasen i solvensdeklarationen. För närvarande är detta bara tillåtet efter särskild ansökan till Finansinspektionen.²¹ Det torde dock inte vara möjligt att införa generella regler om återförande eftersom EG-rätten slår fast ett krav på ansökningsförfarande i dessa fall.²² Systemet skulle därmed bli svårförutsebart och leda till negativa effekter för genomlysningen av bolagens egentliga kapitalstyrka.

²⁰ Se 7 kap. 10 f § FRL och 4 kap. ÅRFL; jfr prop. 1995/96:10, del 4 s.90 ff.

²¹ FFFS 2003:3.

²² Se dir. 73/239/EEG art. 16 ändrad gm dir. 2002/13/EG art. 16.4 c) och dir. 2002/83/EG art. 27.4 b) och c).

Ett annat alternativ är att placeringsreglerna visserligen endast träffar de tillgångar som motsvarar de realistiska avsättningarna, men att tillgångar som svarar mot såväl avsättningarna som en marginal motsvarande säkerhetsavdraget skall omfattas av förmånsrätt och krav på registerföring. Det bedöms dock vara en olycklig lösning att placeringsreglerna inte blir tillämpliga på alla tillgångar som omfattas av förmånsrätt. Alla typer av tillgångar lämpar sig inte som säkerhet för försäkringsfordringar, vilket är huvudmotivet bakom placeringsreglerna. Tillgångarna som svarar mot säkerhetsavdraget kan då vara av annat slag än de som är kvalificerade för skuldtäckning och ha okända riskegenskaper. Det blir då svårare att fastställa säkerhetsavdragets storlek och därmed vilken mängd tillgångar som skall omfattas av förmånsrätt.

En annan frågeställning är om uppskattningen av risk som kommer till uttryck i förslaget till säkerhetsavdraget i stället kan delas upp i olika delar. Därefter skulle tilläggsavsättningar kunna göras för vissa delar, som t.ex. försäkringsrisken och matchningsrisken, och avdrag göras från skuldtäckningstillgångarnas värde motsvarande den finansiella risken. Ett argument mot en sådan uppdelning är att de olika riskerna kan antas diversifiera sinsemellan och att det är svårt att ta sådana hänsyn när uppskattningarna görs separat. Vad beträffar tilläggsavsättningar återkommer samma problematik som det redogjorts för ovan.

Ett mer genomgripande alternativ skulle vara att göra en komplett uppdelning mellan rörelsereglerna och redovisningsreglerna avseende värderingen av försäkringsåtaganden. Lösningen skulle bestå i två fullständiga uppsättningar med värderingsregler för försäkringsåtaganden i FRL respektive ÅRFL. Värderingsreglerna enligt FRL skulle då resultera i avsättningar som uppgår till summan av de realistiskt beräknade avsättningarna och säkerhetsavdraget medan reglerna i ÅRFL antagligen skulle utmynna i endast realistiskt beräknade avsättningar. Utifrån vilken värdering kapitalbasen skulle definieras respektive vilken avsättning som skulle utgöra underlag för den erforderliga solvensmarginalen är en svår fråga. I ett sådant förslag skulle också utvecklingstendenserna inom redovisningsområdet behöva beaktas närmare; en utveckling som för närvarande är svårbedömd.²³ Dubbla uppsättningar av värderingsregler skulle därutöver leda till merarbete för försäkringsbolagen och Finansinspektionen.

---

²³ Jfr avsnitt 7.3.1.

1.5 Avgränsningsfrågor

En central fråga är vilka medel solvenssystemet skall skydda. I delbetänkandet pekade utredningen på de olika intressenter som finns i försäkringsrörelse och deras ofta motstridiga intressen. En särskilt problematik i detta sammanhang är hur försäkringsbolagens riskkapital skall behandlas. Som utredningen redovisade i delbetänkandet bidrar försäkringstagarna med nästan allt riskkapital i livförsäkringsbolag som drivs enligt ömsesidiga principer, samtidigt som deras inflytande över förvaltningen av dessa medel är försumbart.²⁴ I traditionella livförsäkringsbolag som bedrivs i ömsesidig form eller i aktiebolag som drivs enligt ömsesidiga principer får försäkringstagarna därmed dubbla roller som fordringsägare och ”delägare”.

En tänkbar regleringsansats skulle då kunna vara att solvenssystemet bör skydda alla medel i ett försäkringsbolag som kan sammankopplas med försäkringstagarna. I samband med bl.a. försäkringsrörelsereformen²⁵ har regeringen dock uttalat den intentionen att en uppdelning mellan försäkringstagarens fordringsrätt och riskkapitalet i ett bolag är möjlig och önskvärd. I reformen slogs fast att huvudsyftet med rörelsereglerna är att ett försäkringsbolag skall kunna fullgöra sina åtaganden gentemot försäkringstagarna, dvs. det som bolagen har garanterat i försäkringsavtalet. Utredningen ansluter sig till denna uppfattning, vilket innebär att solvensreglerna endast skall skydda försäkringstagarnas anspråk i egenskap av fordringsägare.

Utredningen vill i denna del upprepa att slutsatsen beträffande vilka medel solvenssystemet bör skydda inte innebär ett ifrågasättande av att en försäkringstagare har rätt till eventuell kompensation för sitt bidrag till riskkapitalet. Frågan om hur bolagets riskkapital skall hanteras är nära sammankopplad med vilket inflytande olika intressenter har och hur deras intressen skall kunna bevakas.

Utifrån ett konsumentskyddsperspektiv bedömer utredningen därför att det finns behov av ytterligare utredning på detta område. Frågan omfattas dock inte av utredningens uppdrag och kommer

---

²⁴ Som vissa remissinstanser har påpekat kan man inte dra en direkt parallell mellan försäkringstagare som riskkapitalägare och andra riskkapitalägare, exempelvis aktieägare i banker. En livförsäkringstagares syfte med att betala premier till en försäkring är inte att investera i försäkringsbolaget utan att köpa en produkt för att exempelvis trygga den framtida pensionen. Utifrån försäkringstagarens perspektiv är eventuella överskottsmedel därför snarast att se som en del av produkten och inte som medel med anknytning till avkastningen på försäkringsbolagets riskkapital.

²⁵ Prop. 1998/99:87.

därför endast att belysas kortfattat nedan (avsnitt 7.1), liksom vilka åtgärder som bedöms kunna vidtas redan idag.

1.6 Betänkandets disposition

I kapitel 2 beskrivs de utvecklingstendenser som finns inom solvensregleringen, i Sverige och internationellt. Systemen i några utvalda länder presenteras. Kapitel 3 behandlar den värdering av försäkringsbolagens åtaganden som skall ligga till grund för beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna. Kapitel 4 innehåller utredningens överväganden kring placerings- och värderingsreglerna för skuld-täckningstillgångarna, liksom försäkringstagarnas förmånsrätt. En diskussion kring beräkningen av det föreslagna säkerhetsavdraget förs i kapitel 5. I kapitel 6 beskrivs och diskuteras vissa tillsynsfrågor. Kapitel 7 tar upp några övriga frågor, såsom upplånings- och redovisningsregler. I kapitel 8 redovisas konsekvenser av utredningens förslag. Avslutningsvis ges författningskommentarer i kapitel 9.

2 Solvensregleringens utveckling i Sverige och vissa andra länder

2.1 Inledning

Det nuvarande solvenssystemet i Sverige och övriga medlemsstater i EU har sin grund i EG-regleringen på området. Reglerna härstammar från den första generationens skade- och livförsäkringsdirektiv, vilka bygger på överväganden som gjordes av OECD:s föregångare OEEC. Organisationen började redan i mitten på 1950-talet diskutera de solvensregler som fortfarande är ikraft.¹ Sedan dess har solvensreglerna genomgått små förändringar jämfört med den utveckling som samtidigt har skett i försäkringsbolagens verksamhet.

Historiskt har försäkringsbolag i de flesta länder haft en nära relation till staten där bolagens kapital till en del använts för att finansiera olika samhällseliga projekt. I Sverige hade t.ex. de svenska livförsäkringsbolagen placeringsplikt i vissa obligationer som emitterades av staten i syfte att finansiera bostadsbyggandet. Före 1999 års försäkringsrörelsereform var produktutformningen inom livförsäkring reglerad via de s.k. försäkringstekniska grunderna. Fram till 1995 – då förhandsgodkännandet av grunderna slopades – gällde en fullständig pris- och produktreglering. Stegvis har försäkringsbolagens beteende blivit allt mindre detaljreglerat och försäkringsmarknaden har omfattats av allt mindre restriktioner från statsmaktens sida.

Utvecklingen inom redovisningsområdet har även påverkat hur solvenssystemet fungerar i praktiken. Tidigare var värderingsreglerna i redovisningen utformade så att de i en större utsträckning speglade historiska kostnader. Det innebar att bolagens resultat var okänsligt för förändringar i ekonomin. Dessutom var det i princip omöjligt för en utomstående att genomlys försäkringsbolagens ekonomi. De finansiella marknaderna var också i stor utsträckning reglerade

---

¹ Prop. 1992/93:257 s. 114.

vilket medförde att enskilda länder kunde styra utvecklingen genom t.ex. ränteförändringar och begränsningar i utlåning och valutarestriktioner. Sammantaget innebar detta att försäkringsbolagen agerade i en mer förutsägbar och skyddad miljö.

Trenden inom redovisningen går emot ett större inslag av marknadsvärdering – både när det gäller tillgångar och åtaganden. Dessutom pågår ett omfattande internationellt arbete som syftar till att förbättra genomlysningen och harmonisera redovisningsreglerna mellan olika länder. Försäkringsbolagens situation har därmed förändrats.

Förutsättningarna för solvensregleringen påverkas även av framväxten av de finansiella marknaderna med produkter som ger ökade möjligheter till riskhantering. Denna utveckling har förändrat förutsättningarna för försäkringsbolagen att hantera sina risker. Kombinationen av en väl utvecklad finansiell marknad och en avreglerad försäkringsmarknad i en ökad internationalisering har förändrat villkoren för sektorn. Utvecklingen har inneburit en större konkurrens och högre krav på effektiv användning av kapital. Den ställer också ökade krav på solvensreglernas utformning och funktion.

Som redan framgått pågår solvens II-projektet inom EU med nya solvensregler för försäkringsbolagen. Inom ramen för detta projekt skall en genomgripande översyn av reglerna ske. En central del är att utforma solvensregler som bättre motsvarar de verkliga riskerna i rörelsen, bl.a. genom att hänsyn skall tas till den verkliga finansiella risken i försäkringsbolagens tillgångar. Andra viktiga frågor är beräkning av de försäkringstekniska avsättningarna, placeringsreglernas utformning och vilka tillgångar dessa skall omfatta, samt frågor relaterade till tillsynsprocessen.

Både i och utanför Europa har regleringen och tillsynen av försäkringsbolag utvecklats under senare år i syfte att hantera utvecklingen på försäkringsmarknaden. I USA har nya solvensregler varit ikraft sedan första hälften av 1990-talet. Även Kanada och Australien har infört nya solvensregler för försäkringsbolag.

Ett antal medlemsstater inom EU har också funnit det nödvändigt att utveckla mer sofistikerade regler för att hantera utvecklingen på försäkringsmarknaden. De nationella regelverken tillämpas antingen som en del i tillsynen eller som regler utöver de minimiregler som gäller för medlemmarna i unionen. Inom EU är vidareutvecklingen mest framträdande i Storbritannien, Nederländerna, Danmark och Finland.

2.2 Utvecklingen inom solvens II-projektet

Inom det pågående solvens II-projektet sker en diskussion på EU-nivå om förutsättningar och prioriteringar för den framtida regleringen och tillsynen av försäkringsföretag. I en promemoria till försäkringskommittén föreslås en övergripande struktur för ett framtida solvenssystem inom EU.² I promemorian framhålls att det framtida systemet syftar till en ökad harmonisering för att skapa samma konkurrensmöjligheter för försäkringsbolag i olika medlemsländer.

Solvens II-arbetet är inriktat på att skapa en mer riskrelaterad reglering som skall ligga till grund för en mer förebyggande tillsyn av försäkringsbolag. Marknadsdisciplin är en annan aspekt som är viktig i detta hänseende. Förslaget är utformat utifrån det s.k. Basel-projektets tre pelare som har anpassats till försäkringsområdet. Dessa pelare motsvarar i tur och ordning regelverk, tillsynsprocess och marknadsdisciplin. Fördelarna med ett sådant angreppssätt anges vara att det åstadkoms en koppling mellan kvantitativa regler (första pelaren), kvalitativa bedömningar (andra pelaren) och marknadsdisciplin (tredje pelaren).

När det gäller den första pelaren bygger solvens II-modellen på att två olika kapitalkrav eller kapitalnivåer fastställs. Den högsta kapitalkravsnivån benämns målkapital och skall återspegla kapitalbehovet givet en låg risk för insolvens. Målkapitalnivån skall vara känslig för de viktigaste risker som försäkringsbolaget bär och uppmantra försäkringsbolagen att själva mäta och hantera sina risker.

Den andra kapitalkravsnivån benämns minimikapital. Denna nivå skall återspegla behovet av riskkapital med ett kortare tidsperspektiv än målkapitalnivån. Detta skall vara ett lägre krav som skall beräknas på ett enkelt och objektivet sätt. För att detta skall uppnås bör denna nivå beräknas oberoende av målkapitalnivån även om det finns praktiska fördelar med att relatera de två kraven till varandra.

Enligt förslaget bör båda kapitalkraven definiera ingripandenivåer för tillsynsmyndigheten. Därutöver kan det finnas ett behov av att definiera ingripandenivåer mellan dessa nivåer. Under normala omständigheter kommer målkapitalet att vara viktigare än minimikapitalet i tillsynen. Minimikapitalnivån skall däremot definiera den viktigaste ingripandenivån, dvs. när tillsynsmyndigheten skall begränsa försäkringsbolagets fria förfogande över bolagets tillgångar.

---

² MARKT/2509/03.

För beräkningen av målkapitalnivån föreslås att en standardiserad metod utformas för hela EU även om nationella avvikelser i utformningen av modellen får förekomma. Beräkningsmetoden skall ta hänsyn till återförsäkring samt till katastrofrisker, dvs. risker i avtal avseende skadehändelser som i och för sig är sällan förekommande men som om de inträffar leder till stora skadefall. För att uppmuntra försäkringsbolagen att själva mäta och hantera risker föreslås att interna modeller helt eller delvis får användas för att beräkna målkapitalnivån under förutsättning att dessa bättre återspeglar riskprofilen än standardmodellen.

Utgångspunkten för beräkningen av minimikapitalnivån föreslås vara dagens solvensmarginal. Den nuvarande solvensmarginalen kan däremot behöva utvecklas för att bli mer effektiv. En utgångspunkt som föreslås är att – som idag för livförsäkring – beräkna solvensmarginalen som en andel av de försäkringstekniska avsättningarna. För skadeförsäkring bör nivån på minimikapitalkravet storleksmässigt överensstämma med dagens solvenskrav. Interna modeller bör inte tillåtas för att beräkna minimikapitalnivån.

När det gäller placeringsrestriktioner föreslås att risken i placeringsstillgångarna skall återspeglas i beräkningen av målkapitalnivån. De flesta medlemsstaterna har ställt sig positiva till att målkapitalnivån får täckas med placeringsregler. Även om behovet av placeringsregler minskar – genom att målkapitalet är känsligt för finansiell risk – bedöms det finnas behov av ett begränsat antal kvantitativa placeringsregler för att motverka förekomsten av alltför obalanserade portföljer.

När det gäller de försäkringstekniska avsättningarna är utgångspunkten att de nuvarande reglerna måste reformeras med hänsyn till att solvenssystemet kan komma att rymma de två angivna kapitalnivåerna. Förslaget skall här utgå från de nuvarande redovisningsreglerna på försäkringsområdet. Reformeringen bör enligt förslaget även ta hänsyn till det arbete som för närvarande pågår på området inom IASB.³

För livförsäkring anges – mot bakgrund av utvecklingen på redovisningsområdet – att det kan finnas behov av att de försäkringstekniska avsättningarna inkluderar någon sorts buffert samt en reserv för finansiell risk. För skadeförsäkring föreslås att ett

---

³ En punkt av särskild vikt där justeringar kan bli aktuella gäller valet av diskonteringsränta vid avsättningsberäkningen. Det framstår – för tillfället – som troligt att IASB kommer att föreslå att framtida kassaflöden skall diskonteras med en riskfri ränta som utgångspunkt.

kvantitativt mått införs i syfte att återspegla graden av försiktighet i beräkningen av avsättning för oreglerade skador.⁴

2.3 Solvensreglering i några länder

Som framgått framstår de nuvarande solvensreglerna på EG-nivå till en del som omoderna. För närvarande pågår det därför aktiviteter i många medlemsstater i syfte att, parallellt med solvens II-projektet, förbättra reglering och tillsyn av framför allt livförsäkringsbolagens förmåga att möta sina åtaganden. Utvecklingen på de finansiella marknaderna under senare år – med fallande räntenivåer och aktiekurser – har accentuerat behovet av en närmare översyn av reglering och tillsyn för försäkringsbolagens verksamhet.

Tillämpningen av EG-rätten har historiskt i de flesta medlemsstater byggts på att skapa dolda buffertar i bolagens tillgångar och försäkringstekniska avsättningar. Dessa har nu minskat markant vilket har fått till följd att bolag och myndigheter tvingats till åtgärder. Åtgärderna har inte bara syftat till en anpassning till utvecklingen på de finansiella marknaderna utan även till utvecklingen på försäkringsmarknaden. Regelverk och tillsyn har förändrats i syfte att skapa en ökad genomlysning av försäkringsverksamhet.

I det nedanstående beskrivs utvecklingen av några länders solvensreglering.

2.3.1 Danmark

I Danmark har livförsäkringsbolag sedan år 2001 diskonterat livförsäkringsavsättningarna med en ränta som ligger nära marknadsräntan. Räntesatsen bestäms dagligen av tillsynsmyndigheten utifrån några på förhand bestämda kriterier. Åtagandena värderas med en lång marknadsränta (ca 10 år) som härleds från tre olika statsobligationer. Till detta läggs också skillnaden mellan en tioårig ränteswap och räntan på en tioårig statsobligation.⁵ Därefter görs ett s.k. riskavdrag på fem procent. Detta avdrag kan under vissa omständigheter beräknas individuellt för bolagen.

⁴ I denna del kommer IASB:s arbete antagligen att avvika från EG-rättens nu gällande diskonteringsregler för avsättning för oreglerade skador.

⁵ Finanstilsynets vejledning om diskonteringsränta, 20 december 2001. <http://www.ftnet.dk/>. Tillägget i räntan är förmodligen en återspeglning av att danska försäkringsbolag till stor del investerar i motsvarande bostadsobligationer.

Närmare beskrivning av Danmarks scenariotest

Beskrivning av de danska scenarierna

Risk	Kapitalkrav rött scenario	Kapitalkrav gult scenario	Effekt på kapitalbasen av rött scenario.	Effekt på kapitalbasen av gult scenario
räntefall på obligationer	0,7 %-enheter	1 %-enhet	33	49
räntefall på FTA	0,7 %-enheter	1 %-enhet	-42	-65
Kreditrisk*	8 %	8 %	-4	-4
Aktiekursfall	12 %	30 %	-28	-70
Värdefall fastigheter	8 %	12 %	-6	-8
Valutaeffekter**	99 %	99,5	-3	-3
Scenarioeffekt			-50	-101

* Procentsatsen skall beräknas på de justerade värdena enl. kapitaltäckningsreglerna på banksidan.

** VaR-beräkning av valutaportföljen (Value at Risk) med konfidensnivå med 10 dagars horisont.

Utgångspunkten för testet är att beräkna hur kapitalbasen påverkas om det gula respektive det röda scenariot inträffar. Testet skall fastställa om kapitalbasen – med hänsyn till den finansiella risken i bolaget – är tillräcklig för att klara solvensmarginalkravet för andra risker än finansiell risk. Kapitalbasen justerad för finansiell risk benämns justerad kapitalbas. I detta exempel är solvensmarginalen 34 miljoner kronor. Den är framräknat i enlighet med EG-reglerna – enkelt uttryckt som fyra procent av de försäkringstekniska avsättningarna, varav tre procentenheter utgör ett krav för finansiell risk. För att undvika dubbelräkning av den finansiella risken görs ett avdrag motsvarande 75 procent från solvensmarginalen.

Exempel på beräkning av justerat kapitalkrav enligt den danska modellen

	Rött scenario	Gult scenario
Kapitalbas	100	100
Scenarioeffekt	50	101
Justerad kapitalbas	50	-1
Solvensmarginal	34	34
Avdrag för finansiell risk	23	23
Solvensmarginal efter avdrag	11	11

Som framgår av detta exempel överstiger den justerade kapitalbasen solvensmarginalen efter avdrag i det röda scenariot. I det gula scenariot är däremot den justerade kapitalbasen för liten för att klara scenariotestet.

Även försäkringsbolagens tillgångar marknadsvärderas. Som ett komplement till liberalare placeringsregler har tillsynsmyndigheten infört ett stresstest för att bedöma livförsäkringsbolagens finansiella styrka. Testet definierar två olika ingripandenivåer som bestäms utifrån det s.k. röda respektive gula scenariot. Skulle bolaget hamna under gränsen för det röda scenariot måste bolaget genast rapportera situationen till tillsynsmyndigheten som bestämmer huruvida åtgärder måste vidtas. Utgångspunkten i bedömningen är om försäkringstagarnas intresse är i fara. Skulle myndigheten anse att så är fallet kan de tvinga bolaget att minska den finansiella risken. I det gula scenariot skall bolagen beräkna tillgångarnas värde i förhållande till åtaganden genom ett mer extremt men fullt möjligt scenario för utvecklingen av tillgångsvärdena. Om livförsäkringsbolagen inte klarar detta scenario intensifieras tillsynen och nya scenariotester skall utföras och rapporteras varje kvartal. Normalt sker beräkningar för det röda och gula scenariot varje halvår.

2.3.2 Nederländerna

I Nederländerna har åtgärder också vidtagits för att hantera de problem som uppkommit i livförsäkringsbolagen. Tillsynsmyndigheten har infört ett temporärt krav på att bolaget skall ha tillräcklig med tillgångar för att klara vissa scenarier i utvecklingen av de finansiella tillgångarna.

Myndigheten anger att bolagen skall ha tillräckligt med kapital så att aktieportföljen klarar ett fall i aktiekurserna på 40 procent av det högsta priset under de senaste fyra åren, samt ett fall på upp till 10 procent under de senaste 12 månaderna.

För obligationer skall bolagen ha en kapitalbuffert på minst 10 procent av värdet på sitt obligationsinnehav vid en marknadsränta på fyra procent. Vid fem procents marknadsränta räcker det med en buffert på fem procent och vid sex procent krävs ingen buffert.

Den nederländska tillsynsmyndigheten tillåter också interna modeller för beräkningar av tillräckligt buffertkapital. Myndigheten sätter dock vissa begränsningar för vilka antaganden som får användas. Vidare har tillsynsmyndigheten i en skrift fastlagt en ram för hur solvensreglerna bör se ut i framtiden.⁶ Syftet med publikationen

---

⁶ Principles for a financial assessment framework, se www.pvk.nl.

är att tillsynen skall anpassas till utvecklingen på det finansiella området och inom riskhantering och redovisning.

I skriften skissas på ett nytt regelverk där åtaganden och tillgångar värderas till marknadsvärde. Man tänker sig tre olika nivåer på solvensen: miniminivå, solvensnivå och kontinuitetsnivå.

- Miniminivåtestet ställer två krav. De rapporterade försäkrings-tekniska avsättningarna skall vara åtminstone lika stora som det verkliga värdet av åtagandena. Det andra kravet är att det verkliga värdet av tillgångarna skall vara åtminstone lika stort som det verkliga värdet av åtagandena.
- Solvensnivåtestet syftar till att bestämma om tillgångarna är tillräckliga för att möta åtagandena på ett års sikt även vid en oförutsedd utveckling. Testet skall antingen utformas med givna variabler som bestäms av tillsynsmyndigheten eller enligt interna modeller.
- Kontinuitetsnivåtestet syftar till att bedöma bolagets förutsättningar att klara sina åtaganden på lång sikt i en pågående verksamhet. Tanken är att testet skall ge insikter i den finansiella uppbyggnaden av bolaget. Testet är ännu inte utformat, men syftet är att faktorer som exempelvis investeringsstrategier, riskhantering och hur avtalen är konstruerade skall ingå i testet.

Enligt den nederländska publikationen är de principer som angetts för utformningen av nya solvensregler i enlighet med gällande direktiv på området. Det förefaller dock som om principerna inte kommer att bli föremål för lagstiftning förrän ny EG-rätt finns på plats på området och att principerna därför tills vidare endast kommer att nyttjas av tillsynsmyndigheten.

2.3.3 Storbritannien

I ljuset av utvecklingen under senare år har även den brittiska tillsynsmyndigheten (Financial Supervisory Authority – FSA), som också ansvarar för en stor del av regleringen, vidtagit åtgärder för framför allt livförsäkringsbolagen. Som ett första steg mot en realistisk värdering av åtagandena har FSA gjort en undersökning kring hur bolagens solvens skulle påverkas om åtagandena värderas realistiskt. Undersökningen var en följd av utvecklingen på de finansiella marknaderna och syftade till att myndigheten bättre

skulle kunna bilda sig en uppfattning av livbolagens finansiella ställning och framför allt deras möjlighet att infria sina åtaganden. I de flesta fall visade undersökningen att det finns betydande implicita buffertar i de betryggande marginalerna som finns för värdering av åtagandena.

I ett brev till livförsäkringsbolagen har myndigheten också meddelat livbolagen som ligger nära de legala solvenskraven att de bör göra en realistisk värdering av åtagandena.⁷

FSA har också gjort en översyn av reglerna och tillsynsprocessen för försäkringsbolag.⁸ Enligt myndigheten bör åtagandena även i framtiden värderas realistiskt för att synliggöra de implicita buffertar som är en följd av nuvarande reglering. Det hindrar dock inte att bolagen fortsatt skall ha en buffert för händelser som inte går att förutse. En revidering av tillsynsprocessen mot en mer riskorienterad tillsyn har också genomförts.

Också i Storbritannien har man ett scenariotest (s.k. resilience test) för livförsäkringsbolag. Testet har nyligen modifierats avseende aktier för att myndigheterna skall få en uppfattning om situationen i livbolagen.⁹ Alla livförsäkringsbolag i Storbritannien skall genomföra testet för att se hur tillgångarnas värde förändras givet möjliga ändringar i värdena på bolagens tillgångar. Syftet är att fastställa hur mycket tillgångar som kan krävas för att bolagen skall kunna infria sina åtaganden.

Ett minimiscenario är att hänsyn skall tas till att aktiemarknaden minskar med 10 procent i värde. Här avses ett brett aktieindex över Londonbörsen.¹⁰ Det finns dock högre krav som säger att försäkringsbolagen skall klara ett fall i index på 25 procent. Ett sådant fall behöver dock inte klaras om börsen anses lågt värderad. Då skall aktierna klara ett fall till ett värde som motsvarar en förväntad avkastning i index (P/E-tal) om 75 procent av den inverterade marknadsräntan.¹¹ Denna restriktion hindrar till viss del att bolagen hamnar i en neråtgående spiral av försäljningar där det bortses från fundamentala värderingar av börsen. Ett kursfall på 10 procent skall dock alltid klaras av.

---

⁷ Required Minimum Margin: Letter to CEO:s of life insurance firms 31 January 2002, se FSA/PN/017/2003.

⁸ Financial Services Authority, The future regulation of insurance, A progress report.

⁹ Guidance Note 4 (2002), se www.fsa.gov.uk.

¹⁰ FTSE Actuaries All Share Index.

¹¹ Antag marknadsränta på fem procent. Inverterat ger det ett P/E på 20. När P/E-index är 15 eller lägre behöver bolagen bara klara minimiscenariot på 10 procents kursfall.

I augusti i år har FSA remitterat ett förslag till förbättrade solvensregler för livförsäkringsbolag. Förslaget tar mer detaljerad hänsyn till den finansiella risken i försäkringsbolagens tillgångar.¹²

2.3.4 Sverige

I Sverige har Finansinspektionen tvingats till särskilda åtgärder med anledning av utvecklingen under senare år. I Sverige värderas åtagandena med en diskonteringsränta ("högsta räntan") som – i princip – fastställs som 60 procent av den långa marknadsräntan. Denna metod för värdering av åtagandena ger upphov till implicita buffertar i balansräkningen.¹³

I takt med räntefallet, den påföljande sänkningen av "högsta räntan" och fallet på aktiemarknaderna har några svenska livbolag en kapitalbas som storleksmässigt hamnat nära solvensmarginalen. En sänkning av "högsta räntan" innebär att värderingen av åtagandena stiger vilket både minskar kapitalbasen och ökar solvensmarginalen. Situationen har blivit så allvarlig att några livförsäkringsbolag bedöms få problem med att klara solvenskraven om Finansinspektionen fortsätter att sänka räntan.

Situationen har mildrats av att Finansinspektionen ändrat sin tidigare policy under de senaste två räntebesluten genom att bara sänka räntan för nytecknade avtal. Detta innebär att bolagens solvenssituation inte direkt påverkas av förändringar i marknadsräntan vilket har underlättat situationen för bolagen under året. För gamla avtal har bolagen däremot inte behövt omvärdera sina åtaganden när räntan fallit och därmed har heller inte solvensmarginalen ökat eller kapitalbasen minskat. I de nytecknade avtalen kan bolagen korrigera premien och avtalsvillkoren till den nya räntenivån.

Att bara ändra räntan för nya avtal är en metod som man använder i flertalet andra europeiska länder, exempelvis Frankrike. Metoden kompletteras vanligtvis med en regel som sätter ett tak för räntan på gamla avtal. En formell sådan regel saknas i Sverige även om det klargjorts att räntan för gamla avtal inte kan avvika för kraftigt från den aktuella räntenivån.

¹² Consultation Paper 195: Enhanced capital requirements and individual capital assessments for life insurers, se www.fsa.gov.uk.

¹³ Se Finansinspektionens promemoria Högsta diskonteringsräntan i livförsäkring, FI Dnr 02-8505-200200, för en närmare beskrivning av hur den högsta räntan fastställs.

Den ekonomiska situationen har också gjort att Finansinspektionen inlett en fördjupad tillsyn bestående i att bolagen skall lämna mer detaljerad information oftare än tidigare. Bland annat har man infört stresstester på bolagens tillgångar.

2.3.5 USA

I USA infördes 1993 ett nytt system för att beräkna minimistorleken på det kapital som bolagen skall ha som buffert. Kapitalkravet beräknas utifrån en s.k. riskbaserad modell (RBC-modell). RBC-modeller är egentligen en naturlig utveckling av de kvotmodeller ("Fixed Ratio Models") som t.ex. används i det europeiska solvenssystemet. Skillnaden är att RBC-modeller ger olika vikter åt olika risker som sedan summeras till ett krav på minimikapital. Detta jämförs sedan med bolagets buffertkapital och relationen mellan minimikapitalet och buffertkapitalet avgör om tillsynsmyndigheten skall vidta några åtgärder. Det beräknade kapitalkravet rapporteras årligen till tillsynsmyndigheten.

Samma exponering kan ha olika vikt beroende på om försäkringsbolaget bedriver skade- eller livförsäkring. Hänsyn i den slutliga beräkningen av kapitalkravet tas också till hur de olika exponeringarna samvarierar.

Inom skadeförsäkring tas det i huvudsak hänsyn till bolagets exponering mot finansiell risk och försäkringsrisk. Exponeringen mot finansiell risk beräknas med olika riskvikter beroende på vilken tillgång som exponeringen är sammankopplad med. Exponeringen mot försäkringsrisk delas in i risken att bolaget inte har reserverat tillräckligt samt risken för att avtal har tecknats med otillräckliga premier. Utöver dessa risker tas det även hänsyn till åtaganden utanför balansräkningen och för risker i dotterbolag.

Inom livförsäkring är den finansiella risken beräknad på samma sätt som inom skadeförsäkring förutom att aktier ges en annan riskvikt. Exponeringen mot försäkringsrisk beräknas utifrån risken att negativa utfall i dödlighetsberäkningar inträffar samt risken för fluktuationer i skadefrekvensen. Dessutom beräknas exponeringen mot risken att åtagandenas värde förändras vid förändringar i marknadsräntan. Om kassaflödestester bevisar att en portfölj är matchad utlöses inte något kapitalkrav i detta hänseende.

Det finns fem olika ingripandenivåer för tillsynsmyndigheten. Om buffertkapitalet uppgår till 200 procent av kapitalkravet lämnas

bolaget utan närmare åtgärder från tillsynsmyndighetens sida. Därefter sker ingripanden i en fallande skala där en buffertkapitalnivå på mellan 150 och 200 procent av kapitalkravet innebär att bolagen måste rapportera skriftligen till tillsynsmyndigheten hur de tänker återställa kapitalet till mer än 200 procent. Vid buffertkapitalnivån 100 till 150 procent måste också en plan upprättas – men här måste myndigheten ingripa för att närmare analysera situationen. Myndigheten kan också förelägga bolaget att vidta åtgärder för att förbättra situationen. Vid nivån 70 till 100 procent av kapitalkravet ges tillsynsmyndigheten rätt att förfoga över försäkringsbolagets tillgångar. Vid en nivå under 70 procent sker ett obligatoriskt övertagande av verksamheten. I detta fall är bolaget oftast tekniskt insolvent.

Tillsynsmyndigheten bevakar också den trendmässiga utvecklingen av solvensen för bolag som ligger på en buffertkapitalnivå på mellan 200 och 250 procent av kapitalkravet. Om trenden visar att bolaget riskerar att hamna under 200 procent sker samma ingripande som i nivån 150 till 200 procent.

Scenariomodell i delstaten New York

I delstaten New York har en scenariomodell för livförsäkringsbolag utvecklats utöver de regleringar som gäller enligt den amerikanska RBC-modellen. Dessa bolag måste testa sin förmåga att infria sina åtaganden 20 eller 30 år fram i tiden givet sju olika scenarier. Den nuvarande ställningen i tillgångar och skulder testas för olika förändringar i räntan.

Om bolagen inte klarar fler än två olika scenarier skall den särskilt utsedda aktuarien i bolaget föreslå åtgärder som t.ex. att ändra i kapitalförvaltningens riktlinjer. Testet definierar alltså inte ingripandnivåer för tillsynsmyndigheten.

Det är myndigheterna som bestämmer hur testet skall utföras. Vissa anpassningar kan ske i förhållande till vilken typ av affär bolaget meddelar eller hur dess produktutbud ser ut. Aktuarien har en central roll i att bedöma utfallet av scenariotesten samt sannolikheten att bolaget inte skall klara de scenarier som prövas.

2.3.6 Australien

Till följd av en större konkurs i ett livförsäkringsbolag har man i Australien sedan 1995 arbetat fram ett nytt solvenssystem för försäkringsbolag.¹⁴ Till en början ändrades enbart reglerna för livförsäkringsbolagen. För skadeförsäkring infördes ett nytt solvenssystem 2001.

Systemet är utformat så att kapitalkravet antingen beräknas med interna modeller eller med den standardmodell den australiensiska tillsynsmyndigheten (Australian Prudential Supervisor, APRA) tagit fram – alternativt som en kombination av de båda. Det är försäkringsbolagen som avgör vilken beräkningsmetod som skall användas. Om interna modeller helt eller delvis används för att beräkna kapitalkravet måste dock den interna modellen först godkännas av tillsynsmyndigheten.

Bedömningen är att få bolag under överskådlig framtid kommer att kunna konstruera interna modeller för *hela* verksamheten som samtidigt klarar tillsynsmyndighetens krav. I de allra flesta fallen kommer bolagen endast att skapa interna modeller för de delar av verksamheten där tillsynsmyndighetens standardmodell passar mindre bra för bolaget.

Standardmodellen är en RBC-modell som – för livförsäkring – fångar in följande risker:

- Risken i försäkringsåtaganden inklusive garantier och optioner i kontrakten.
- Finansiella riskerna i tillgångarna, kredit- diversifierings- och värderingsrisker.
- Graden av matchning mellan åtaganden och tillgångar och tillgångarnas systematiska risk.
- Affärsrisker.

Till skillnad från modellen för livförsäkring tar standardmodellen för skadeförsäkringsbolagen inte hänsyn till graden av matchning. Däremot beaktar modellen risken att bolaget råkar ut för en s.k. katastrofskada. Kapitalkravet för denna risk är lika med försäkringsbolagets maximala åtagande (självbehåll) efter avgiven återförsäkring.

Beräkningsmetoden av de risker som är gemensamma för skade- och livförsäkring är densamma i respektive standardmodell. Försäkringsrisken bestäms liksom i USA utifrån premierisken och risken i

¹⁴ Mer information om det australiensiska systemet finns på hemsidan för den myndighet som ansvarar för tillsynen www.apra.org.au.

att avsättningarna för utestående skador inte är tillräckliga. Även beräkningen av den finansiella risken liknar det tillvägagångssätt som används i USA genom att riskexponeringen i olika tillgångsgrupper får olika riskvikter. Uppdelningen av olika tillgångsslag är dock mindre detaljerad än i USA.

För livförsäkringsbolagen finns det i standardmodellen två olika kapitalkravnivåer.

Den ena nivån är ett krav på att kapitalet skall vara tillräckligt för att bolaget skall klara sina åtaganden i en s.k. run-off-situation (om bolaget hamnar under avveckling). Denna nivå är att beteckna som ett minimikapitalkrav som syftar till att indikera för tillsynsmyndigheten att ett ingripande krävs. Resultatet av hur bolaget uppfyller denna nivå skall publiceras i årsredovisningen.

Den andra nivån är ett krav på att bolaget skall ha kapital så att det klarar sina åtaganden om verksamheten fortlever i nuvarande omfattning. Denna kapitalkravnivå är generellt sett högre än avvecklingskravet (får inte vara mindre) och syftar till att signalera att bolaget inte har tillräckligt med kapital för att fortsätta bedriva verksamheten i nuvarande omfattning (målkapital). Resultatet av denna solvensberäkning publiceras däremot inte i årsredovisningen.

2.3.7 Finland

I Finland har man ett riskkänsligt solvenssystem utöver de krav som ges av EG-regleringen. Även den finska modellen kan beskrivas som en RBC-modell. Medan de amerikanska och australiensiska modellerna använder olika vikter för schablonmässigt klassificera olika risker använder den finska modellen sig direkt av sannolikhetsberäkningar utifrån observerade varianser i skadeutfall.

Kapitalkravet beräknas med en s.k. framåtblickande sannolikhetsmodell med parametrar som satts utifrån observerade volatiliteter i olika försäkringsklasser. Modellen tar också hänsyn till årliga fluktuationer och långsiktiga cykler. Systemet påminner mer om avancerade modeller men kan ändå beskrivas som en RBC-modell eftersom exponeringen beräknas enligt fastställda parametrar som är lika för alla bolag.

Solvenskravet för finska försäkringsbolag beräknas i två steg och kravet uppgår till 80 procent av summan av exponering mot försäkringsrisk och exponering mot finansiell risk.

Exponering mot försäkringsrisk beräknas som 99 procents sannolikhet för att bolaget är solvent under det kommande året givet en viss avkastning på tillgångarna. Dessutom tas hänsyn till katastrofrisk i beräkningen.

Exponering mot finansiell risk beräknas genom att det fastställs vilka tillgångar som behövs för att täcka de försäkringstekniska avsättningarna (bolagens garanterade åtagande). Tillvägagångssättet går ut på att fastställa att tillgångarna med 99 procents sannolikhet kommer att täcka avsättningarna under det kommande året.

Exponering mot försäkringsrisk beräknas genom att parametrar bestäms utifrån bolagsspecifik information om premier för egen räkning, genomsnittlig skadekvot, genomsnittligt antal skador och maximal skada för egen räkning. Information inhämtas från varje enskild försäkringsklass. Hänsyn kan tas även till information på branschnivå som t.ex. den genomsnittliga skadekostnaden och variansen för antal skadekostnad. Informationen på branschnivå kan i vissa fall bytas ut mot bolagens egna underlag.

Exponering mot finansiell risk beräknas genom en indelning av risken i de olika tillgångsslagen; obligationer, korta penningmarknadsinstrument (statsskuldväxlar), aktier, fastigheter, lån och övriga investeringar. Beräkningen grundar sig på den genomsnittliga avkastningen, dess standardavvikelse och hur tillgångsslagen korrelerar med varandra. Parametrarna är fastställda i den finska regleringen.

3 Värdering av försäkringsåtaganden

3.1 Inledning

När ett försäkringsbolag inte längre har tillräckligt med tillgångar för att fullgöra bolagets åtaganden gentemot försäkringstagarna måste åtgärder vidtas. Saknas möjligheter att förstärka kapitalet i bolaget måste verksamheten som en yttersta konsekvens avvecklas och kvarvarande tillgångar skiftas ut. I praktiken är det dock inte okomplicerat att fastställa om ett försäkringsbolag har tillgångar i den mängd som krävs för att kunna fullgöra åtagandena mot försäkringstagarna. Både tillgångarna och åtagandena måste därför värderas på ett så tillförlitligt sätt som möjligt.

Generellt är det enklare att värdera tillgångar än åtaganden. Tillgångarna är ofta marknadsnoterade vilket gör det möjligt att utgå från marknadens prissättning vid värderingen.¹ Åtaganden är däremot inte prissatta på en marknad utan försäkringsbolagen måste själva göra en värdering av dessa. Avsaknaden av en från bolagen oberoende prissättning har dessutom nackdelen att värderingen av åtagandena blir subjektiv och beroende av för vem, i vilket syfte och vid vilket tillfälle värderingen görs. Beroende på situationen kan värderingen ske utifrån olika motiv.

Vid avtalstillfället ger försäkringsbolagens vinstintresse incitament att värdera åtagandet till ett så högt belopp som möjligt i premieberäkningen. Försäkringsbolaget gör en värdering av risken för att betala ut skadeersättningar, vad det kostar att administrera försäkringen och eventuell skadehantering och avkastning på premien. Därtill kommer en risk- eller vinstmarginal som skall kompensera bolaget för risken att premien inte är tillräcklig. Hänsyn måste dock också tas till marknadssituationen. En förutsättning för att försäkringsavtalet

---

¹ Ett undantag är fastigheter; en typ av tillgång som många gånger kan utgöra en väsentlig andel av placeringsportföljen. Det finns dock etablerade metoder att värdera fastigheter. Det finns även värderingsproblem i andra tillgångar som inte är marknadsnoterade men dessa utgör normalt en mindre del av försäkringsbolagens placeringsportföljer.

skall kunna träffas är att försäkringstagaren är villig att acceptera villkoren i avtalet. Ett sätt för försäkringstagaren att bedöma avtalets innehåll är att jämföra det med motsvarande avtal som erbjuds av konkurrerande försäkringsbolag. Den slutgiltiga försäkringspremien kommer således även att bestämmas av marknadsförhållandena eftersom både försäkringsbolaget och försäkringstagarna beaktar prissättningen i andra bolag.

Försäkringsåtaganden

Med försäkringsåtaganden skall förstås alla åtaganden gentemot försäkringstagare som följer av ingångna försäkringsavtal (i begreppet försäkringstagare innefattas även annan ersättningsberättigad på grund av samma försäkringsavtal).

Försäkringsåtagandena kan antingen vara garanterade i försäkringsavtal eller ha tillkommit som följd av ett ensidigt beslut från försäkringsbolaget. Det senare betecknas återbäring. När åtagandet för återbäring väl uppkommit saknas skäl att skilja mellan dessa åtaganden.

Både vad som har garanterats i avtal och återbäringen kan ges alternativa utformningar. Såväl avtalsformuleringen som återbäringen kan relatera försäkringsersättningarna till exempelvis vissa belopp eller till avkastningen på vissa tillgångar.

När avtalet väl är ingånget skall åtagandet värderas igen och då efter vilken utestående ansvarighet som avtalet gett upphov till; dvs. hur stor försäkringsteknisk avsättning som skall göras för åtagandet. Vid det tillfället ligger det i försäkringsbolagets intresse att värderingen inte blir för hög. Lägre avsättningar gör att bolaget kan redovisa en högre vinst och att den mängd skuldtäckningstillgångar som skall svara mot åtagandet minskar.

De subjektiva bedömningar som bolagen gör och tillämpningen av betryggande antaganden inom livförsäkring leder till att ett försäkringsbolags intressenter får svårt att avgöra hur rättvisande värderingen av åtagandena är och därmed även om bolaget har tillräckliga tillgångar för att täcka åtagandena. Särskilt i en kris-situation kan ett försäkringsbolag medvetet sträva efter att värdera ned åtagandena för att förespegla en bättre situation än den verkliga. Det är viktigt att reglerna för hur värderingen skall gå till utformas så att dessa problem i möjligaste mån motverkas.

3.2 Försäkringstekniska avsättningar

3.2.1 Indelning av avsättningarna

Utredningens förslag: Den närmare indelningen av de försäkringstekniska avsättningarna utmönstras ur FRL. Regeln i 7 kap. 1 § FRL begränsas till att ange att ett försäkringsbolag skall göra de försäkringstekniska avsättningar som erfordras för att bolaget vid varje tidpunkt skall kunna uppfylla samtliga åtaganden med anledning av ingångna försäkringsavtal. Eftersom regeln delvis åsyftar beräkning av avsättningarna förs den samman med övriga beräkningsregler.

Gällande rätt: Nuvarande regler om indelningen av försäkringstekniska avsättningar återfinns i 7 kap. 1 § FRL. Indelningen härrör i huvudsak från det s.k. försäkringsredovisningsdirektivet² och motsvaras av de bestämmelser om uppställningsform för balansräkningen som anges i 3 kap. 1 § ÅRFL samt i bilaga 1 till den lagen.

Bestämmelsen inleds med den grundläggande regeln att avsättningen skall vara så stor att bolaget vid varje tidpunkt skall kunna uppfylla alla åtaganden som skäligen kan förväntas uppkomma med anledning av ingångna försäkringsavtal. Härfter specificeras följande situationer för vilka avsättningar skall göras:

1. Försäkringsfall, förvaltningskostnader och andra kostnader under resten av avtalsperioden för löpande försäkringar i skadeförsäkringsrörelse (ej intjänade premier och kvardröjande risker) respektive livförsäkringsrörelse (livförsäkringsavsättning).
2. Inträffade oreglerade försäkringsfall, kostnader för reglering av dessa samt återbäring som förfallit till betalning men inte betalats ut (oreglerade skador).
3. Garanterad återbäring (livförsäkring), som inte omfattas av 1 eller 2.
4. Villkorad återbäring (livförsäkring).
5. Utjämningsavsättning (gäller endast för kreditförsäkring och syftar till förlustutjämning).
6. Fondförsäkringsåtaganden där försäkringstagaren bär placeringsrisken (livförsäkring).

Avsättningar skall alltså göras för beräknade skadekostnader och kostnader i samband med ersättning till de försäkrade. Avsättningar

² Dir. 91/674/EEG art. 6.

skall också göras för skador som ännu inte är reglerade. Ansvarar flera försäkringsbolag solidariskt för en försäkring skall endast den del av försäkringen som belöper på respektive bolag beaktas i avsättningsberäkningen.

Inom kreditförsäkring skall försäkringsbolagen göra särskilda avsättningar. Avsättningarna skall fungera som en extra buffert mot cykliska förluster som särskilt kan uppstå i konjunkturnedgångar. Det finns både undre och övre gränser för hur stor utjämningsavsättning som får göras (se 12 kap 9 a § FRL).

Skälen för förslaget: Försäkringsredovisningsdirektivet genomfördes i svensk rätt i huvudsak genom ÅRFL. Innan dess saknades annan lagstiftning om försäkringsbolags årsredovisning än den som återfanns i FRL, kompletterad av bokföringslagstiftningen. Samtidigt utmönstrades regeln i dåvarande 7 kap. 1 § FRL så att bestämmelsen inte längre uttryckligen angav att försäkringstekniska avsättningar skulle redovisas i balansräkningen. Detta framgår numera i stället av ÅRFL. Det sågs dock som nödvändigt att behålla en bestämmelse i FRL om vilka försäkringstekniska avsättningar som ett försäkringsbolag skall göra. Som skäl anfördes bl.a. att redovisningsdirektivets bestämmelser inte i alla delar direkt rörde årsredovisningsfrågor. En sådan fråga var exempelvis till vilket belopp de försäkringstekniska avsättningarna vid varje tidpunkt skall uppgå.³

Det finns skäl att skilja på solvensredovisning och ekonomisk redovisning eftersom de sker utifrån olika syften. Medan solvensregleringen har som utgångspunkt att skydda försäkringstagaren är målet med den ekonomiska redovisningen att ge utomstående aktörer en rättvisande bild av bolagets finansiella ställning. Det kan därför finnas anledning att, som nämnda förarbetsuttalande pekar på, godta en särreglering utifrån dessa syften.

Beträffande indelningen av försäkringstekniska avsättningar saknas dock skäl att göra en sådan särreglering i FRL. Vilka poster som skall tas upp i ett försäkringsbolags balansräkning framgår som nämnts redan av ÅRFL. FRL bör i denna del endast innehålla regler med anknytning till *rörelsen*, vilket i detta fall betyder att regleringen skall ta sikte på solvensperspektivet. Utifrån detta perspektiv är det tillräckligt med en regel som anger att ett försäkringsbolag skall göra de försäkringstekniska avsättningar som erfordras för att bolaget vid varje tidpunkt skall kunna uppfylla samtliga åtaganden med anledning av ingångna försäkringsavtal. Bestäm-

---

³ Prop. 1995/96:10 del 4 s. 108.

melsen bör även föras samman med reglerna för beräkning av avsättningarna eftersom den inte bara åsyftar bolagens skyldighet att göra avsättningar utan även innebär en generell bestämmelse avseende hur stora avsättningarna skall vara.

3.2.2 Beräkning av avsättningarna

Utredningens förslag: De försäkringstekniska avsättningarna skall grunda sig på en realistisk värdering av åtagandena för samtliga försäkringsavtal och skall beräknas med en vedertagen försäkringsmatematisk metod. Ordningen med betryggande antaganden vid beräkning av livförsäkringsavsättning avskaffas.

Vid avsättningsberäkningen skall dock samtliga rättigheter till handlande som försäkringstagaren har enligt avtalet (optioner) beaktas och avsättningen bestämmas utifrån det för försäkringsbolaget minst gynnsamma alternativet.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer (Finansinspektionen) bemyndigas att meddela närmare föreskrifter avseende beräkningen av avsättningarna.

Premier för livförsäkring och lång skadeförsäkring skall bestämmas till vad som minst motsvarar värderingen av åtagandena i avsättningsberäkningen, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till bolagets ekonomiska situation.

Gällande rätt: Beräkningsreglerna för avsättningarna återfinns delvis i 7 kap. 1 § FRL men främst i 7 kap. 2 § samma lag. Även dessa regler härrör från EG-rätten.⁴

Som ovan nämnts är den grundläggande regeln att avsättningen skall vara så stor att bolaget vid varje tidpunkt skall kunna uppfylla alla åtaganden som skäligen kan förväntas uppkomma med anledning av ingångna försäkringsavtal. Härefter specificeras beräkningsmetoder för ett antal poster.

Avsättningen för *oreglerade skador* skall som huvudregel beräknas med individuell metod. Det betyder att skadefallen skall värderas individuellt och sedan summeras. För skadeförsäkringsrörelse får dock statistiska metoder användas om det leder till en tillräcklig avsättning. I en aspekt används betryggande antaganden vid denna typ av

⁴ Dir. 2002/83/EG art. 20, dir. 92/49/EEG art. 17 samt dir. 91/674/EEG art. 56–62.

avsättning eftersom diskontering endast får ske under vissa angivna förutsättningar.⁵

Även avsättningen för *ej intjänade premier* (avser skadeförsäkring) samt *livförsäkringsavsättning* skall beräknas individuellt för varje avtal. En kollektiv metod får dock användas om beräkningen ger i stort sett samma resultat. Vidare skall det inom skadeförsäkring göras avsättningar för hela premien oavsett om den är intjänad eller inte, enligt en s.k. bruttometod.

Livförsäkringsavsättning skall utföras med en nettometod, dvs. avsättning skall göras för skillnaden mellan det förväntade kapitalvärdet av bolagets framtida utgifter för försäkringsavtalet och det förväntade kapitalvärdet av framtida premier. Beräkningen sker därmed också enligt en s.k. prospektiv metod. En retrospektiv metod får dock användas om avsättningen enligt en sådan metod inte blir lägre eller om metoden inte är möjlig att tillämpa för försäkringsavtalet.

För livförsäkringsavsättningar finns även ett tillägg om att avsättningen skall ta hänsyn till kostnader om försäkringarna upphör i förtid. Vidare skall beräkningen av livförsäkringsavsättningar grundas på betryggande antaganden om dödlighet och andra riskmått, räntesats och driftskostnader.

Finansinspektionen skall lämna närmare föreskrifter om beräkning av livförsäkringsavsättningar. Finansinspektionen har här lämnat föreskriften om maximiräntesats för beräkning av livförsäkringsavsättningar och vissa andra försäkringstekniska avsättningar.⁶ I föreskriften fastställs den s.k. högsta räntan.

För s.k. villkorad återbäring inom livförsäkring, fondförsäkringsåtaganden och åtaganden för framtida ansvarighet inom skadeförsäkring finns en direkt koppling mellan avsättningsberäkningen och premien. För dessa åtaganden beräknas avsättningarna i praktiken med en retrospektiv beräkningsmetod som utgår från premien och som i ett avseende är en betryggande beräkningsmetod. Om det realistiska värdet av framtida ansvarighet är större än den retrospektivt bestämda avsättningen görs en tilläggsavsättning motsvarande denna skillnad.

I övrigt fastställer lagen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall fastställa närmare föreskrifter om de försäkringstekniska avsättningarnas innehåll och beräkning.⁷

Ett komplement till de angivna reglerna är 7 kap. 3 § FRL där det föreskrivs att försäkringsbolagen skall upprätta och följa försäkrings-

---

⁵ FFFS 2002:21 4 kap. 18 §.

⁶ FFFS 2003:9.

⁷ FFFS 2002:21.

tekniska riktlinjer utifrån ett försäkringstekniskt beräkningsunderlag. Finansinspektionen har gett ut allmänna råd för upprättandet av dessa riktlinjer och underlag.⁸ De försäkringstekniska riktlinjerna skall innehålla principerna för hur bolagen beräknar sina premier och avsättningar samt hur de hanterar återköp, belåning, återförsäkring och soliditet.⁹ Beräkningsunderlaget anger de antaganden som behövs för att beräkna premier, avsättningar, gränser för återförsäkring, fördelning av återbäring och soliditetsreserver.

Utifrån de försäkringstekniska riktlinjerna och beräkningsunderlaget kan tillsynsmyndigheten kontrollera att bolagen beräknar sina avsättningar på ett tillfredsställande sätt. Vidare får myndigheten inblick i vilka antaganden som bolagen gör och hur de värderar sina åtaganden.

Beträffande beräkningen av försäkringstekniska avsättningar i den ekonomiska redovisningen görs i 4 kap. 9 § ÅRFL en hänvisning till 7 kap. 1–2 §§ FRL. De nämnda reglerna ligger således till grund för beräkningen av avsättningarna både ur ett solvens- och ett redovisningsperspektiv.

I 7 kap. 4 § finns en bestämmelse om premieberäkning för livförsäkring och lång skadeförsäkring. Här framgår att premien skall bestämmas på grundval av sådana betryggande antaganden som används vid avsättningsberäkningen, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till bolagets ekonomiska situation.

Skälen för förslaget: Utredningens förslag är att de försäkringstekniska avsättningarna skall beräknas realistiskt för portföljen av försäkringsavtal. En sådan beräkningsmetod kommer att innebära förändringar för såväl skade-, liv- som fondförsäkring. Den största förändringen sker dock på livförsäkringsområdet eftersom den nuvarande metoden med betryggande antaganden i avsättningsberäkningen inte längre skall tillämpas.

Förslaget syftar till att möjliggöra och stimulera till god riskkontroll i bolagen samt att förbättra genomlysningen och jämförbarheten mellan bolagen. Med god riskkontroll menas att riskerna uppmärksammas och att åtgärder som diversifiering, matchning och återförsäkring används för att hantera riskerna.

Genom att värderingsreglerna för försäkringsåtaganden i FRL används både i solvenssammanhang och i den ekonomiska redovisningen kommer förändringar i värderingsreglerna i FRL att få konsekvenser dels för solvenssystemets funktion, dels för den

⁸ FFFS 2003:8.

⁹ Vad avser livförsäkringsbolag finns dessa publicerade bolagsvis på Finansinspektionens hemsida www.fi.se under rubriken branschinformation.

externa genomlysningen av försäkringsbolag. En realistisk värdering kommer därför inte bara att innebära ett förbättrat skydd för försäkringstagarna utan åstadkommer även bättre förutsättningar för tillsynen och en ökad genomlysning gentemot andra marknadsaktörer. Därmed är förslaget i linje med det trepelarsystem som utgör grunden för diskussionerna inom solvens II-projektet (se avsnitt 2.2).

En realistisk värdering av åtagandena är en förutsättning för att bolagen skall kunna hantera den verkliga ekonomiska risken i verksamheten. För beräkningen av risken för värdeförändringar krävs i regel information om en realistisk uppskattning av värdet av åtagandena vid beräkningstidpunkten. Utan denna information är det inte möjligt att med olika matchningstekniker finna en önskvärd portföljsammansättning av tillgångar och försäkringsåtaganden utifrån hur värdet på tillgångar respektive åtaganden förändras vid olika händelser.

Nackdelen med en realistisk värdering är att den kan vara svår att verifiera för en utomstående. Eftersom ingen marknadsprissättning finns för försäkringsavtal måste den realistiska värderingen av försäkringsåtagandena göras av bolaget. En sådan värdering är i hög grad beroende av flera subjektiva val. Däribland skall en okänd sannolikhetsfördelning för möjliga utfall fastställas med hjälp av antaganden om skadesannolikhet, skadekostnad, skadetillfälle, skaderegleringskostnad och diskonteringsränta. Ett alternativ skulle kunna vara att tillsynsmyndigheten föreskriver hur dessa val och antaganden skall göras, men det är inte meningsfullt eller lämpligt eftersom försäkringsavtal inte är standardiserade och försäkringsbolagen kan ha helt olika försäkringsbestånd.

Verifiering enligt andra typer av värderingsmetoder innefattar dock också svårigheter. En verifiering är normalt bara rimligt enkel att göra beträffande en värdering till (upplupen) anskaffningskostnad där en jämförelse kan göras med premieberäkningens antaganden (lång livförsäkring) eller resultat (kort skadeförsäkring) och där avsättningarnas utveckling är mer förutsägbar.

Förslaget om en realistisk värdering innebär visserligen att valet av antaganden kommer att vara subjektivt och svårt att verifiera men eftersom utredningen också väljer att förorda väntevärdet som lämpligt lägesmått (se avsnitt 3.3.1) blir det möjligt att utifrån antagandena verifiera *beräkningarna* individuellt eller kollektivt. Så är generellt inte fallet om värderingen i stället görs med uttryckliga säkerhetsmarginaler. Resultatet av en sådan metod är än svårare att genomlysa.

Fördelarna med bättre riskkontroll och genomlysning överväger således nackdelarna med att även en realistisk värdering blir svår att verifiera. En realistisk värdering innebär också att tillsynsmyndigheten och utomstående aktörer kommer att ställa krav på att bolagen kan verifiera värderingarna så långt möjligt. Utomstående aktörer som exempelvis analytiker och andra intressenter kommer också att kunna göra egna bedömningar av försäkringsbolagets åtaganden. En ständig utvärdering av tillämpade antaganden ger även upphov till goda processer för riskkontroll inom bolagen.

En realistisk värdering av försäkringsåtagandena innebär inte att det EG-rättsliga kravet på försiktighet i beräkningen av livförsäkringsavsättningar¹⁰ förbises. För tydlighetens skull finns det skäl att understryka att de antaganden som är nödvändiga för att genomföra beräkningarna skall väljas försiktigt. Det är vanligt att det råder stor osäkerhet kring vilket antagande som är realistiskt. I de fallen skall de antaganden som ger den högsta beräknade avsättningen väljas. Den säkerhetsmarginal som valet ger upphov till kan förväntas vara större för avsättningsberäkningar som är belagda med stor osäkerhet. Ett exempel är avsättning för inträffade men ännu inte rapporterade skador. Skillnaden mot en metod med betryggande antaganden är dock att realistiska beräkningar inte kommer att utföras med val av antaganden som är *medvetet* betryggande eller innehåller uttryckliga riskmarginaler (s.k. säkerhetsbelastningar). De beräknade avsättningarna kommer i stället att reflektera bolagets subjektiva val av realistiska antaganden.

I praktiken blir det ytterst en fråga för aktuarierna i försäkringsbolagen att närmare avgöra vilka antaganden och metoder som är lämpliga för realistiska avsättningar med hänsyn till försäkringsrörelsens art och kategorin av åtaganden.

Värdering av optioner i försäkringsavtalet

Enligt EG-rätten skall livförsäkringsavsättningarna beräknas med hänsyn till *alla* optioner försäkringstagarna har enligt försäkringsvillkoren.¹¹ I svensk rätt beaktas endast det fall att försäkringen upphör i förtid. Försäkringsavtal, speciellt inom livförsäkring, kan emellertid innehålla många olika typer av optioner, valmöjligheter, för försäkringstagaren. Försäkringstagaren kan exempelvis ha rätt att

¹⁰ Dir. 2002/83/EG art. 20.1 A. iii).

¹¹ Dir. 2002/83/EG art. 20.1 A. i) tredje strecksatsen.

när som helst avbryta premiebetalningen. Det kan innebära att försäkringsavtalet, efter uppsägningstiden, upphör utan värde. Följden kan också bli att försäkringsavtalet omvandlas till ett s.k. fribrev eller att ett visst belopp utbetalas ("återköp"). Ett återköp kan vidare, om avtalet så stadgar, begäras direkt av försäkringstagaren.

Exempel på rättigheter i försäkringsavtalen

Benämning	Kommentar
Ångervecka	Försäkringstagaren har rätt att inom viss tid (normalt 14 dagar) ångra försäkringen och erhålla återbetalning av första premiebetalningen. Bolaget har inte motsvarande ångerrätt.
Fribrev	Försäkringstagaren har rätt att avbryta löpande premiebetalning och få ett fribrev. Beteckningen används i de sammanhang där försäkringen inte upphör utan fortsätter att gälla med ett lägre belopp.
Återupp- livning	Återupplivning avser rätten att efter fribrev eller försummad premiebetalning inom en viss tid återuppta försäkringen till dess ursprungliga belopp utan förnyad hälsoprövning.
Återköp	Begreppet avser försäkringstagarens rätt att avbryta avtalet i förtid och erhålla utbetalning av ett i avtalet för återköpstidpunkten bestämt belopp. Om det finns en rätt till återköp och vilket belopp som i så fall skall betalas kan ha stor betydelse för värderingen av avtalet. Återköpet kan även avse en andel av försäkringen (s.k. partiellt återköp).
Flytträtt	Avser försäkringstagarens rätt enligt avtalet att avbryta försäkringsavtalet och flytta avtalets värde till en annan försäkring inom samma försäkringsbolag eller till ett annat bolag. Det belopp som följer med flytten skall rimligtvis vara för flyttidpunkten fastställt i avtalet. En utnyttjad flytträtt förutsätter att ett mottagande bolag accepterar försäkringstagaren, vilket inte nödvändigtvis betyder att det nya försäkringsavtalet kommer att gälla med samma villkor som i det ursprungliga avtalet.
Annullation	Innebär att försäkringen upphör utan värde av annan anledning och vid en annan tidpunkt än som förutsattes i avtalet.
Premiefri tid	Försäkringstagarens rätt enligt avtalet att inte betala en eller flera löpande premier utan att bolagets ansvarighet påverkas. Efter den premiefria tiden betalar försäkringstagaren en högre premie så att värdet av försäkringstagarens prestationer inte förändras totalt sett. Den nya premien beräknas enligt samma antaganden som den ursprungliga premien.
Lägre premie	Avser försäkringstagarens rätt enligt avtalet att betala en lägre premie utan att bolagets ansvarighet ändras. Efter tiden för den lägre premien betalar försäkringstagaren en högre premie så att värdet av försäkringstagarens prestationer inte förändras totalt sett. Den nya premien beräknas enligt samma antaganden som den ursprungliga premien.

Förtids- betalning och slutbetalning	Avser försäkringstagarens rätt att betala en högre premie än den avtalade och därefter en lägre premie än vad som ursprungligen avtalades. Vid slutbetalning motsvarar förtidsbetalningen det belopp som krävs för att försäkringstagaren inte skall behöva betala ytterligare premie.
Förlängning	Vid förlängning har försäkringstagaren rätt att fortsätta försäkringen utan förnyad hälsoprövning ytterligare en viss tid efter det att försäkringen ursprungligen skulle ha upphört. Liv- och sjukförsäkring utan grunder, där premien beräknas för ett år i sänder, betraktas ibland som ettåriga försäkringar med löpande rätt till förlängning. De bör dock betraktas som fleråriga ("långa") avtal eftersom de inte är uppsägningsbara från bolagets sida.
Fortsätt- ningsför- säkring	Beteckningen är förbehållen gruppförsäkring och avser rätten för en försäkrad som lämnar en grupp vilka omfattas av ett gruppförsäkringsavtal att erhålla en försäkring med liktydiga villkor som gruppförsäkringen. Den nya försäkringen behandlas ibland som en individuell försäkring och ibland som en gruppförsäkring avseende gruppen av avhoppade gruppmedlemmar.
Utvidgning	Innefattar rätten att, utan förnyad hälsoprövning men mot en högre premie, höja försäkringsbeloppet.
Ändringar i varaktighet och omfattning	Dessa rättigheter är normalt inte beskrivna i avtalen eller i grunderna men tillämpas enligt bolagsinterna regelverk. Sådana rättigheter innefattar bl.a. ändring i försäkringens omfattning (byte av "tariff"), avkortning eller förlängning av periodiska ersättningsstider, tidigareläggning eller senareläggning av utbetalningar och utbyte av engångsbelopp mot periodisk ersättning eller omvänt. Om dessa rättigheter är betingade av en godkänd hälsoprövning kan de inte anses vara "fulla" rättigheter.

Beroende på vilken option försäkringstagaren utnyttjar kan såväl avtalsinnehållet som avtalets värde komma att påverkas. Alla försäkringsavtal bör därför värderas med hänsyn till *samtliga* de optioner som lämnas i avtalet. På så sätt uppnås en bättre överensstämmelse med EG-rätten avseende livförsäkring. Beträffande skadeförsäkring utgör EG-rätten inga hinder mot en motsvarande regel. För sådan försäkring får förändringen dock i praktiken små konsekvenser.

För att en ur skyddssynpunkt så lämplig värdering som möjligt skall kunna göras bör utgångspunkten för värderingen vara att försäkringstagaren utnyttjar det för försäkringsbolaget minst gynnsamma alternativet. Om exempelvis det belopp som utbetalas vid ett återköp som försäkringstagaren har rätt att göra överstiger en realistisk värdering av ett fullföljt avtal bör avsättningen i stället avse återköpsbeloppet. Bolagen skall således inte uppskatta sanno-

likheten för att försäkringstagarna kommer att utnyttja olika optioner utan i stället *förutsätta* att så kommer att ske.

Det sagda är ett avsteg från principen om en realistisk värdering. Utifrån ett skyddsperspektiv är det dock lämpligt att avsättningsarnas storlek tillgodoser en betalningsberedskap för de möjliga val som försäkringstagarna faktiskt har.

Vid en omedelbart utnyttjad rätt till återköp, fribrev eller annullation kan värdet på försäkringsavtalet enkelt jämföras med storleken på en avsättning bestämd utifrån att ingen rättighet utnyttjas. För andra rättigheter är det inte alltid lika självklart vad som är mest ogynnsamt för bolaget. Det blir i stor utsträckning bolagen själva och aktuarierna som närmare får bedöma hur olika optioner i försäkringsavtalen skall beaktas.

Beräkningsmodell

Som idag bör regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer (Finansinspektionen) bemyndigas att meddela närmare föreskrifter för beräkningen av avsättningarna. I lagen anges endast utgångspunkterna.

Premiesättning

För att försäkringsåtagandena på sikt skall kunna fullgöras måste försäkringspremierna vara tillräckliga. Vilka metoder och antaganden som används vid avsättningsberäkningen är dock inte det väsentliga när det skall fastställas hur hög premien skall vara. I stället bör kravet vara att premien minst motsvarar det avsättningsbehov som kan förväntas uppkomma för ett försäkringsavtal. Premien bör därför bestämmas på grundval av avsättningsbehovet snarare än av de antaganden som används i avsättningsberäkningen. En sådan anknytning blir desto mer relevant när avsättningarna skall beräknas realistiskt.

3.3 Närmare om innebörden av realistisk värdering

Som konstaterats ovan bör Finansinspektionen meddela närmare föreskrifter avseende den realistiska värderingen av åtagandena. Nedan förs dock en diskussion kring vissa huvudkomponenter i en

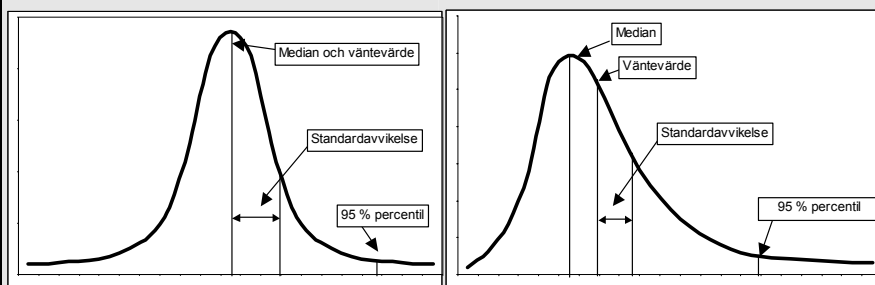
sådan värdering. Några nyckelbegrepp presenteras i faktarutan nedan.

Fördelningsfunktion, lägesmått och spridningsmått

Fördelningsfunktion: Ett försäkringsåtagande leder till slumpmässiga försäkringsersättningar och är ett exempel på en osäker händelse som kan ha många möjliga utfall. Sannolikhetsfördelningen, eller fördelningsfunktionen, är en matematisk funktion som åsätter de olika möjliga utfallen vissa sannolikheter. Inom försäkringsrörelse försöker man uppskatta fördelningsfunktionen för olika försäkringsåtaganden för att bättre kunna mäta och förstå riskerna.

Lägesmått: För att sammanfattande beskriva de möjliga utfallen kan sannolikhetsfördelningen beskrivas med olika lägesmått. Väntevärdet är ett sådant lägesmått och beräknas genom en summering av alla utfall viktade med sannolikheten för att utfallet inträffar. Medianen delar sannolikhetsmässigt in de möjliga utfallen i två lika stora delar, kvartiler i fyra lika stora delar och percentiler i 100 lika stora delar. Relationen mellan fördelningens väntevärde och median kan användas för att undersöka om fördelningen är skev eftersom enstaka extremvärden påverkar väntevärdet men inte medianen.

Figur: Symmetrisk och skev fördelning

Spridningsmått: Varians och standardavvikelse är det vanligaste sättet att beskriva utfallens möjliga spridning kring väntevärdet när fördelningen är känd. Variansen är väntevärdet av den kvadrerade avvikelser från väntevärdet. Standardavvikelsen är kvadratroten ur variansen. Dessa används ofta som riskmått.

Skattningar: Ofta är sannolikhetsfördelningen okänd. Väntevärde, varians och – mer generellt – fördelningen måste uppskattas. Skattningarna görs med statistiska metoder och baserar sig på ett antal observationer av inträffade utfall, ett s.k. stickprov. Väntevärdet uppskattas med medelvärdet av observationerna. Variansen uppskattas med stickprovsvariansen, som beräknas som

summan av den kvadrerade avvikelserna mellan varje observation och medelvärdet dividerat med antal observationer minskat med ett. Sådana skattningar är osäkra eftersom man inte vet vad det riktiga väntevärdet eller variansen är. Skattningarna blir dock säkrare ju fler observationer man har tillgång till. Stickprovet är i sig en slumpmässig händelse eftersom de observationer man har tillgång till kan betraktas som en slumpmässig dragning från alla möjliga utfall. Medelvärdet och stickprovsvariansen är funktioner av stickprovet och därför också slumpmässiga händelser med egna sannolikhetsfördelningar. De kan nyttjas för att fastställa ett s.k. konfidensintervall som med viss sannolikhet täcker över det riktiga värdet.

3.3.1 Val av lägesmått

När antagandena väl har valts, och utseendet på sannolikhetsfördelningen för de aktuella försäkringsåtagandena därmed är bestämt, måste fördelningen beskrivas med hjälp av ett lägesmått. Det bör ske med tillämpning av väntevärdet. Väntevärdet är summan av alla möjliga utfall sammanvägda med respektive sannolikhet för att utfallet inträffar.

Det främsta skälet till att välja väntevärdet är att det är det mått som bäst motsvarar vad som genomsnittligt kan förväntas inträffa och vad som därmed närmast är att jämföra med ett realistiskt mått.

Andra val av lägesmått leder generellt inte till en realistisk uppskattning. Ett användande av exempelvis medianen kan leda till en grov underskattning av det genomsnittliga utfallet om fördelningen innehåller mindre sannolika men mycket dyra skador. Det är ett generellt problem för alla percentilmått att de är okänsliga för extrema utfall och även t.ex. 70 procentpercentilen kan vara lägre än väntevärdet om fördelningen är skev.

Lägesmått som utgår från nyttofunktioner eller än mer komplexa lägesmått introducerar ytterligare subjektiva val och är svåra att använda i praktiken. De är dessutom olämpliga eftersom deras komplexitet gör att majoriteten av försäkringsbolagets intressenter inte klarar av att tolka funktionens innebörd, vilket inte främjar genomlysningen. Därmed inte sagt att dessa mått inte kan vara relevanta eller lämpliga i bolagets egen premiesättning eller riskkapitalberäkning men så är inte fallet vad gäller beräkningen av avsättningarna.

Det finns också vägande praktiska skäl för att använda väntevärdet. Bland försäkringsbolagen är väntevärdet redan idag det mest tillämpade måttet vid avsättningsberäkningen. Inom livförsäkring tillämpas enligt praxis väntevärdesberäkning men med kravet på betryggande antaganden. För avsättning för okända skador tillämpas både inom liv- och skadeförsäkring normalt väntevärdet när skaderapporteringen av inträffade skador skall förutsägas.

En ytterligare praktisk fördel med väntevärde är att det är additivt, dvs. det går att lägga samman individuella väntevärden för att beräkna det totala förväntade skadeutfallet för försäkringsbolaget. Andra möjliga lägesmått på sannolikhetsfördelningen som exempelvis median eller kvartiler är inte additiva vilket försvårar den praktiska beräkningen. Lägesmått som inte är additiva måste beakta alla försäkringsåtaganden i ett sammanhang. Det försvårar genomlysningen av avsättningarna och gör det svårt för en utomstående att verifiera beräkningen genom stickprovskontroller.

Avsaknaden av additivitet i ett lägesmått riskerar också att leda till en förvirrande bild i redovisningen. Avsättningarna för olika försäkringsklasser i ett försäkringsbolag kommer, om principen om riskmarginal beaktas konsekvent, att kunna läggas samman till ett belopp som är större än avsättningen för hela bolaget.

Det finns dock tillfällen då andra, mer direkta metoder med fördel kan användas. För avsättning för kända skador inom skadeförsäkring används exempelvis ofta direkta uppskattningar av den slutliga kostnaden för varje inträffad skada enligt den s.k. inventeringsmetoden. Metoden skapar en genväg förbi val av antaganden och lägesmått där väntevärdet inte behöver beräknas. Ibland används en s.k. medelskademetod, där avsättningsbehovet uppskattas från antalet öppna skador och en uppskattad medelskada där väntevärdet är det använda lägesmålet. Båda metoderna kan vara fullt rimliga beroende på förutsättningarna i försäkringsrörelsen. Om det är många likartade skador och skadereglerarna har varierande erfarenhet kan medelskademetoden erbjuda en bättre skattning av avsättningsbehovet. Vid färre och mer varierade skador sker värderingen dock lämpligen individuellt.

Sammanfattningsvis bör väntevärdet som huvudregel tillämpas vid beräkningen av avsättningarna. Lösningen innebär att valet av lägesmått inte medför att avsättningarna kommer att innehålla någon medveten marginal för risk.

3.3.2 Val av diskonteringsränta

EG-rätten slår fast två alternativ för hur diskonteringsräntan som skall användas för beräkning av livförsäkringsavsättningar skall fastställas.¹²

Enligt det första alternativet skall räntan bestämmas som 60 procent av räntesatsen på statsobligationer i den valuta avtalet är upprättat i. Finansinspektionen tillämpar detta alternativ för att fastställa den s.k. högsta räntan.¹³

Det andra alternativet, som endast får tillämpas för det fall att tillgångarna inte värderas till anskaffningsvärdet, innebär att räntesatsen skall bestämmas med beaktande av dels den förväntade avkastningen på skuldtäckningstillgångarna med avdrag för en försiktighetsmarginal, dels avkastningen på framtida premier. I direktivet anges inte närmare vare sig hur försiktighetsmarginalen eller hur den förväntade avkastningen skall fastställas. Inte heller anges någon övre eller undre gräns för diskonteringsräntan.

Med anledning av att de försäkringstekniska avsättningarna skall beräknas realistiskt bör diskonteringsräntan för livförsäkringsavsättningar bestämmas via en terminsstruktur som härleds från marknaden, dvs. utifrån avkastningskurvan för statsobligationer. En förutsättning för att detta skall vara möjligt är att alternativ två i direktivet tillämpas. En motsvarande metod används i Danmark (se avsnitt 2.3.1). Eftersom den förväntade avkastningen på bolagens skuldtäckningstillgångar kan väntas vara högre än avkastningskurvan för statsobligationer får kravet på säkerhetsmarginal anses vara tillgodosett med denna metod.

Vilken terminskurva som skall väljas beror dels på huruvida försäkringsavtalets villkor är formulerade i nominella eller reala belopp, dels på vilken valuta som beloppen är utfästa i. Den nominella avkastningskurvan bör användas för nominella ersättningar och den reala för reala ersättningar. Valet av terminskurva bör dessutom återspegla den valuta som ersättningarna är utfästa i.

Marknadsräntan är inte definierad längre än till tidpunkten för den slutliga utbetalningen från den längsta statsobligationen i aktuell valuta. Ett alternativ är då att – liksom i Danmark – använda en enda räntesats som fastställs dagligen utifrån genomsnittet av tre väl omsatta och likvida statsobligationer med lång löptid. I så fall bör ett avdrag för återinvesteringsrisken göras för den osäkerhet

¹² Dir. 2002/83/EG art. 20.1 B. a) i) och ii).

¹³ FFFS 2003:9.

som följer av att avkastningskurvan extrapoleras oändligt. Ett andra alternativ – som även det ges i Danmark – skulle kunna vara att använda den faktiska avkastningskurvan där så är möjligt beroende på hur långt denna kurva sträcker sig. Bortom den tidpunkt där kurvan inte är definierad bör räntan då extrapoleras med hänsyn till återinvesteringsrisken.

Förutsättningarna för att bestämma olika räntor kan också komma att ändras beroende på utvecklingen på statsobligationsmarknaden. Terminsstrukturen ändras över tiden och ett eventuellt inträde i EU:s valutaunion kan förändra förutsättningarna för att fastställa räntan. I euroländerna finns ett utbud av statsobligationer som både har längre löptid och högre likviditet än svenska statsobligationer.

Det är inte lämpligt att i lag fastställa vilken diskonteringsränta som skall användas eller hur den skall beräknas. De uppgifterna bör även fortsättningsvis åvila Finansinspektionen. Sannolikt måste myndigheten fastställa räntesatsen dagligen enligt ett förutsägbart mönster eller ange tydliga principer som gör det möjligt för bolagen och andra intressenter att själva avläsa räntesatsen från allmänna marknadsnoteringar.

Som redan har nämnts får avsättning för oreglerade skador inom skadeförsäkring endast diskonteras under vissa angivna förutsättningar. Begränsningarna framgår av föreskrifter från Finansinspektionen¹⁴ och måste beaktas även fortsättningsvis.

3.3.3 Prospektiv och retrospektiv metod

Ett försäkringsavtal innebär ett åtagande om att vissa belopp skall utbetalas i framtiden beroende av vissa framtida slumpmässiga händelser. Det torde därför vara naturligt att en värdering av en sådan osäker framtida utbetalning måste vara framåtblickande (prospektiv). Detta är också huvudregeln enligt gällande svensk rätt och EG-rätt¹⁵ vad beträffar livförsäkringsavsättning.

Som beskrivits ovan får i nuvarande reglering den motsatta metoden retrospektiv beräkning användas om avsättningen enligt en sådan metod inte blir lägre än om en prospektiv beräkningsmetod hade använts eller om den metoden inte är möjlig att tillämpa för försäkringsavtalet. Även denna reglering grundar sig på

¹⁴ FFFS 2002:21 4 kap. 18 §.

¹⁵ Dir. 2002/83/EG art. 20.1 A. i).

EG-rätt.¹⁶ En retrospektiv metod innebär att beräkningarna grundar sig på hur stor andel av inbetalda premier och eventuell kapitalavkastning som finns kvar sedan hänsyn tagits till risk-premier, verkliga kostnader och utbetalda försäkringsersättningar.

Retrospektiv metod innebär alltså en tillbakablickande bedömning av vad som har genererat en viss behållning. I aktuariell praxis tillämpas metoden för fondförsäkringsåtaganden med låg försäkringsrisk, dvs. för produkter med ett stort sparandeinslag. I en mening kan också avsättningen för ej intjänad premie anses vara retrospektivt bestämd. Retrospektiv metod används också för att löpande eller i efterhand fördela uppkomna överskott enligt contributionsprincipen.¹⁷

Även av praktiska skäl är det i vissa fall motiverat att beräkna de försäkringstekniska avsättningarna med en retrospektiv metod. En förutsättning för att tillämpa en sådan beräkningsmetod är att framtida intäkter är minst lika stora som framtida kostnader. Det innebär att de ersättningar och andra kostnader som framöver kan uppkomma för avtalet skall kunna kompenseras genom motsvarande intäkter från den befintliga behållningen eller framtida premieintäkter för avtalet. Om exempelvis de framtida driftkostnaderna för en portfölj fondförsäkringsåtaganden förväntas överstiga de avgifter man har att uppbära från samma avtal måste en prospektiv avsättning för det framtida driftkostnadsunderskottet göras. På motsvarande vis måste framtida dödsfallsersättningar vägas mot framtida riskavgifter. Om å andra sidan framtida intäkter väsentligt överstiger framtida kostnader, kommer en retrospektiv metod att överskatta avsättningsbehovet.

3.3.4 Kollektiv och individuell metod

Den gällande huvudregeln, baserad på EG-rätten,¹⁸ om att avsättning för ej intjänade premier, oreglerade skador samt livförsäkringsavsättningar skall beräknas för varje försäkringsavtal för sig (individuell metod) hänger ihop med de inbyggda kraven på säkerhetsmarginaler vid beräkningen av avsättningarna. I såväl gällande rätt som i EG-rätten finns dock möjlighet att använda en kollektiv beräkningsmetod för livförsäkringsavsättningar och avsättningar för ej intjänade premier. En förutsättning är att en sådan metod leder till ett likvärdigt

¹⁶ Dir. 2002/83/EG art. 20.1 A. ii).

¹⁷ Principen innebär, i korthet, att överskottet skall fördelas utifrån respektive försäkringstagares bidrag till överskottet.

¹⁸ Dir. 91/674/EEG art. 57.1, 59.1 och 60.1 a) samt dir. 2002/83/EG art. 20.1 A. v).

resultat. För avsättning för oreglerade skador får inom skadeförsäkringsrörelse som ett alternativ till individuell metod statistiska metoder användas om de leder till en tillräcklig avsättning med hänsyn till skadornas art.

Individuell och kollektiv metod

Det är inte helt klart vad som avses med *individuell*, *kollektiv* och *statistisk metod* vid värdering av försäkringsåtaganden. Även begreppet *försäkringsmatematisk metod* används såväl i EG-rätten som i den svenska lagtexten. Några närmare definitioner ges inte.

De flesta värderingar innehåller något moment av bedömning som grundas på erfarenhet eller antaganden fastställda med statistisk metod. Följande är ett försök att illustrera begreppen.

Statistisk metod bör reserveras för matematiska metoder för analys av erfarenhet, t.ex. i syfte att uppskatta skadesannolikhet, medelskada, skadornas spridning runt medelvärdet och mer generellt fördelningsfunktionen för de relevanta osäkerhetsfaktorerna. Uppskattningarna används för att fastställa de antaganden som är nödvändiga för att prospektivt värdera försäkringsåtaganden.

Försäkringsåtaganden värderas med stöd av en *sannolikheteoretisk modell* där de statistiskt fastställda antagandena används med hänsyn till den avtalsspecifika informationen från ett eller en grupp av försäkringsavtal.

Matematiska metoder innefattande statistiska metoder för att bestämma antaganden och en prospektiv värdering av försäkringsåtaganden med en sannolikheteoretisk modell sammanfattas ofta i beteckningen *försäkringsmatematisk metod*. Begreppet *statistisk metod* används dock synonymt.

Varje prospektiv värdering kommer i större eller mindre utsträckning att ta hänsyn till det individuella försäkringsavtalets särförhållanden. Var gränsen går mellan en individuell och en kollektiv värdering är inte entydigt. Möjligen är *schablonmetod* eller *approximativ metod* bättre begrepp än kollektiv metod när inte den fullständiga avtalsinformationen för varje enskilt avtal används för att fastställa avsättningsbehovet för en grupp av försäkringsavtal.

En värdering som görs avtal för avtal med hänsyn till det enskilda avtalets samtliga särförhållanden (skadetyper, avtalstid, skaderisk, ersättningsbelopp, försäkrade objekt etc.) och där portföljvärdet är summan av avtalens värderingar är att betrakta som *individuell*. I den individuella värderingen används samtidigt antaganden om t.ex. skadesanno-

likhet som fastställts statistiskt. Inom livförsäkring tas normalt individuell hänsyn till den eller de försäkrades specifika förhållanden (ålder, kön, bedömt hälsotillstånd etc.) vilka kombineras med statistiskt fastställda antaganden om t.ex. dödlighet, sjuklighet och överdödlighet för vissa riskgrupper.

En värdering som görs för en grupp av försäkringsavtal baserad på för gruppen representativ information om riskexponering är att betrakta som *statistisk* eller *kollektiv*. Så kan t.ex. avsättning för kända skador baseras på antalet öppna skador och en statistiskt fastställd medelskada snarare än genom en uppskattning av kostnaden skada för skada. Avsättning för okända skador måste grunda sig på statistiskt fastställda skaderapporteringsmönster där riskexponeringen baseras på de individuella avtalen, t.ex. från antal avtal eller premieintäkt för relevant period, eller på hittills inträffade skador i form av utbetalad ersättning eller uppskattad känd kostnad. En avsättning baserad på ett antagande om totalkostnadskvot kan betraktas som en ytterlighet, eftersom ingen annan individuell information än det enskilda avtalets bidrag till premieintäkten används som underlag för att fastställa avsättningen.

Avsättningsbehovet kan också beräknas genom en *kombination av kollektiv och individuell metod*, där t.ex. de framtida försäkringsersättningarnas förväntade förfall i olika perioder fastställs löpande för varje avtal och summeras för att sedan kollektivt diskonteras som ett gemensamt kassaflöde.

Ett realistiskt värde motsvarar ett portföljperspektiv, där det är rimligt att förväntade vinster i ett försäkringsavtal täcker förväntade förluster i ett annat. Tillämpning av en individuell metod är därmed inte lika aktuell när avsättningen skall grunda sig på realistiska värderingar.

För många försäkringsklasser eller typer av avsättningar är det heller inte meningsfullt eller praktiskt genomförbart med individuell beräkning. Avsättning för okända skador måste grunda sig på en kollektiv beräkning av exponering och fördröjning. Premierna för breda konsumentförsäkringsbestånd är ofta tarifferade med avancerade system. Det skulle inte tillföra något att kräva en uppreppning av den processen med förnyade tariffer, dvs. antaganden, för framtida försäkringsfall. Det naturliga för många sådana bestånd är att i stället nyttja premiesättningens antaganden i form av upplupen anskaffningskostnad och att kollektivt beräkna ett realistiskt värde genom den förväntade totalkostnadskvoten.

För andra försäkringsavtal eller typer av avsättningar är individuell beräkning däremot mer motiverad. Det gäller särskilt livförsäkring och s.k. lång skadeförsäkring där försäkringsbelopp, dödlighetsrisker och ersättningsrisker skiljer mycket mellan försäkringsavtalen samt för bestånd av inträffade kända skador med stor inbördes variation.

I ett avseende kan dock även en kollektiv beräkning med fördel tillämpas inom livförsäkring. Om avsättningarna diskonteras med rådande marknadsränta kan diskonteringen ske med summan av de förväntade ersättningarna och kostnaderna för varje tidpunkt framöver.¹⁹ För livförsäkring kan sålunda individuell och kollektiv metod kombineras i syfte att möjliggöra en bättre uppskattning av det realistiska värdet.

---

¹⁹ Av praktiska skäl bör ränterisken i försäkringsåtagandena inte återspeglas i avsättningsberäkningen.

4 Skuldtäckningstillgångar

4.1 Inledning

I en krissituation består försäkringstagarnas främsta skydd i att de har förmånsrätt i försäkringsbolagets skuldtäckningstillgångar. Det är därför nödvändigt att dels definiera hur stora skuldtäckningstillgångarna skall vara i förhållande till bolagets åtaganden, dels hur tillgångarna skall värderas och placeras.

De nuvarande placeringsreglerna beaktar risken i skuldtäckningstillgångarna på ett statiskt sätt. Ett ökat finansiellt risktagande utlöser inga krav på ytterligare tillgångar så länge som risktagandet håller sig inom de begränsningar som anges för tillgångsslagen. Reglerna kan därmed leda till sämre riskmedvetenhet i försäkringsbolagen genom att de felaktigt kan uppfattas som gränser för ett acceptabelt risktagande oavsett den verkliga finansiella risken i bolaget.

Riskerna i skuldtäckningstillgångarna bör beaktas utifrån de enskilda tillgångarnas riskegenskaper snarare än genom kvantitativa begränsningar. Så kan ske genom att det utifrån dessa egenskaper görs ett säkerhetsavdrag från skuldtäckningstillgångarnas verkliga värde. Genom säkerhetsavdraget uppnås effekten att ett ökat risktagande utlöser ytterligare krav på skuldtäckning.

Dagens schablonmässiga övervärdering av de åtaganden som ligger till grund för beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna ersätts därmed av en medvetet försiktig värdering av skuldtäckningstillgångarna. I stället för en dold buffert i avsättningarna åstadkoms en öppen säkerhetsmarginal i skuldtäckningen; en marginal som dessutom är beroende av risken i både åtagandena och tillgångarna. Genomlysningen kommer därmed att öka i förhållande till försäkringsbolagets samtliga intressenter samtidigt som bolagen ges incitament att själva mäta och hantera risken i portföljen av försäkringsavtal och skuldtäckningstillgångar.

Eftersom lösningen även innebär att de nuvarande placeringsbegränsningarna kan mildras får försäkringsbolagen bättre möjlig-

heter att bedriva en långsiktig kapitalförvaltning. För att försäkrings- tagarnas skydd skall tryggas finns det dock skäl att i vissa fall även göra inskränkningar.

4.2 Värdering av skuldtäckningstillgångarna

Utredningens förslag: Utgångspunkten för värderingen av tillgångarna inom ramen för FRL:s regler om skuldtäckning skall vara tillgångens verkliga värde med avdrag för de skulder som hänför sig till förvärvet av tillgången. Från skuldtäckningstillgångarnas verkliga värde skall härefter ett säkerhetsavdrag göras för försäkringsrisk och finansiell risk.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer (Finansinspektionen) bemyndigas att meddela närmare föreskrifter för beräkningen av säkerhetsavdraget.

Gällande rätt: Regler om värderingen av ett försäkringsföretags tillgångar i skuldtäckningshänseende återfinns i 7 kap. 10 f § FRL. Reglerna fick sin huvudsakliga utformning i samband med genomförandet av EG:s redovisningsregler för försäkringsområdet.¹ Närmare principer för värderingen av skuldtäckningstillgångarna finns även i EG-rättens skade- och livförsäkringsdirektiv.² Värderingen av tillgångarna i den ekonomiska redovisningen framgår av 4 kap. lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL). Reglerna avviker delvis från dem i FRL.

Enligt FRL skall skuldtäckningstillgångarna värderas till verkligt värde med beaktande av skulder som hänför sig till förvärvet. Undantag från värdering till verkligt värde görs för bl.a. obligationer och andra skuldförbindelser som är avsedda att säkerställa försäkringsåtaganden genom att innehas till förfall eller konvertering, där värderingen under vissa angivna förutsättningar får göras med utgångspunkt i anskaffningsvärdet. Ett annat undantag gäller fastigheter, där föreskrifter om vilket högsta värde tillgången får tas upp till fastställs av Finansinspektionen.³ Fordringar på andra än försäkrings- tagare får beaktas endast till den del de överstiger gäldenärens fordran på bolaget.

¹ Dir. 91/674/EEG; se prop. 1995/96:10 del 4.

² Dir. 92/49/EEG art. 21.1 och dir. 2002/83/EG art. 23.3.

³ FFFS 2002:9.

Skälen för förslaget: Förslaget rör endast värdering av tillgångarna i skuldtäckningshänseende. Några förslag lämnas inte avseende värderingen i den ekonomiska redovisningen. Som anförts ovan (avsnitt 3.2.1) har dessa regleringar olika syften.

Värderingsreglerna för skuldtäckningstillgångar syftar till att säkra skyddet för försäkringstagarna. En värdering baserad på verkliga värden är mest lämpad för detta syfte. Utredningen instämmer därmed i de överväganden som gjordes när nuvarande huvudregel om en värdering till verkligt värde infördes⁴ men väljer att utvidga principen till att omfatta samtliga skuldtäckningstillgångar. Därmed uppnås också en överensstämmelse med utredningens förslag om att de försäkringstekniska avsättningarna skall beräknas på grundval av en realistisk värdering av åtagandena (se kapitel 3). Av genomlysningsskäl krävs det då en värdering till verkligt värde av samtliga skuldtäckningstillgångar.

I syfte att slå fast vilken mängd tillgångar som krävs för att ett försäkringsbolag skall kunna uppfylla sina åtaganden mot försäkringstagarna skall ett riskkänsligt säkerhetsavdrag härefter göras från skuldtäckningstillgångarnas verkliga värde. Utgångspunkten är att säkerhetsavdraget skall begränsa försäkringstagarnas kreditrisk genom att hänsyn tas till såväl försäkringsrisken som den finansiella risken i försäkringsbolagets portfölj av skuldtäckningstillgångar och försäkringsåtaganden. Säkerhetsavdraget kommer därmed att variera beroende på hur väl ett försäkringsbolag iakttar bl.a. diversifiering och matchning, vilket skapar goda incitament för riskhanteringen i bolaget. I bedömningen skall även bolagets återförsäkringsprogram och användning av derivatinstrument beaktas.

De närmare reglerna för beräkningen av säkerhetsavdraget bör meddelas i föreskrifter från Finansinspektionen. Utredningen för i kapitel 5 en diskussion kring hur avdraget kan utformas.

---

⁴ Se prop. 1995/96:10 del 4 s. 94 ff.

Värderingsprinciper för tillgångar

Med *verkligt värde* avses försäljningsvärdet efter avdrag för den beräknade försäljningskostnaden. För tillgångar som är noterade på en auktoriserad marknadsplats menas med försäljningsvärde den senaste betalkursen på balansdagen. För tillgångar som saknar försäljningsvärde skall värdet i stället uppskattas försiktigt. Om särskilda förhållanden föreligger, t.ex. låg likviditet, skall även noterade tillgångar värderas lägre.

Marknadsvärde är synonymt med observerat försäljningsvärde för noterade tillgångar.

En värdering till *anskaffningsvärde* innebär att tillgången värderas till anskaffningskostnaden, dvs. det pris innehavaren betalade för den. För s.k. fastförräntade tillgångar sker värderingen till upplupen anskaffningskostnad.

Med *lägsta värdets princip* avses att värdet bestäms till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde.

En värdering till verkligt värde är ett försök att fånga den kortsiktiga betalningsberedskapen. En värdering till verkligt värde innebär subjektiva val i allmänhet och för onoterade tillgångar i synnerhet. Det observerade försäljningsvärdet är historiskt och ett innehav kan därför inte med säkerhet omsättas till det priset. Det gäller särskilt för stora aktörer, där ett stort utbud i sig påverkar marknadspriset. En värdering till anskaffningskostnad är ofta inaktuell och kan både under- och överskatta den finansiella ställningen. En strikt individuell värdering av tillgångar till anskaffningskostnad leder till att bolaget medvetet kan överskatta sin ställning genom att göra selektiva försäljningar av tillgångar med vinst samtidigt som man behåller förlusttyngda tillgångar. Ett exempel på företeelsen är sparbankskrisen i USA på 1980-talet där sådana förfaranden bidrog till att fördjupa krisen.

4.3 Placeringsreglernas tillämpningsområde

Utredningens förslag: Regeln om vilka subjekt som träffas av placeringsreglerna förtydligas på så sätt att bolag som både driver återförsäkringsrörelse och direktförsäkringsrörelse skall tillämpa placeringsreglerna fullt ut för båda formerna av försäkringsrörelse.

Regeln om särskild skuldtäckning i försäkringsbolag som utslutande driver återförsäkringsrörelse avskaffas. Sådana bolag skall fortsättningsvis tillämpa skuldtäckningsreglerna fullt ut.

Placeringsreglerna skall tillämpas på tillgångar som motsvarar de försäkringstekniska avsättningarna utan avdrag för avgiven återförsäkring.

Placeringsreglerna skall fortsättningsvis inte omfatta värdet av reservdeposition i anledning av återförsäkring.

Gällande rätt: Vilken mängd tillgångar som skall omfattas av placeringsregler bestäms idag enligt reglerna om skuldtäckning i 7 kap. 9 FRL §. Dessa skuldtäckningstillgångar skall motsvara bolagets försäkringstekniska avsättningar.

Ett direktförsäkringsbolag skall inneha tillgångar till ett belopp motsvarande bolagets försäkringstekniska avsättningar för egen räkning, dvs. beloppet skall minskas med avgiven återförsäkring. Tillägg skall dock göras för värdet av reservdeposition som en återförsäkringsgivare har ställt hos bolaget. Om avgiven återförsäkring inte bidrar till att minska bolagets risktagande får Finansinspektionen bestämma att avdrag inte får göras för återförsäkring.

Återförsäkringsrörelse avseende dels livförsäkring och sådan skadeförsäkring för vilken bestämmelserna om livförsäkring tillämpas, dels långa skadeförsäkringar skall inneha det skuldtäckningsbelopp som behövs för att säkerställa försäkringstagarnas förmånsrätt.

Skälen för förslaget: Det föreslås inte någon utvidgning avseende vilka tillgångar i ett försäkringsbolag som skall omfattas av placeringsregler över huvud taget. EG-rätten medger endast att tillgångar som motsvarar försäkringstekniska avsättningar beläggs med särskilda placeringsrestriktioner. Nationella regler beträffande valet av fria tillgångar eller regler som inskränker bolagens fria förfogande över dessa tillgångar är inte tillåtna.⁵ En sådan ändring skulle inte heller ligga i linje med utredningens avgränsning beträffande vilka medel solvenssystemet skall skydda. Placeringsreglerna

⁵ Dir. 73/239/EEG art. 18, ändrad genom dir. 92/49/EEG, och dir. 2002/83/EG art. 31.

skall därmed även i fortsättningen enbart träffa tillgångar som svarar mot försäkringstekniska avsättningar.

Beträffande i vilken utsträckning placeringsreglerna skall tillämpas görs idag en åtskillnad mellan direkt försäkringsrörelse och återförsäkringsrörelse. För direkt försäkringsrörelse gäller placeringsreglerna fullt ut. Så är även fallet för bolag som bedriver både direkt försäkringsrörelse och återförsäkringsrörelse. Skälet är den ”smittorisk” som finns mellan de skilda rörelserna.⁶ Utredningen instämmer i denna bedömning, men anser att lagtexten behöver förtydligas så att det klart framgår att även bolag med sådan blandad verksamhet omfattas av placeringsreglerna fullt ut.

För bolag som uteslutande driver återförsäkringsverksamhet beträffande dels livförsäkring och sådan skadeförsäkring för vilken bestämmelserna om livförsäkring tillämpas, dels långa skadeförsäkringar gäller placeringsreglerna ”i tillämpliga delar”. Denna regel avseende s.k. särskild skuldtäckning tillkom i samband med att ett förtydligande infördes om att även sådana bolag skall föra ett register över de tillgångar vilka direktförsäkringsbolaget skall ha förmånsrätt i.⁷ I vilka delar placeringsreglerna skall tillämpas på dessa tillgångar framgår dock endast av författningskommentaren till den nu gällande regeln. Här anges bl.a. att reglernas tillämpning skall inriktas på att tillvarata försäkringstagarnas förmånsrätt vid en konkurs eller ett utmätningförfarande snarare än att trygga försäkringsåtagandena under löpande verksamhet.⁸

Även med de förarbetsuttalanden som finns är det oklart hur återförsäkringsbolagen skall tillämpa placeringsreglerna. Intresset av att säkerställa försäkringstagarnas skydd gör sig lika starkt gällande dessa tillgångar som tillgångar ägda av ett direktförsäkringsbolag. Övervägande skäl talar därmed för att ingen åtskillnad skall göras mellan direktförsäkringsrörelse och återförsäkringsrörelse i skuldtäckningshänseende. Det bör därför klart framgå av lagtexten att placeringsreglerna gäller fullt ut för båda typerna av verksamhet. Finansinspektionen bör inom ramen för sin löpande tillsyn kunna beakta de särskilda förhållanden som gäller i återförsäkringsverksamhet.

Som skäl för den nuvarande ordningen för bestämmande av skuldtäckningsbeloppens storlek i direkt försäkringsrörelse (försäkringstekniska avsättningar för egen räkning) angavs att metoden leder

---

⁶ Prop. 1994/95:184 s. 145.

⁷ Prop. 1997/98:54.

⁸ Prop. 1997/98:54 s. 29.

till en bättre riskspridning jämfört med en bruttoredovisning där fordran på återförsäkringsgivare i stället får användas för skuldtäckning.⁹ I det system som utredningen föreslår är det dock viktigt att även försäkringsbolagets återförsäkringsprogram genomlysas och att den risk som är förknippad härmed tillåts påverka storleken på det föreslagna säkerhetsavdraget. Utredningen föreslår därför att bolaget skall ha skuldtäckningstillgångar som motsvarar de försäkringstekniska avsättningarna utan avdrag för avgiven återförsäkring. Förutom en bättre genomlysning innebär ändringen även att underlaget för försäkringstagarnas förmånsrätt utvidgas.

Utredningen föreslår vidare att kravet på att de försäkringstekniska avsättningarna skall ökas med värdet av mottagen reservdeposition tas bort. Genom att skuldtäckning föreslås ske utan avdrag för avgiven återförsäkring kommer utredningens förslag på denna punkt därmed att vara neutralt i förhållande till gällande rätt både för återförsäkringstagaren och återförsäkringsgivaren.

---

⁹ Prop. 1994/95:184 s. 152 och 265; jfr Ds 1993:57 s. 86.

4.4 Placeringsregler

Utredningens förslag: Nuvarande begränsningar beträffande tillåtna utgivare av fondpapper och andra skuldförbindelser slopas. Fondpapper som inte är föremål för handel på en reglerad marknad får dock även fortsättningsvis användas endast under förutsättning att de är kortfristigt realiserbara. Ett förtydligande införs om att motsvarande krav gäller beträffande tillgångar som ägs av dotterföretag med uppgift att äga skuldtäckningstillgångar.

Säkerhet skall som huvudregel ställas avseende skuldförbindelser som inte är fondpapper (utlåning). Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer (Finansinspektionen) bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om när säkerhet – med hänsyn till gäldenärens kreditvärdighet – inte behöver ställas.

Fordran på återförsäkrare på grund av avgiven återförsäkring tillåts som skuldtäckningstillgång under förutsättning att fordran inte har varit förfallen till betalning längre tid än tre månader. Fordran får högst tas upp till ett belopp som överstiger eventuell reservdeposition och som motsvarar den andel av avsättningen som återförsäkringen avser.

Nuvarande generella begränsning för användande av terminer, optioner och andra derivatinstrument utgår. Sådana instrument tillåts som skuldtäckningstillgång under förutsättning att instrumentet har anknytning till en viss skuldtäckningstillgång och bidrar till att minska riskerna i eller effektivisera förvaltningen av denna tillgång. Derivatinstrument skall tillsammans med övriga skuldtäckningstillgångar antecknas i skuldtäckningsregistret.

Krav på Finansinspektionens tillstånd för skuldtäckning med aktier och andelar i dotterföretag som har till uppgift att äga skuldtäckningstillgångar införs.

Skuldtäckning med aktier och andelar i andra dotterföretag än sådana som har till uppgift att äga skuldtäckningstillgångar skall inte längre vara tillåtet.

Nuvarande tillgångslimiters sänks till de i EG-rätten angivna miniminivåerna.

Begränsningen för enhandsengagemang avseende andelar i värdepappersfonder som förvaltas av samma fondbolag eller fondföretag utmönstras.

4.4.1 En kompletterande kvalitativ regel?

Gällande rätt: Som tre grundläggande, kvalitativa krav anges i 7 kap. 9 a § FRL att skuldtäckningstillgångarna skall placeras så att de motsvarar försäkringsbolagets åtaganden (matchning), att de skall vara placerade på ett sådant sätt att lämplig riskspridning uppnås (diversifiering) samt att de skall placeras så att bolaget har en tillfredsställande betalningsberedskap (likviditet). Bestämmelsen har sin grund i EG-rätten.¹⁰

Skälen för förslaget: Nuvarande kvalitativa placeringsregler om matchning, diversifiering och likviditet bör bibehållas som övergripande kvalitativa regler för försäkringsbolagens placering av skuldtäckningstillgångar.

I delbetänkandet diskuterades om dessa regler bör kompletteras med ytterligare en övergripande regel om att endast tillgångar som är *lämpliga* som säkerhet för försäkringstagarna får användas för skuldtäckning. Som kriterier för denna lämplighetsbedömning angavs att värdet på tillgången skall kunna beräknas tillförlitligt ur riskhanteringssynpunkt; såväl vid varje given tidpunkt som över tiden. Det kan dock diskuteras om inte sådana hänsyn redan nu måste tas redan inom ramen för regeln om tillfredsställande betalningsberedskap. Regeln syftar på tillgångarnas likviditet och därmed försäkringsbolagets möjlighet att omsätta tillgångarna för att uppfylla åtagandena. Vid bedömningen skall hänsyn tas till tillgångarnas framtida värde och avkastning.

Lämplighetskravet kan därmed anses framgå av nuvarande regler. Utredningen stannar därför vid att betona vikten av att tillgångarnas värde kan beräknas tillförlitligt, men avstår från att föreslå någon regeländring i denna del.

4.4.2 Tillåtna tillgångsslag

Gällande rätt: Reglerna avseende vilka tillgångsslag som är tillåtna för skuldtäckning grundar sig på EG-rätten.¹¹ Bestämmelserna är i huvudsak desamma för liv- och skadeförsäkringsområdet och innehåller en katalog över tillåtna tillgångsslag. Vidare anges att medlemsstaterna skall slå fast mer detaljerade regler för användningen av godtagbara tillgångar enligt vissa, närmare angivna principer.

¹⁰ Dir. 92/49/EEG art. 20 och dir. 2002/83/EG art. 22.

¹¹ Dir. 92/49/EEG art. 21 och dir. 2002/83/EG art. 23.

Tillåtna tillgångsslag för skuldtäckning är enligt 7 kap. 10 § FRL

- obligationer eller andra skuldförbindelser som vissa angivna rättssubjekt svarar för,
- premiefordringar som vissa rättssubjekt svarar för och terminspremiefordringar i skadeförsäkringsrörelse,
- skuldförbindelser med betryggande säkerhet, som t.ex. fastighetspant och livlån,
- bankmedel,
- aktier och andra jämförbara värdepapper som har getts ut av vissa angivna rättssubjekt,
- fastigheter, tomträtter och byggnader samt andelar i sådan egendom,
- kassa,
- andelar i värdepappersfonder enligt lagen (1990:1114) om värdepappersfonder, om fonden i huvudsak består av skuldtäckningsgilla tillgångar,
- fordran på överskjutande skatt, samt
- återförsäkringsgivares reservdeposition hos återförsäkringstagare.

Tillåtna utgivare av fondpapper är bl.a. stat och kommun och därmed jämförliga utländska subjekt, internationella organisationer, värdepappersbolag samt svenska och utländska kreditinstitut. Aktiebolag, svenska och utländska, godkänns endast som utgivare under förutsättning att de är publika.

Fondpapper får endast användas för skuldtäckning om de är kortfristigt realiserbara eller noterade på en marknadsplats. Undantag görs dock om tillgångarna ägs av ett dotterföretag som har till uppgift att direkt eller indirekt äga ett försäkringsbolags skuldtäckningstillgångar. Aktier och jämförbara värdepapper som har getts ut av ett privat aktiebolag får endast användas om bolaget är ett sådant angivet dotterföretag. Även aktier och andelar i ett dotterbolag som är ett publikt försäkringsaktiebolag, ett publikt bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag, värdepappersbolag eller fondbolag eller ett utländskt företag av något av de uppräknade slagen är tillåtna.

Avseende utländska tillgångar har Finansinspektionen i enlighet med ett bemyndigande meddelat föreskrifter om tillåtna utgivare.¹²

I 7 kap. 17 b § FRL slås en särskild regel fast beträffande användningen av derivatinstrument. Sådana tillgångar får inte användas för

---

¹² FFFS 2001:6.

skuldtäckning men är tillättna i syfte att sänka den finansiella risken i ett försäkringsbolag och för att effektivisera förvaltningen av bolagets tillgångar.

Skälen för förslaget: Syftet med den gällande regleringen är att begränsa risken i skuldtäckningstillgångarna. Enligt utredningens förslag skall risken i stället beaktas genom att ett säkerhetsavdrag görs vid värderingen av tillgångarna. Det finns därför skäl att se över de tillgångsslag som idag tillåts för skuldtäckning och villkoren för användningen av tillgångsslagen.

Fondpapper

Med fondpapper avses enligt 1 § lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument aktie och obligation samt sådana andra delägarätter eller fordringsrätter som är utgivna för allmän om-sättning, andel i värdepappersfond och aktieägares rätt gentemot den som för hans räkning förvarar aktiebrev i ett utländskt bolag (depåbevis). Begreppet finansiellt instrument avser förutom fondpapper även annan rättighet eller förpliktelse avsedd för handel på värdepappersmarknaden. Utredningens val av begreppet fondpapper bedöms inte innebära någon ändring i sak gentemot nuvarande bestämmelser om vilka finansiella instrument som får användas för skuldtäckning.¹³

Regleringen beträffande tillättna utgivare har motiverats utifrån att de angivna rättssubjekten generellt sett får anses ha god eller i vart fall tillräcklig kreditvärdighet. Som skäl för inskränkningen till publika aktiebolag vad gäller aktier anfördes särskilt att det bör krävas att aktier som används för skuldtäckning skall ha god likviditet och kunna bli föremål för handel på en börs eller annan organiserad marknadsplats.¹⁴

I förslaget omhändertas den kreditrisk som är sammanknippad med olika typer av fondpapper av säkerhetsavdraget. Försäkringsbolagen måste härutöver också beakta det övergripande kravet på tillfredsställande betalningsberedskap, vari ingår att en skuldtäckningstillgång för att anses lämplig skall ha ett värde som går att bestämma på ett tillförlitligt sätt och vara tillräckligt likvid i förhållande till det åtagande den motsvarar.

---

¹³ Jfr prop. 1994/95:184 s. 168 ff.

¹⁴ Se not 16.

Det finns därmed inte några skäl att behålla dagens inskränkningar beträffande tillåtna utgivare. Regleringen kan i stället för enklaras på så sätt att fondpapper tillåts generellt som skuldtäckningstillgång. Som tidigare skall dock gälla att fondpapper endast får användas om de är kortfristigt realiserbara eller är föremål för handel på en reglerad marknad.

Vidare bör Finansinspektionen även fortsättningsvis få meddela närmare föreskrifter avseende utländska utgivare eftersom dessa inte står under svensk tillsyn.

Dotterbolag behandlas särskilt nedan.

Skuldförbindelser som inte är fondpapper

Med skuldförbindelser som inte är fondpapper avses främst direktutlåning. Huvudregeln för att sådana skuldförbindelser skall tillåtas bör vara att gäldenären ställer någon typ av säkerhet.

Skuldförbindelser som idag inte behöver tryggas med annan säkerhet än gäldenärens kreditvärdighet, exempelvis förbindelser som stat och kommun, därmed jämförliga utländska subjekt och internationella organisationer svarar för, anser utredningen dock även fortsättningsvis skall kunna tillåtas för skuldtäckning. Finansinspektionen bör därför bemyndigas att utfärda föreskrifter om när kravet på ytterligare säkerhet kan frångås med hänvisning till gäldenärens kreditvärdighet.

Terminspremiefordringar

I delbetänkandet föreslogs att terminspremiefordringar, dvs. försäkringsbolagets fordran på framtida premier från försäkringstagaren, skall tillåtas som skuldtäckningstillgångar även för livförsäkringsbolag. De nuvarande reglerna gör det enligt utredningens uppfattning svårt för utomstående att bilda sig en uppfattning om bolagets verkliga ställning eftersom fordringar i anledning av ingångna försäkringsavtal inte syns i redovisningen. I genomlysningssyfte borde därför denna typ av fordran tillåtas som skuldtäckningstillgång även inom livförsäkring.

Övervägande skäl talar dock för att gällande EG-rätt för livförsäkring får tolkas som att en sådan fordran måste avräknas från värdet på försäkringsåtagandena vid beräkningen av de försäkrings-

tekniska avsättningarna, eftersom avsättningarna enligt EG-rätten skall göras med hänsyn till framtida premieinkomster.¹⁵ Terminspremiefordringar bör därmed inte heller fortsättningsvis tillåtas som skuldtäckningstillgång för livförsäkring.

Fordran på återförsäkringsgivare

Enligt gällande rätt skall avgiven återförsäkring avräknas från de försäkringstekniska avsättningarna. Som en följd tillåts inte fordran på återförsäkringsgivare som skuldtäckningstillgång.

Ur genomlysningssynpunkt är det viktigt att även riskerna i ett försäkringsbolags återförsäkringsprogram tillåts slå igenom i det säkerhetsavdrag som utredningen föreslår. Utredningen har därför föreslagit att bolaget skall ha skuldtäckningstillgångar som motsvarar de försäkringstekniska avsättningarna utan avdrag för avgiven återförsäkring. I och med detta bör även en fordran på återförsäkrare få användas som skuldtäckningstillgång.

I enlighet med EG-rätten får fordringen inte ha varit förfallen till betalning i längre tid än tre månader. Härutöver bör fordringen högst få tas upp till ett belopp som motsvarar återförsäkringsdelen i avsättningen för det åtagande som återförsäkringen avser.

Som konstaterats ovan (avsnitt 4.3) blir konsekvensen av förslaget att värdet av sådan reservdeposition som återförsäkringsgivare ställt hos bolaget inte behöver skuldtäckas.

---

¹⁵ Dir. 2002/83/EG art. 20.1 A. i).

Återförsäkring och depositioner

Fordringar och skulder som uppkommer vid återförsäkring utan respektive med deponerade reserver illustreras nedan för en tänkt kvotåterförsäkring om 30 procent, dvs. återförsäkraren deltar till 30 procent i den försäkrade risken.

Återförsäkring utan depositioner

Direktförsäkringsbolag

Tillgångar		Skulder	
Placeringstillgångar	70	Försäkringstekniska avsättningar	100
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar	30		
Summa	100	Summa	100

Belopp som skall skuldtäckas är 100, vilket täcks med fordran på återförsäkrare och övriga placeringstillgångar.

Återförsäkringsbolag

Tillgångar		Skulder	
Placeringstillgångar	30	Försäkringstekniska avsättningar	30
Summa	30	Summa	30

Belopp som skall skuldtäckas är 30, vilket täcks med placeringstillgångar.

Återförsäkring med avgiven deposition

Direktförsäkringsbolag

Tillgångar		Skulder	
Placeringstillgångar	90	Försäkringstekniska avsättningar	100
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar	30	Depåer från återförsäkrare	20
Summa	120	Summa	120

Belopp som skall skuldtäckas är 100, vilket täcks med fordran på återförsäkrare (30) efter avdrag för (skuldposten) depåer från återförsäkrare (20) samt med övriga placeringstillgångar (90).

Återförsäkringsbolag

Tillgångar		Skulder	
Placeringstillgångar	10	Försäkringstekniska avsättningar	30
Depåer hos företag som avgivit återförsäkring	20		
Summa	30	Summa	30

Belopp som skall skuldtäckas är 30, vilket täcks med placeringstillgångar och depåer hos företag som avgivit återförsäkring.

Derivatinstrument

I den s.k. Placeringspromemorian föreslogs att derivatinstrument eller kombinationer av derivatinstrument skulle få användas för skuldtäckning om den ekonomiska innebörden av instrumentet motsvarar den hos en tillgång som får användas för skuldtäckning.¹⁶ Regeringen var dock inte beredd att tillåta detta vid tiden för genomförandet av de EG-rättsliga placeringsreglerna. Användandet av derivatinstrument ansågs vara alltför sofistikerat och misstag konstaterades kunna få allvarliga konsekvenser för såväl försäkringsbolag som försäkringstagare. Dessutom ifrågasattes om inte EG-rätten innebär att derivatinstrument endast får användas som hjälpmedel för att minska investeringsriskerna och underlätta en effektiv portföljförvaltning.¹⁷ Resultatet blev att derivatinstrument inte tilläts som skuldtäckningstillgång. Däremot infördes den allmänna regeln om att derivatinstrument får användas i syfte att sänka den finansiella risken i ett försäkringsbolag och för att effektivisera förvaltningen av bolagets tillgångar.

Användandet av derivatinstrument är numera en integrerad del i en effektiv kapitalförvaltning. I ett försäkringsbolag kan instrumenten dessutom ses som ett medel för att förbättra möjligheterna att matcha skuldtäckningstillgångar mot försäkringsåtaganden. Bolagen får därmed bättre möjligheter att hantera riskerna i skuldtäckningstillgångarna.

Derivatinstrument bör därför tillåtas som skuldtäckningstillgång. EG-rätten är dock oklar om i vilken utsträckning detta är möjligt. Derivatinstrument anges inte uttryckligen i reglerna för tillåtna tillgångsslag. Särskilda tillämpnings- och värderingsprinciper ställs däremot upp. Här pekats derivatinstrument ut som tillgångar *med anknytning till* tillgångar som motsvarar tekniska avsättningar. Vidare anges att sådana instrument får användas i den utsträckning som de bidrar till att minska investeringsriskerna eller underlättar en effektiv portföljförvaltning. De måste värderas försiktigt och får beaktas vid värderingen av den underliggande tillgången.¹⁸

Den tolkning som tidigare har gjorts i Sverige beträffande möjligheten att använda derivatinstrument för skuldtäckning är också den förhärskande tolkningen inom EU. Övervägande skäl talar därför för att derivatinstrument i vart fall inte kan tillåtas som en själv-

¹⁶ Ds 1993:57 s. 91 ff.

¹⁷ Prop. 1994/95:184 s. 174.

¹⁸ Dir. 92/49/EEG art. 21.1 C. iv) och dir. 2002/83/EG art. 23.3 iv).

ständig skuldtäckningstillgång. Däremot bör ett derivatinstrument som har anknytning till en skuldtäckningstillgång som bolaget använder få användas för detta ändamål, under förutsättning att instrumentet bidrar till att minska riskerna i eller effektivisera förvaltningen av den underliggande skuldtäckningstillgången.

Derivatinstrument kan vara komplexa, vilket ställer krav på att bolagen har kunskap om vilka risker som är förenade med att använda sådana tillgångar.¹⁹ Även Finansinspektionen måste kunna bedöma och vid behov ifrågasätta samt eventuellt underkänna att ett derivatinstrument nyttjas som skuldtäckningstillgång.

Vidare bör den gällande regeln för användande av derivatinstrument utmönstras ur FRL eftersom den även träffar fria tillgångar – något som inte står i överensstämmelse med EG-rättens principiella förbud mot reglering av sådana tillgångar. Som diskuteras i avsnitt 7.1 nedan kommer Finansinspektionen med hänsyn till stabilitetsprincipen ändå ha möjligheter att ingripa när så bedöms nödvändigt.

Aktier och andra andelar i dotterföretag

I gällande rätt görs i skuldtäckningshänseende åtskillnad mellan å ena sidan dotterbolag som har till uppgift att direkt eller indirekt äga moderbolagets skuldtäckningstillgångar och å andra sidan dotterbolag som är publika finansiella företag.

Beträffande den sistnämnda typen av dotterbolag kan det starkt ifrågasättas om tillgångar som främst innehas i organisatoriskt syfte bör få användas som skuldtäckningstillgång. Tillgångarna är förhållandevis illikvida och oftast inte heller avsedda att avyttras. Vad särskilt gäller dotterbolag som är försäkringsbolag finns vidare en betydande risk att en nedgång i moderbolagets verksamhet motsvaras av en nedgång även i dotterbolagets verksamhet. En annan svårighet är hur dotterbolagets tillgångar värderas. Det kan vara svårt för tillsynsmyndigheten och andra aktörer att genomlysna och ifrågasätta exempelvis en uppskrivning av aktierna. Kravet på att dotterbolaget skall vara publikt minskar inte de angivna problemen och utgör heller inte någon garanti för att tillgången då automatiskt skulle bli lämpligare som skuldtäckningstillgång.

Vid införandet av den nuvarande regleringen ansågs nackdelarna med användandet av aktier i dotterbolag som är försäkringsbolag

---

¹⁹ Exempelvis kan användandet av ett räntederivat leda till att bolaget i stället erhåller en lika stor kreditrisk.

eller finansiella företag för skuldtäckning uppvägas av bl.a. samordningsfördelar och reglerna om enhandsengagemang.²⁰ Utredningen instämmer inte i den bedömningen. Även om problemen kan omhändertas genom det föreslagna säkerhetsavdraget anser utredningen att tillgångsslaget i sig till sin karaktär och med beaktande av syftet med skuldtäckningsreglerna inte är lämplig som skuldtäckningstillgång.

Med aktier och andelar i dotterbolag som har till uppgift att äga skuldtäckningstillgångar förhåller det sig annorlunda. Sådana bolag har endast en förvaltningsuppgift, varför det finns en direkt koppling mellan dotterbolagets egna tillgångar och de aktier och andelar i dotterbolaget som moderbolaget använder för skuldtäckning. Aktier och andelar i denna typ av dotterbolag bör därför även fortsättningsvis tillåtas som skuldtäckningstillgång.

Det finns dock skäl att ställa vissa krav för användningen av tillgångsslaget. Före införlivandet av den tredje generationens försäkringsdirektiv fick aktier i dessa dotterföretag användas för skuldtäckning endast om företaget förvaltade fast egendom. I lagstiftningsarbetet befanns det lämpligt att utvidga möjligheterna till nu gällande ordning men det ansågs samtidigt vara förenat med vissa risker om ett försäkringsbolag i för stor utsträckning avhänder sig bestämmanderätten över tillgångsförvaltningen till dotterbolag. Därför infördes ett krav på tillstånd från Finansinspektionen för att äga sådana dotterföretag.²¹

Tillståndskravet infördes genom en justering i den numera upphävda s.k. femprocentsregeln i 7 kap. 17 § FRL. Regeln upphävdes sedan den visat sig vara oförenlig med EG-rätten.²² I lagstiftningsärendet berördes emellertid inte frågan huruvida försäkringsbolag bör få skuldtäcka med aktier och andelar i sådan företag.

Utredningen anser att ett försäkringsbolag inte utan vidare bör kunna ersätta ett direkt ägande av de egentliga skuldtäckningstillgångarna med ett indirekt ägande via ett dotterbolag.

Förutom vad som framgick i den tidigare bedömningen finns fler skäl för att någon typ av tillståndskrav återinförs. Dotterföretag behöver exempelvis inte vara helägda. Vidare finns inget direkt hinder i FRL för dotterföretag att ta upp lån.²³ Härtill kommer att en exekutiv åtgärd mot dotterföretaget till förmån för företagets

²⁰ Prop. 1994/95:184 s. 171 f.

²¹ Prop. 1994/95:184 s. 170.

²² Prop. 1998/99:142.

²³ Däremot har det i Finansinspektionens tillsyn vuxit fram en praxis innebärande att FRL:s regler avseende upplåning tillämpas även på dotterbolag. Uttryckligt lagstöd saknas dock.

borgenärer kan få konsekvenser för försäkringstagarnas förmånsrätt. Sammantaget bör det därför införas ett krav på Finansinspektionens tillstånd för att ett bolag skall få skuldtäcka med aktier och andelar i ett dotterföretag som har till uppgift att äga bolagets skuldtäckningstillgångar.

Vid tillståndsprövningen skall en bedömning göras av om försäkringstagarnas förmånsrätt kan påverkas av att skuldtäckningstillgångarna ägs genom dotterbolag. Det skall på goda grunder kunna antas att försäkringstagarnas förmånsrätt inte försämras av att skuldtäckningstillgångarna ägs av någon annan än försäkringsbolaget.

Vidare bör det, till skillnad från idag, uttryckligen framgå av lagen att kravet på att fondpapper antingen skall vara kortfristigt realiserbara eller föremål för handel på en reglerad marknad som är öppen för allmänheten även är tillämpligt avseende de fondpapper som dotterföretaget äger.

Vad gäller försäkringsbolags innehav i förvaltningsdotterbolag som har till uppgift att för försäkringsbolagets räkning förvalta tillgångar utan att äga dem föreslås ingen ändring gentemot gällande rätt. Det betyder att sådana tillgångar inte heller fortsättningsvis får användas för skuldtäckning.

4.4.3 Tillgångslimit

Gällande rätt: Begränsningarna för hur stor andel som får placeras i varje enskilt tillgångsslag (tillgångslimit) vilar ytterst på EG-rätten.²⁴

I EG-rätten slås limiter fast beträffande tre typer av tillgångar: lån utan säkerhet, kontanta medel och onoterade värdepapper. Limiterna är relaterade till de försäkringstekniska avsättningarna utan hänsyn tagen till eventuell avgiven återförsäkring.

För lån utan säkerhet gäller, som huvudregel, att högst fem procent av avsättningarna får placeras i sådana tillgångar, varav en procent per lån. Undantag görs dock för lån till kreditinstitut, försäkringsföretag och investeringsföretag. Gränsen får vidare i enskilda fall höjas till åtta respektive två procent genom beslut av den behöriga myndigheten. Kontanta medel får motsvara högst tre procent av avsättningarna. Beträffande aktier, andra värdepapper som kan jämföras med aktier och skuldförbindelser som inte

---

²⁴ Dir. 92/49/EEG art. 22 och dir. 2002/83/EG art. 24.

omsätts på någon reglerad marknad finns slutligen en limit på 10 procent av avsättningarna.

De kvantitativa reglerna kompletteras av en bestämmelse att medlemsstaterna skall fastställa mer detaljerade regler med villkor för användningen av tillgångarna, jämte vägledande principer för dessa villkor.

I svensk rätt är limiterna enligt 7 kap. 10 b § FRL bestämda till

- 75 procent avseende obligationer och andra skuldförbindelser,
- 25 procent avseende aktier och andra jämförbara värdepapper,
- 25 procent avseende fastigheter, tomträtter och byggnader samt andelar i sådan egendom,
- 25 procent avseende skuldförbindelser med säkerhet i fastighetspant eller annan betryggande säkerhet,
- 75 procent avseende bankmedel,
- tre procent avseende kassa samt
- 10 procent avseende onoterade fondpapper²⁵ som inte ingår i värdepappersfond eller omfattas av de särskilda reglerna avseende aktier och andelar i dotterföretag, där limit saknas.

För ej uppräknade tillåtna tillgångsslag saknas limiter. Detta gäller även livlån. Limiter saknas också för ovan angivna tillgångsslag i de fall utgivaren är ett särskilt kreditvärdigt subjekt som exempelvis en stat, kommun eller en utländsk motsvarighet eller en internationell organisation.

Beträffande andelar i värdepappersfonder gäller att dessa innehav måste beaktas inom ramen för limiterna för ett bolags direkta ägande av det tillgångsslag som ingår i fonden. Samma regel gäller för dotterföretag med uppgift att äga skuldtäckningstillgångar. I dessa fall skall i stället de underliggande tillgångarna i förvaltningsbolaget behandlas som om de ägdes direkt av försäkringsbolaget.

Skälen för förslaget: De svenska reglerna avseende tillgångslimiter är mycket långtgående jämfört med gällande EG-rätt. Som redan har konstaterats innebär förslaget om ett riskkänsligt säkerhetsavdrag att de nuvarande kvantitativa placeringsreglerna delvis har spelat ut sin roll. En naturlig konsekvens är därför att tillgångslimiterna skall avskaffas i den utsträckning det är möjligt i förhållande till EG-rätten.

---

²⁵ Dessa fondpapper måste dock vara utgivna av sådana subjekt som anges i 7 kap. 10 § första stycket FRL. Om utgivaren är exempelvis ett aktiebolag måste detta vara publikt.

EG-rätten föreskriver även att medlemsstaterna skall fastställa den tillåtna procentsatsen för hur stor del de försäkringstekniska avsättningarna som får täckas av återförsäkringsfordringar.²⁶ Före införlivandet av det tredje livförsäkringsdirektivet gällde en motsvarande regel för svenska livförsäkringsbolag, enligt vilken Finansinspektionen hade att fastställa procentsatsen. Regeln utmönstrades ur FRL i samband med övergången till redovisning av försäkringstekniska avsättningar för egen räkning, dvs. med avdrag för avgiven återförsäkring. Eftersom avsättningarna enligt utredningens förslag nu återigen skall beräknas utan avdrag för sådan återförsäkring och återförsäkringsfordringar därmed tillåts som skuldtäckningstillgång bör bemyndigandet i denna del återinföras.

4.4.4 Enhandsengagemang

Gällande rätt: I de tidigare angivna EG-reglerna avseende tillgångslimiterna framgår även hur stor del av skuldtäckningstillgångarna som får härröra från samme utgivare (enhandsengagemang). Enligt bestämmelserna får högst fem procent av avsättningarna motsvaras av aktier, obligationer, skuldförbindelser och andra penning- och kapitalmarknadsinstrument från samma emittent eller i lån till samma låntagare; allt sammantaget. Beträffande lån görs dock ett undantag för myndigheter och internationella organisationer. Vidare får gränsen höjas till 10 procent under förutsättning att de sammanlagda innehaven av tillgångar från samma emittent eller låntagare överstigande fem procent motsvarar högst 40 procent av skuldtäckningsbeloppet. För lån utan säkerhet gäller att varje lån får motsvara högst en procent av avsättningarna, med samma undantag för särskilda låntagare som beträffande tillgångslimiten för detta tillgångslag. Gränsen får i enskilda fall höjas till två procent.

Enligt reglerna för enhandsengagemang i 7 kap. 10 c § FRL får ett försäkringsbolag placera högst

- 10 procent i aktier och andra jämförbara värdepapper, eller obligationer och skuldförbindelser från samma emittent eller låntagare om emittenten eller låntagaren är ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag, det sammanlagda innehavet i dessa tillgångar inte uppgår till mer än 40 procent av skuldtäckningstillgångarna och andelen aktier och jämförbara värde-

²⁶ Dir. 73/239/EEG art. 15, ändrad gm dir. 92/49/EEG art. 17, samt dir. 2002/83/EG art. 20.4.

- papper från samma emittent inte överstiger fem procent av dessa tillgångar,
- fem procent i aktier och andra jämförbara värdepapper, eller obligationer och skuldförbindelser från andra emittenter eller låntagare än de som avses ovan,
  - fem procent i en enskild fastighet, tomträtt eller byggnad eller en grupp av sådan egendom som kan betraktas som en investering samt
  - 10 procent i andelar i värdepappersfonder som förvaltas av samma fondbolag eller fondföretag, om inte annat medges av Finansinspektionen.

Begränsningarna avseende aktier och andra jämförbara värdepapper, obligationer och skuldförbindelser gäller även i förhållande till grupper av emittenter och låntagare med inbördes anknytning. De gäller dock inte beträffande obligationer och skuldförbindelser som vissa angivna rättssubjekt svarar för, bl.a. staten och andra myndigheter samt internationella organisationer. Begränsningarna gäller heller inte för fordringar på premier eller andra fordringar på försäkringstagare som har samband med försäkringsavtal, om dessa särskilt angivna subjekt svarar för fordran.

Även vid tillämpning av reglerna om enhandsengagemang skall tillgångar som tillhör dotterföretag med uppgift att äga skuldtäckningstillgångar behandlas som om tillgångarna ägts direkt av försäkringsbolaget.

Skälen för förslaget: Det av utredningen föreslagna säkerhetsavdraget beaktar inte risker hänförliga till för stora enhandsengagemang. Med hänsyn härtill måste regler om enhandsengagemang finnas kvar i någon form.

Utredningen anser att de gällande reglerna i FRL i huvudsak är väl avvägda. Begränsningen beträffande fondandelar förvaltade av samma fondbolag eller fondföretag bör dock avskaffas. Motsvarande regel saknas i EG-rätten och framstår inte som motiverad av flera skäl. En värdepappersfond är i sig redan underkastad riskspridningsregler. Fondens tillgångar ägs av delägarna och kan inlösas omedelbart. Tillgångarna förvaras hos ett från fonden fristående förvaringsinstitut. Härtill kommer att fondverksamhet kräver Finansinspektionens tillstånd och att fonden sedan står under Finansinspektionens eller motsvarande utländsk tillsyn. Även förvaringsinstitutet står under tillsyn. Vidare är en värdepappersfond skyldig att regelbundet lämna information för bedöm-

ning av fondens utveckling och ställning. Till skillnad mot flertalet andra tillgångsslag som tillåts för skuldtäckning omgärdas värdepappersfonder således av en sådan reglering i övrigt att några särskilda regler om enhandsengagemang inte är behövliga.

Tillgångsslaget fordran på återförsäkringsgivare är av den arten att det inte bör föreskrivas några generella regler om enhandsengagemang. Lämpligheten av att koncentrera respektive sprida återförsäkring till en eller flera återförsäkrare kan komma att bedömas olika beroende på den aktuella situationen. Bedömningen sker därför lämpligen inom ramen för Finansinspektionens löpande tillsyn. Finansinspektionen bör här kunna underkänna en fordran på återförsäkrare som skuldtäckningstillgång på samma grunder som avdrag idag i vissa fall inte medges för avgiven återförsäkring vid bestämmandet av vilket belopp som skall skuldtäckas.

Särskilt om säkerställda obligationer

Särskild lagstiftning om s.k. säkerställda obligationer kommer att träda ikraft den 1 juli 2004.²⁷ Lagstiftningen syftar till att ge svenska institut tillgång till en konkurrenskraftig finansieringsform som fått stor utbredning på den europeiska marknaden.²⁸

En säkerställd obligation karaktäriseras av att innehavarnas fordringar säkerställs på följande sätt. Utgivarna skall särskilja vissa tillgångar från sin övriga verksamhet (säkerhetsmassa) vars värde vid varje tidpunkt skall överstiga det nominella värdet av fordringarna (beloppsmatchning). Säkerhetsmassan skall i första hand bestå av krediter som lämnats mot säkerhet i viss egendom (hypotekskrediter) eller krediter som beviljats vissa särskilt säkra låntagare som exempelvis svenska staten (offentliga krediter). Fastslagna belåningsgrader skall gälla för hypotekskrediterna. Förutom hypotekskrediter och offentliga krediter får s.k. fyllnadssäkerheter till viss andel ingå i säkerhetsmassan.

Härtill införs en ny särskild förmånsrätt för innehavare av säkerställda obligationer och derivatmotparter. Förmånsrätten uppkommer i och med att de utestående säkerställda obligationerna med tillhörande säkerhetsmassa införs i ett register. Finansinspektionen skall utse en oberoende granskare som har till uppgift att övervaka

---

²⁷ Prop. 2002/03:107.

²⁸ Prop. 2002/03:107 s. 45.

att registret förs på ett korrekt sätt. Granskaren har upplysnings- och rapporteringsskyldighet gentemot Finansinspektionen.

Enligt en undantagsregel i EG-rätten får medlemsländerna tillåta att enhandsengagemang i säkerställda obligationer uppgår till 40 procent av det belopp som skall skuldtäckas.²⁹ Frågan om undantagsregeln skall införas i svensk rätt har diskuterats vid flera tillfällen.

Enligt Placeringspromemorian kunde ett enhandsengagemang om 40 procent knappast ingå i en väldiversifierad portfölj och slutsatsen blev att undantagsregeln inte bör införas eftersom den därmed strider mot försäkringstagarnas intresse.³⁰ Vid genomförandet av den tredje generationens försäkringsdirektiv konstaterade regeringen att Sverige inte hade kreditinstitut som uppfyllde undantagsregelns krav om särskild tillsyn eller särskild förmånsrätt och att det därför redan av formella skäl saknades möjlighet att införa undantagsregeln i svensk rätt.³¹ I betänkandet Säkrare obligationer ansåg däremot utredaren att det inte fanns några skäl att frångå den gräns på 40 procent som medges i direktiven med hänsyn till bl.a. att de grundläggande principerna om lämplig matchning och diversifiering gäller oberoende av detaljerade gränsvärden för enhandsengagemang.³² Remissinstanserna ansåg överlag att en höjning av gränsen för enhandsengagemangen var önskvärd men att en höjning till 40 procent var alltför hög med hänsyn till behovet av riskspridning.

Härefter utarbetades inom Finansdepartementet promemorian Säkerställda obligationer.³³ I promemorian anfördes att frågan om gränsen för enhandsengagemang bör höjas och i så fall i vilken utsträckning innehöll en rad komplicerade spörsmål och förutsatte en omsorgsfull och bred analys. Slutsatsen blev att frågan i första hand borde hanteras inom Placeringsutredningen. Trots detta ställningstagande föreslogs en viss höjning av gränsen för enhandsengagemang. Som skäl för denna höjning anfördes bl.a. de svenska försäkringsbolagens stabila situation. Med hänsyn härtill föreslogs – i enlighet med Finansinspektionens remissvar – att gränsen lämpligen kunde höjas till 25 procent. Regeringen stannade dock vid att överlämna frågan till Placeringsutredningen, dvs. ingen lagändring föreslogs.³⁴

---

²⁹ Dir. 92/49/EEG art. 22.4 och dir. 2002/83/EG art. 24.4.

³⁰ Ds 1993:57 s. 102 f.

³¹ Prop. 1994/95:184 s. 189.

³² SOU 1997:110.

³³ Ds 2001:38.

³⁴ Prop. 2002/03:107 s. 99.

Utredningen anser att ett 40-procentigt enhandsengagemang skulle innebära ett alltför kraftigt avsteg från kravet på riskspridning och att det därför är olämpligt ur skyddssynpunkt. Reglerna om registerföring och därmed sammanhängande förmånsrätt för säkerställda obligationer liknar visserligen dem som gäller för försäkringsbolag och ger dessutom ytterligare skydd i och med kravet på en oberoende granskare. Likaså torde innehållet i ett register avseende säkerställda obligationer inte kunna förändras lika lätt som ett skuldtäckningsregister för försäkringsbolag där bl.a. aktier kan ingå. Med hänsyn härtill torde förmånsrätten i säkerhetsmassan vara säkrare än den som försäkringstagare har i tillgångarna i ett skuldtäckningsregister.

Trots dessa skyddsmekanismer går det inte att utesluta de risker som uppstår när ett företag på egen hand sköter registreringen av sina tillgångar; särskilt i krissituationer. Inte ens införandet av ett krav på en oberoende granskare torde kunna undanröja denna risk.

Sammantaget anser utredningen därför att det inte bör införas någon undantagsregel för säkerställda obligationer.

4.5 Förmånsrätt och registerföring

Utredningens förslag: Försäkringsbolagen skall utse en person med ansvar för kontrollen av skuldtäckningsregistret (registerombud). Registerombudet skall uppfylla särskilda lämplighetskrav, meddelade av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer (Finansinspektionen), och anmälas till registreringsmyndigheten. Registerombudet skall även kunna bli skadeståndsskyldig enligt reglerna i 16 kap. FRL om kontrollen av registerskyldigheten inte upprätthålls.

Gällande rätt: Enligt 7 kap. 11 § FRL skall ett försäkringsbolag föra ett särskilt register som vid varje tidpunkt utvisar de tillgångar som används för skuldtäckning samt tillgångarnas värde. Registerföringen ligger enligt 7 kap. 11 a § FRL till grund för försäkringstagarnas förmånsrätt i bolagets tillgångar i händelse av att bolaget försätts i konkurs eller utmätning äger rum. Den skall även ses som ett medel i Finansinspektionens löpande tillsyn över att placeringsreglerna för skuldtäckningstillgångarna efterlevs.³⁵

³⁵ Prop. 1994/95:184 s. 200.

Enligt 4 a § förmånsrättslagen (1970:979) har försäkringstagarna särskild förmånsrätt i den aktuella egendomen. Förmånsrätten omfattar de tillgångar som motsvarar försäkringstekniska avsättningar dels för livförsäkring och skadeförsäkring för vilken bestämmelserna om livförsäkringar skall tillämpas, dels annan skadeförsäkring som meddelats för längre tid än tio år, dels återförsäkring av angiven försäkring.

För andra än de i lagen upptagna försäkringsfordringarna gäller inte någon förmånsrätt. För närvarande pågår emellertid genomförandet det s.k. försäkringsinsolvensdirektivet.³⁶ Enligt förslaget skall alla fordringar som grundas på försäkringsavtal medföra förmånsrätt, dvs. även fordringar i anledning av kort skadeförsäkring samt återförsäkring i allmänhet. Återförsäkringsfordran ersätts dock inte förrän övriga fordringar ersatts fullt ut.

Skälen till förslaget: Frågan om försäkringstagarnas förmånsrätt har behandlats vid ett flertal tillfällen. Frågeställningarna har rört bl.a. hur förmånsrätten skall utformas och hur de tillgångar som svarar mot förmånsrätten skall säkerställas. I den s.k. Förmånsrättspromemorian³⁷ presenterades två alternativa reformförslag.

Det första alternativet var att ersätta nu gällande konstruktion med särskild förmånsrätt i skuldtäckningstillgångarna med en allmän förmånsrätt i bolagets samtliga tillgångar. På så sätt skulle det bl.a. bli möjligt att undvika att försäkringstagare lider rättsförluster när en försäkringsgivare inte fullgör sin registerplikt.

Som ett andra alternativ föreslogs en skyldighet för försäkringsbolagen att utse en registeransvarig. Den registeransvarige skulle godkännas av Finansinspektionen och kunna bli skadeståndsskyldig enligt reglerna i 16 kap. FRL.

Med dagens system finns det risk för att ett försäkringsbolag som närmar sig en obeståndssituation inte fullgör sin registerskyldighet på grund av det oroliga läget i bolaget. Redan under normala affärsförhållanden är det svårt att föra ett ständigt uppdaterat skuldtäckningsregister, vilket FRL kräver. Med en allmän förmånsrätt skulle kopplingen till ett skuldtäckningsregister försvinna. Försäkringstagarna skulle i stället få förmånsrätt i bolagets hela egendomsmassa, vilket skulle stärka deras rättigheter.³⁸ Mycket

³⁶ Dir. 2001/17/EG; se Ds 2002:59.

³⁷ Ds 1993:101.

³⁸ Frågan om allmän eller särskild förmånsrätt för försäkringsfordringar har fått extra aktualitet sedan Återförsäkrings AB Luap (tidigare Folksam International) blev försatt i konkurs den 22 maj 2002. Konkursförvaltaren har slagit fast att konkursbolaget tecknat bl.a. återförsäkringsrisker vilka omfattas av FRL:s regler om avsättningar, skuldtäckning, register-

talas därför för att allmän förmånsrätt vore att föredra för försäkringsfordringar.

Ett sådant förslag skulle emellertid kräva omfattande förändringar i hela förmånsrättsordningen, bl.a. med hänsyn till den inbördes företrädesordningen mellan försäkringsbolagets olika borgenärer. Det kan heller inte uteslutas att en sådan förändring skulle kunna påverka bolagets allmänna kreditvärdighet. Frågan kräver därför ytterligare belysning innan en eventuell förändring bör komma till stånd.

Utredningen menar dock att skyddet för förmånsrätten bör stärkas i enlighet med det andra alternativ som föreslogs i Förmånsrättspromemorian, dvs. genom införandet av en registeransvarig (registerombud). Finansinspektionen bemyndigas att utfärda närmare föreskrifter avseende de kvalifikationer som registerombudet bör inneha.³⁹ Någon förhandsgodkännande från Finansinspektionen bedöms dock inte vara nödvändigt utan det bör vara tillräckligt att registerombudet anmäls till registreringsmyndigheten (Patent- och registreringsverket).

Registerombudet skall löpande kontrollera att ett register förs och att det förs på rätt sätt. Vid bristande kontroll kan registerombudet bli skadeståndsskyldigt gentemot den som lidit skada på grund av försummelsen. På så sätt understryks vikten av att registerfunktionen upprätthålls.

Förslaget om registerombud fritar givetvis inte försäkringsbolagets ledning från det övergripande ansvaret för verksamheten. Försäkringsbolagets styrelser bör även utfärda instruktioner och riktlinjer för hur registerombudet skall arbeta och rapportera till styrelsen.

4.6 Lokalisering av skuldtäckningstillgångar

Enligt 7 kap. 10 d § FRL skall de tillgångar som används för skuldtäckning i skadeförsäkringsrörelse finnas inom EES om risken är belägen inom EES. För livförsäkringsrörelse gäller att tillgångarna

---

föring och förmånsrätt. Enligt konkursförvaltaren har konkursbolaget emellertid inte upprättat något skuldtäckningsregister varför eventuella förmånsberättigade borgenärer aldrig fått någon förmånsrätt. Förhållandet kan inte heller läkas i efterhand då sådant register måste finnas per dagen för konkursen för att förmånsrätt skall aktualiseras. Denna händelse utgör ett exempel på riskerna med en förmånsrätt som baseras på ett register fört av bolaget självt.

³⁹ En sådan person bör ha dokumenterade kunskaper i både företagsekonomi och försäkringsmatematik samt erfarenhet som har betydelse för arbetsuppgiften. Det mest väsentliga är dock att personen besitter tillräckliga kunskaper för att kunna kontrollera hela skuldtäckningsregistret.

skall finnas inom EES om bolagets verksamhet utövas inom detta område. För risker och verksamhet utanför EES skall de tillgångar som används för skuldtäckning finnas i Sverige. Undantag från lokaliseringsreglerna får göras om det inte kan antas försämra förmånsrätten och lokaliseringen även i övrigt är betryggande. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om sådana undantag.

Lokaliseringsreglerna fick sin huvudsakliga utformning i samband med införlivandet av tredje generationens försäkringsdirektiv.⁴⁰ Undantagsreglerna infördes dock i samband med försäkringsrörelserformen.⁴¹

Bestämmelserna om att tillgångarna skall vara lokaliserade inom EES om risken är belägen där respektive verksamheten bedrivs där vilar på tvingande EG-rätt.⁴² EG-rätten innehåller däremot inte några lokaliseringskrav beträffande risker eller verksamheter utanför EES. Skälet till den svenska huvudregeln att tillgångarna i dessa fall skall finnas i Sverige är främst att reglerna på det internationella konkursrättsliga området hittills inte ansetts tillräckligt harmoniserade. Genom införandet av det s.k. försäkringsinsolvensdirektivet⁴³ bedöms dock en tillräcklig harmonisering komma till stånd vad beträffar EES. Därmed bör det inte längre krävas att skuldtäckningstillgångarna skall finnas i Sverige vad gäller risker eller verksamheter belägna utanför EES utan det är tillräckligt att dessa tillgångar finns inom EES.

En regeländring av det angivna slaget bör lämpligen företas inom ramen för genomförandet av försäkringsinsolvensdirektivet.

---

⁴⁰ Prop. 1994/95:184 s. 192 ff.

⁴¹ Prop. 1998/99:87 s. 254 ff.

⁴² Dir. 73/239/EG art. 15, ändrad gm dir. 92/49/EEG art. 17.2, samt dir. 2002/83/EG art. 20.3.

⁴³ Dir. 2001/17/EG; se Ds 2002:59.